

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Historický ústav

Trestní nalézací komise v Zábřehu v letech 1945 - 1948

Diplomová práce

Autor: **Bc. Jan Lukáč**

Studijní program: **N7105 Historické vědy**

Studijní obor: **Historie**

Vedoucí práce: **PhDr. Jiří Štěpán, Ph. D.**

Hradec Králové, 2014

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor: **Bc. Jan Lukáč**

Studijní program: N7105 Historické vědy

Studijní obor: Historie

Název závěrečné práce: **Trestní nalézací komise v Zábřehu v letech 1945 – 1948**

Název závěrečné práce AJ: The Criminal Finding Commission in Zábřeh in the Years 1945-1948

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

DP se bude zabývat poválečným soudnictvím, které probíhalo ve městě Zábřeh. V práci se bude nacházet popis retribučního soudnictví včetně složení komisí, jejich práce a dalších důležitých aspektů.

Metody: Analýza archivních fondů a literatury.

Literatura: Frommer, B., Národní očista. Retribuce v poválečném Československu, Praha 2010; Fondy SOkA Šumperk.

Garantující pracoviště: Historický ústav, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D.

Konzultant:

Oponent: PhDr. Bc. Tomáš Hradecký, Ph. D.

Datum zadání závěrečné práce: 22. 10. 2012

Datum odevzdání závěrečné práce:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Anotace

Lukáč, Jan. *Trestní nalézací komise v Zábřehu v letech 1945 - 1948*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2014, 103 stran. Diplomová práce.

Diplomová práce pojednává o působení trestní nalézací komise ve městě Zábřeh v letech 1945 – 1948. Z hlediska teritoriálního měla trestní nalézací komise v Zábřehu svou působnost v rámci celého tehdejšího politického okresu Zábřeh. To znamená, že se zabývala potrestáním všech prohřešků dle dekretu č. 138/1945 Sb. jak v samotném soudním okrese Zábřeh, tak také v obou soudních okresech Mohelnice a Šilperk, do politického okresu Zábřeh spadajících.

V práci se nachází popis samotného vývoje retribučních dekretů a jejich následné přenesení v život. Je zde zaznamenán vznik a rozvoj města Zábřeh, včetně vykreslení situace regionu od doby zrození Československa až po kapitulaci německých vojsk v květnu 1945. V dalších kapitolách je již plně rozepsán vznik, náplň, obsazení i pracovní výsledky trestní nalézací komise v Zábřehu. Nejzajímavější a také nejobsáhlejší částí práce je popis jednotlivých případů s přihlédnutím k tehdejší politické a společenské situaci.

V přílohách je možno nalézt seznam všech případů a osob s podrobným výpisem jejich osobních údajů a provinění, která byla před komisí projednána.

Cílem práce je popsání činnosti poválečného retribučního soudnictví v politickém okrese Zábřeh v letech 1945 – 1948 s částečnou sumarizací období, jež tomuto dění předcházelo.

Klíčová slova:

Trestní nalézací komise

Retribuce

Malý retribuční dekret

Obvinění

Politický okres Zábřeh

Annotation

Lukáč, Jan. *The Criminal Finding Commission in Zábřeh in the Years 1945 – 1948*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2014, 103 pages. Diploma thesis.

The thesis discusses the effect of Criminal finding commission in Zábřeh in the Years 1945 – 1948. The Criminal finding commission in Zábřeh operated throughout the former political district of Zábřeh. This means it deal with the punishment of violations by Decree No. 138/1945 Coll. both within the judicial district Zábřeh, as well as in two judicial districts Mohelnice and Šilperk, which were included in political district of Zábřeh.

In the Diploma thesis there is a description of the development of retribution decrees and then bringing them in life. There is written down the origin and development of the town Zábřeh, including rendering situation in the region since the birth of Czechoslovakia until after the surrender of German troops in May 1945. In the next chapters there is already fully described the creation, filling, occupation and employment outcomes of Criminal finding commission in Zábřeh. The most interesting and most extensive part is a description of each case, taking into account the then political and social situation.

In the annexes there is a list of all cases and persons with a detailed statement of their personal data wrongdoing that have been discussed before the committee.

The aim is to describe the operation of retributive justice in post – war political districts in the years 1945 – 1948 with partial summarization period which preceded this action.

Keywords:

Criminal Finding Commission

Retribution

Small Retribution Decree

Charge

Political district of Zábřeh

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Jiří Štěpánovi, Ph. D. za cenné rady a poznatky, které mi poskytl během zpracování závěrečné práce.

Taktéž děkuji své ženě Mirce, Toníkovi a Vašíkovi za trpělivost a podporu při studiu.

Jan Lukáč

*Mému švagru Liboru Ligačovi. Štábnímu praporčíku in memoriam, který padl dne 8. 7. 2014
nedaleko Bagramu v Afghánistánu.*

Obsah

ÚVOD	10
1 CESTA K DEKRETŮM	13
1.1 Velký retribuční dekret	17
1.2 Dekret o národním soudu	19
1.3 Malý retribuční dekret	20
2 VZNIK A VÝVOJ POLITICKÉHO OKRESU ZÁBŘEH	23
2.1 Konec patrimoniální správy a další rozvoj města	23
2.2 Národnostní složení soudních okresů	23
2.3 Politický okres Zábřeh dle náboženského vyznání	25
2.4 Česko – německé vztahy v době první republiky	27
2.5 Období okupace do roku 1945	30
3 TRESTNÍ NALÉZACÍ KOMISE ZÁBŘEH	34
3.1 Vyšetřování a vazba	34
3.2 Vznik a činnost TNK Zábřeh	36
3.3 Charakteristika spisů	42
3.4 Tresty udílené TNK	45
3.5 Odvolací řízení	53
3.6 Zastavená řízení	54
3.6.1 MLS Olomouc	55
3.6.2 Osvobozen	55
3.6.3 Zastaveno	56
3.6.4 Odsun	57
3.6.5 Bez skutkové podstaty	58
3.6.6 Úmrtí	58
3.6.7 Donucení	59
3.6.8 Pobyt nevypátrán	59
3.6.9 Nedostatek důkazů	60
3.6.10 Případ před dobou zvýšeného ohrožení republiky	60

3. 6. 11	Promlčeno	61
3. 6. 12	Přestupek dle organizačního zákona.....	61
3. 6. 13	Revize z r. 1948, řízení nebylo obnoveno, řízení nebylo zavedeno	62
4	DŮVODY OBVINĚNÍ A JEDNOTLIVÉ PŘÍPADY U TNK ZÁBŘEH.....	63
4. 1	Ucházení a přihlášení se o německou státní příslušnost	63
4. 2	Politická spolupráce s Němci nebo Maďary, jakož i členství ve fašistických organizacích	67
4. 3	Propagování, obhajování, vychvalování nebo podpora nacismu, fašismu nebo antisemitismu	71
4. 4	Schvalování, podpora nebo obhajování nepřátelských projevů nebo činů nacistů 81	
4. 5	Odborná spolupráce s Němci, Maďary s českými a slovenskými zrádci, přesahující meze průměrného nařízeného výkonu.....	86
4. 6	Ucházení se o povýšení, vyznamenání, odměny, služby a jiné výhody u německých nebo maďarských úřadů nebo funkcionářů, nebo poskytování úplat a různých jiných výhod okupantům	89
4. 7	Společenský styk s Němci nebo Maďary v rozsahu přesahujícím míru nezbytné nutnosti.....	91
4. 8	Týrání, urážení nebo terorizování Čechů a Slováků	106
	ZÁVĚR.....	111
	SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	114
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	116
	SEZNAM PŘÍLOH	118

ÚVOD

Předkládaná práce se zabývá jednou částí z celkově tří oblastí československého retribučního soudnictví. Veřejnost je zčásti obeznámena hlavně s pracemi týkajícími se mimořádných lidových soudů a obeznámena s výsledky, které po sobě zanechal národní soud. Trestní nalézací komise jsou v důsledku malé publicity pro veřejnost skoro neznámou záležitostí a ani na půdě akademické do dnešního dne nevzniklo větší množství závěrečných prací, které by tuto problematiku blíže osvětlily. Podstatou se stalo potrestání těch, kteří se vinou svých provinění dostali z dosahu dekretu č. 16/1945 Sb., a proto by za své hříchy z doby okupace neměli být již sankcionováni. Za potrestání těchto lidí se obzvláště zasazovala Komunistická strana Československa¹.

Předmětem této diplomové práce je činnost trestní nalézací komise v Zábřehu. Nutností se stalo popsání všech tří dekretů, které se staly základem pro retribuci v Československu, a také vznik samotné myšlenky, která dekretům předcházela. Dále je zde možno nalézt i vykreslení česko – německých vztahů typických pro daný region nebo i popis náboženských poměrů. Z důvodu lepší představy jsem přistoupil k úplnému vypsání všech obcí, které se v tehdejších politickém okrese nacházely, neboť v dnešní době je územní členění v této části republiky značně odlišné. V následujících kapitolách se nachází vykreslení situace města Zábřeh a přidružených obcí, tak jak se nacházely v době okupace a následného osvobození zdejší oblasti Rudou armádou, včetně krátkých pasáží, v nichž je možno nalézt činnost odbojových skupin v této části Moravy.

Tím hlavním cílem, který byl vytýčen, je podrobný popis činnosti a výsledků práce trestní nalézací komise v Zábřehu. Vzhledem k dochovanosti archivního fondu se stalo hlavní částí první retribuční období dle tzv. malého retribučního dekretu, tj. od 27. října 1945 do 4. května 1947. V práci se ovšem také nalézá alespoň částečná, znovu s ohledem na dochovaný spisový materiál, sumarizace druhé fáze obnovené retribuce po únoru 1948. Problémem v rámci zábřežské komise je fakt, že tato druhá fáze není příliš dobře zdokumentována a badateli, který by se rád do této problematiky pohroužil, nenabízí archivní fond mnoho možností. Charakteristická je pro tuto práci provázanost velkého množství případů mezi

---

¹ K tomu se vyjádřil i ministr vnitra Václav Nosek: „*Vy znáte plivání, fackování, nebo těžké ublížení a tito lotřící by nemohli být postiženi retribučním zákonem, když se ničeho nedopustili*“... „*Apeluji na Vás, abyste se postarali, aby v žádném případě netrpěli nevinní, ale na druhé straně, aby neušli spravedlivému trestu ti, kdož se provinili a trestu zasluhují*“. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, k. 178, sign. Provedení dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Projev ministra vnitra Václava Noska ve schůzi předsedů okresních národních výborů a bezpečnostních referentů v Brně dne 6. prosince 1945, s. 5, 7.

sebou, kdy ten, který jako první podal udání, je okamžitě nařčen z protistátního deliktu tím, na koho oznámení učinil. V mnoha případech docházelo také k tomu, že před komisí stanuly celé skupiny občanů z jedné vesnice, neboť po prvním udání následovalo takřka lavinovitě podávání dalších a dalších. V těchto případech téměř vždy udání zůstala bez očekávaného účinku, neboť byla sepisována jen a pouze z lidské zloby a zášti. Proto jsem přikročil k podrobné ilustraci několika těchto případů. Nejobsáhlejší a také nejzajímavější částí je proto v rámci celé diplomové práce kapitola popisující jednotlivé vybrané případy, které byly před komisí řešeny. Případy ukazují spektrum všech možných rozsudků a závěrečných usnesení ať ve formě rozsudků za pomoci různých druhů trestů, které se v tzv. malém dekretu nacházejí, nebo velkého počtu řízení, jež byla ve výsledku z pestré škály důvodů zastavena. Je to model klasické analýzy důvodů obžalob a udělených trestů.

Z poznatků, které vzešly z probádání každého spisu, co TNK vyprodukovala, bylo možno realizovat množství tabulek a grafů, které se nacházejí napříč všemi kapitolami. Za pomoci fondu TNK jsem přistoupil i k rekonstrukci jmenných seznamů všech obviněných, kteří před komisí stanuli. Tento seznam je možno nalézt v závěru práce ve formě přílohy společně s několika fotografiemi obviněných. Obsahuje jména všech osob, které se před TNK dostali, jejich datum narození, číslo spisu, důvod obvinění, bydliště, povolání a výrok komise. Základním stavebním prvkem práce se stala metoda analýzy archivního materiálu a syntéza pramenů a literatury.

Veškeré archiválie týkající se činnosti TNK Zábřeh se nacházejí v SOkA Šumperk. Fond ONV Zábřeh zabývající se výsledky práce TNK má v podstatě 14 kartonů spisového materiálu². Z větší části, to znamená v 13 kartonech, se nacházejí jednotlivé případy vložené do jednoho spisu. V jednom jediném kartonu se nachází agenda, která má povahu administrativní činnosti TNK, jako například složení komise, návrhy politických stran na zastoupení v TNK a mnoho dalšího, jež více či méně s komisí souvisí³. Je třeba říci, že v kartonu některé archiválie a zápisy činovníků ONV chybí. Badateli, který projeví zájem o studium TNK Zábřeh, by měl pomoci inventář, nicméně ten je velmi nedostatečně zpracován. V inventáři se nachází chronologický popis všech případů a důvodů vyšetřování, potažmo odsouzení. V inventáři jsou v některých případech rovněž chybně zaznamenány i jména osob a jejich zaměstnání. Dalším archivním materiálem, který jsem zahrnul do své práce, se stala

---

² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, 203, 204, k. 165 – 177.

³ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, k. 178, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/.

Obecní kronika Zábřeha. Ta se skládá z hlavní části, tj. léta 1930 – 1945, a z dalších dvou fragmentů, v nichž jsou zaznamenána léta poválečná 1945 – 1948⁴. Ohledně problematiky uplatňování tzv. malého retribučního dekretu v Zábřehu se v ní nic nenalézá, ovšem byla naprosto nenahraditelná při tvorbě kapitol pojednávajících o předválečné a válečné situaci v obci a okolí.

Spisový materiál komise je do jisté míry možností, jak lze nahlédnout do myšlení a představ tehdejší poválečné společnosti. Dá se říci, že fond TNK je ukázkou sociální struktury každé obce, z které bylo na obviněného učiněno větší množství udání, nebo svědeckví. Předkládaná práce není jen strohým výčtem faktů a statistik, nýbrž i ukázkou mentality lidí podílejících se na vyšetřování a za použití historiografické terminologie se může práce v určitém ohledu jevit jako mikrohistorická. Jelikož se před komisemi ONV neprojednávaly závažné případy, je možné shledat v některých projednávaných kauzách záměr zveličovat a úmyslně prodlužovat vyšetřování i za účelem větší publicity. Takové podezření badatel získá zejména při pročítání materiálů týkajících se významných osob, jakými byli v politickém okrese velcí podnikatelé, továrníci nebo příslušníci politických stran. Je těžké z hlediska dnešních měřítek pochopit a dobrat se pojmu kolaborace, neboť spolupráce ve smyslu paragrafů, jež byla dle tzv. malého retribučního dekretu postihována, se stala pro mnohé během doby okupace existenční otázkou. Ona démonická kolaborace, tak jak je chápána lidmi bez hlubší znalosti historie, se ve výsledku ve vztahu k dekretu č. 138/1945 Sb. rozpadá ve výsledku na větší množství sousedských, příbuzenských, mileneckých či případně negativních mezilidských vztahů, které tvořily mozaiku chaotických časů v poválečném Československu. Ovšem spisový materiál ONV Zábřeh není jen výčtem nevinných a křivě obviněných, dle něj je v práci možné nalézt několik případů skutečných kolaborantů. Lidí, kteří se zpronevěřili myšlence národní a pro svůj osobní prospěch a křivé ideály byli ochotni zpronevěřit svou vlastní státní příslušnost, sloužit v německé armádě, udávat a za pomoci různých druhů spolupráce podporovat okupační správu v naší vlasti.

---

⁴ SOkA Šumperk, f. AM Zábřeh 1930 – 1945, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 8, poř. č. 8. SOkA Šumperk, f. AM Zábřeh 1945 – 1946, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 9, poř. č. 9. Nestránkováno, SOkA Šumperk, f. AM Zábřeh 1945 – 1948, Obecní kronika Zábřeha, inv. č. B – X – 9, poř. č. 9.

1 CESTA K DEKRETŮM

Potrestání německých válečných zločinů a zvěrstev proti lidskosti vedlo k tomu, že musely být přijaty zákony a nařízení, jimiž by se určité státy a jejich vlády řídily po pádu nacistické třetí říše. Válečný zločin jako takový byl takřka neznámý a samotní jejich osnovatelé si mohli připadat nepostizitelní. První úvahy ohledně potrestání byly patné již po skončení první světové války, kdy byla vytvořena komise, která se měla zabývat tím, kdo je skutečně za válku zodpovědný. Dle Versailleské smlouvy měli být váleční zločinci souzeni před říšským soudem v Lipsku. Z dosti ambiciózního plánu mnoho nezbylo, neboť z původně 3 000 “válečných zločinců“ bylo odsouzeno pouze 12. Ovšem ti, kteří stáli za válkou samotnou, odsouzení samozřejmě nebyli! Určité náznaky mezinárodního práva, či snad dokonce postihu byly již deklarovány v Briand – Kellogově paktu („*Pakt o všeobecném zřeknutí se války*“) z roku 1928, ovšem absence takřka jakékoliv sankce zapříčinila jeho konečnou důslednou realizaci. Nicméně toto vše se ke konci druhé světové války počalo měnit a byla zahájena pátrání a následná soudní řízení, jak proti válečným zločincům, tak také proti jejich pomahačům. Druhá světová válka byla odlišná od války předešlé v tom smyslu, že za hitlerovské okupace Evropy docházelo k masovému vyvražďování obrovského množství civilního obyvatelstva. Tyto počty ve většině států, krom Německa samotného, převážily oběti na frontách někdy až třináctkrát.

Cesta k dekretům, respektive k potrestání nacistických zločinů na území Československa, byla započata již v listopadu 1942, kdy exilová vláda v Londýně zahájila práce na vytvoření retribučních norem⁵. K následné poválečné odplatě a k tomu, jak by se republika měla vyrovnat s válečnými zločinci a kolaboranty, se 10. října 1942 vyjádřil Edvard Beneš: „*Připravuje se také zajištění potrestání vinníků války, zrádců a Qusilingů. Pro vinníky války to bude akce, v níž co nejvíce malých a velkých vinníků bude souzeno lidovou akcí revoluční a prováděna masová revoluční opatření na vyhánění z republiky, zejména vinníků, Němců a Maďarů... Bylo by třeba zasáhnout některé viny i z první republiky... a především všechny zrady mezi Němci, všechny zrady na Slovensku...*“⁶ Po schválení čl. vlády spojenci roku 1941 došlo k dohodě s polskou vládou o potrestání válečných zločinů a útrap na okupovaných územích⁷. Základem mezinárodní spolupráce se stala tzv. Svatojakubská deklarace z 13. 1. 1942, která byla podepsána v londýnském St. James Pallace příslušníky

⁵ Kateřina KOČOVÁ; Zdeněk RADVANOVSKÝ; Jitka SUCHÁ, *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1946 – 1948*, Ústí nad Labem 2001, s. 9.

⁶ Jan Boris UHLÍŘ, *Ve stínu říšské orlice. Protektorát Čechy a Morava, odboj a kolaborace*, Praha 2002, s. 182.

⁷ Benjamin FROMMER, *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*, Praha 2010, s. 102.

exilových vlád Belgie, Československa, Francie, Jugoslávie, Lucemburska, Nizozemí, Norska, Polska a Řecka. Jako pozorovatelé se účastnili této konference zástupci Číny, SSSR, Velké Británie a USA. V čele předsednictva stál polský generál Sikorski. Následující rok se ke Svatojakubské deklaraci připojili také zástupci vlády USA a Velké Británie, a společně vytvořili Komisi Spojených národů pro válečné zločiny. Výslednicí celého setkání se stala nutnost potrestání odpovědných činitelů válečných zločinů v okupovaných zemích⁸. Další významná schůzka proběhla v říjnu 1943 v Moskvě, během této konference byly zdůrazněny zásadní postoje ministrů zahraničních věcí velké trojky. Byla zde přijata deklarace, která řešila problém válečných zločinů. V říjnu 1943 vznikla v Londýně Komise spojených národů pro válečné zločiny⁹. Úkolem této komise bylo sbírat fakta ohledně válečných zločinů. Spoluvytvářela pouta mezi jednotlivými vládami protifašistické koalice a vymezovala právní pravomoci a působnost¹⁰. Retribuce byla prováděna takřka ve všech zemích, které byly okupovány nacistickými vojsky. V některých zemích byly soudní tribunály složeny z vojenských zástupců a docházelo i k tzv. divoké retribuci, při které byly rozsudky, respektive tresty smrti, vykonávány téměř okamžitě po vyhlášení, ovšem i někdy bez využití právních norem. Mnohdy byla retribuce prováděna déle než v samotném Československu, např. v Nizozemí došlo ještě v roce 1945 k vynesení 25 rozsudků smrti¹¹. Domácí odboj, ale i exilová vláda shromažďovaly informace o nacistických exponentech, zrádcích a kolaborantech, kteří se měli po válce dočkat spravedlivého trestu. Vše, co se během druhé světové války odehrávalo v tzv. protektorátu, jako likvidace českých vysokých škol, dvě stanná práva, Lidice a Ležáky, činnost volksgerichtů, sondergerichtů a schnellgerichtů, utvářelo krutou realitu nacistické okupace. V podvědomí té části české společnosti, hlavně inteligence a exilu, která se od počátku nesmířila s tímto traumatickým scénářem, se vedle odporu vůči okupační moci objevuje ve zcela nových rozměrech a souvislostech otázka o vině za to, co se stalo v nedávné minulosti, a také za to, co se odehrává nyní. Vedle otázky viny se ovšem musela vynořit i otázka druhá, tj. otázka trestu. Významným bodem pro vývoj

---

⁸ Michal SPIRIT, *Tzv. Benešovy dekrety. Předpoklady jejich vzniku a jejich důsledky*, Praha 2004, s. 198.

⁹ K prvnímu, i když velmi kontroverznímu soudu nad válečnými zločinci došlo již v prosinci 1943 v Charkově: „...důstojník abwehru, pod jehož pravomoc spadaly zajatecké tábory, příslušník policie a člen sonderkomanda, které provádělo popravy.“ Všichni tři byli následně popraveni na náměstí v Charkově. Václav JIŘÍK, *Nedaleko od Norimberku. Z dějin retribučních soudů v západních Čechách*, Cheb 2000, s. 6.

¹⁰ V poválečných státech všude probíhala retribuce. V Dánsku bylo 80 000 obžalováno, 15 734 odsouzeno, bylo vykonáno 46 poprav odsouzených. V Norsku bylo obviněno 90 000 lidí, z nichž 25 bylo popraveno za službu u Zbraní SS. V Nizozemí bylo zadrženo na 200 000 osob a následně 36 popraveno. Dostí nejasná jsou čísla ve Francii. V rámci tzv. divoké retribuce se hovoří dokonce až o 100 000 popravených. Následně bylo francouzskými soudy vyhlášeno na 764 rozsudků smrti. Tamtéž, s. 9.

¹¹ Jan KUKLÍK, *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů. Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945*, Praha 2002, s. 214.

retribuce v poválečném Československu se stal atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha a obzvláště teror započatý po atentátu. Toto vše urychlilo vývoj budoucích retribučních dekretů. Na dekretu závazném pro československé prostředí byly zahájeny práce. Prvním, kdo se pokusil nějakým způsobem zrealizovat retribuční dekret, byl ministr spravedlnosti londýnské exilové vlády Jaroslav Stránský. Ovšem stylizace potrestání byla spíše v rovině msty než práva demokraticky řízeného státu¹². Dekret měl být závazný pro těžší delikty, zatímco méně závažná provinění měl řešit dekret další. Ministr Stránský byl následně přemluven k přepracování a přepsání stávajícího dekretu. Jiný, již značně upravený dekret byl představen na zasedání vlády na jaře roku 1944. Ohledně schválení i přípravy dekretu se vedly velké diskuze a rozpravy. Mezi sporné body byla zahrnuta hlavně retroaktivita, jež umožňovala souzení obviněných za delikty, které se odehrály před vyhlášením války, tj. v letech, která předcházela mnichovskému diktátu. Tento problém byl však později vyřešen § 1 dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. Ten pojednává o zločinech spáchaných v tzv. době zvýšeného ohrožení republiky, určené časovým rozmezím 21. květem 1938 až 31. prosinec 1946. Významně, ovšem jen z hlediska požadavků a formy, nikoliv samotného schválení, zasáhli do rozpravy o dekretu i zástupci komunistů v Londýně. Ti požadovali, aby byla trestána tzv. ekonomická a politická kolaborace¹³. V důsledku chtěli potrestání kohokoliv, kdo spolupracoval s německými okupanty, zejména požadovali exemplární potrestání těch, kdo podporovali jak vládu Háčovu, tak i Tisovu¹⁴. Samozřejmě s dodatkem, který obsahoval důsledné odsouzení tehdejších vládních činitelů obou zmíněných vlád. Tuto paušalizaci odmítal hlavně ministr londýnské vlády K. L. Feierabend, ovšem bylo to i z obavy o samotný svůj postih, neboť i on byl určitou dobu příslušníkem protektorátní vlády¹⁵. Mimo jiné také poukazyval na to, že dekry mohou být posléze využity k vyřizování osobních účtů a mohou se stát i nástrojem msty. Tento dekret byl londýnskou vládou schválen a podepsán 6. října 1944. V návrhu se také objevilo, aby tresty byly diferencovány dle národnosti. Němci měli být vinni kolektivně, naproti tomu případy českých a slovenských kolaborantů měly být individuální. Dle slov Ed. Beneše s ohledem na mezinárodní mínění: „*se úprava této otázky za žádných okolností nesmí jevit jako retribuce jedině proti Němcům.*“¹⁶ Prezident sám předpokládal, že z hlediska národností

---

¹² Mečislav BORÁK, *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945 – 1948)*, Šenov u Ostravy, s. 22.

¹³ Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 105.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Proti návrhu se vyslovil i ministr zemědělství Lichner. Mečislav BORÁK, *Spravedlnost podle dekretu...*, s. 27

¹⁶ Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 107.

bude nejvíce zastoupených, respektive postižitelných Němců a nejméně Čechů¹⁷. Po několika měsících byl dekret podepsán i prezidentem republiky Edvardem Benešem. On sám byl podporovatelem potrestání válečných zločinců a pomahačů okupantů, nicméně k formě a realizaci retribuice měl značné výhrady. Prezidentovi se nezamlouvalo například to, že by soudy měly být lidové¹⁸. Sám byl pod značným tlakem, protože si dobře uvědomoval situaci na frontě a nechtěl, aby Československo bylo stíženo stínem Polska, kde byl uznán jako vláda tzv. lublinský výbor. Dokument byl nakonec prezidentem podepsán dne 1. února 1945¹⁹. Dekret byl vládou v Londýně vyhlášen pod číslem 6/1945 Úř. věstníku²⁰. Se svým vlastním návrhem retribučního dokumentu přišli i českoslovenští komunisté, tento návrh měl třicet šest paragrafů a nesl název „*Zákon o potrestání válečných zločinců, zrádců a kolaborantů*“²¹. Jak již bylo napsáno výše, potrestány měly být především vládnoucí, potažmo buržoazní vrstvy. Naproti tomu, tzv. pracující vrstvy, které si pouze zachovávaly živobytí, i když např. pracovaly ve zbrojovkách, nebo v jiném odvětví podporujícím válečné hospodářství, měly zůstat nepostižitelnými. Návrh předpokládal taktéž trestnost úkladů o národní kulturu, obzvláště ve školství, vědě či literatuře²². Návrh moskevského vedení přicházel také s jiným složením soudního senátu: „*Ve spojení s národními výbory měly být všude uvedeny v činnost mimořádné lidové soudy, k souzení hlavních provinilců měl být zřízen Národní soud v českých zemích i na Slovensku.*“²³ Komunistický Košický vládní program, jak již bylo naznačeno, se zabýval i otázkou retribuice a to ve článku číslo devět. Nacházely se zde tak zásadní články jako: „*Opatření k nejrychlejší očištění armády od všech zrádcovských, kolaborantských, antidemokratických a protilidových živlů*“, ve společnosti se nemohli angažovat „*zrádci národa, fašisté a jiní zjevní nebo zamaskovaní nepřátelé lidu*“, bez volebního práva zůstali „*...všichni zrádci národa a pomahači nepřítelé.*“²⁴ Potrestání kolaborantů a zrádců se pro vládu v Košicích stalo takřka prioritou, neboť v samotném článku číslo devět se přímo píše: „*Vláda bude pokládat za svůj nejvyšší odpovědný úkol a za svou mravní povinnost před celým českým a slovenským národem postihnouti a vydati soudu a trestu všechny válečné provinilce, všechny zrádce, všechny vědomé a aktivní pomocníky německých nebo maďarských*

---

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Václav JIŘÍK, *Nedaleko od Norimberku...*, s. 11.

¹⁹ Dostí sporné datum, o které jsou dodnes vedeny diskuze. V literatuře je možné nalézt i jinou dataci. Jan KUKLÍK, *Mýty a realita...*, s. 366.

²⁰ Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 109.

²¹ Tamtéž, s. 110.

²² Kateřina KOČOVÁ; Zdeněk RADVANOVSKÝ; Jíka SUCHÁ, *Mimořádný lidový soud v Liberci...*, s. 10.

²³ Tamtéž.

²⁴ Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 111.

utlačovateli.²⁵ Z vlastních premis vycházelo retribuční soudnictví na Slovensku. Na Slovensku se základní retribuční normou stalo Nařízení SNR č. 33/1945 z 15. května 1945 o potrestání fašistických zločinců, okupantů, zrádců a kolaborantů a také o zřízení lidového soudnictví. Toto nařízení nenavazovalo na Zákon na ochranu republiky č. 50/1923 Sb., ani na žádnou jinou československou právní normu. Bylo zde rozlišeno pět trestných činů v pěti paragrafech: §1 trestný čin fašistické okupace, § 2 trestný čin domácí zrady, § 3 trestný čin kolaborace, § 4 trestný čin zrady na povstání a § 5 trestný čin provinění fašistického režimu²⁶. Proti vzniku a samotnému návrhu slovenské retribuční se ostře ohradil ministr J. Stránský, přičemž vznesl námitku, že slovenští činitelé tímto aktem porušili Košický vládní program²⁷.

1.1 Velký retribuční dekret

Dne 19. června 1945 byl vydán dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. Tento dekret brzy vešel ve známost jako tzv. velký retribuční dekret. Jeho náplní je třicet čtyři paragrafů a je rozdělen do dvou hlav, respektive částí. První v sobě zahrnuje charakteristiku zločinů proti státu (ohrožení bezpečnosti státu, zrada státního tajemství, násilí proti ústavním činitelům, vojenská zrada, propagace nacismu, členství ve fašistických organizacích, rozvracení republiky v době ohrožení státu, zločiny proti majetku atd.), zločiny proti osobám (jako např. veřejné násilí, loupež lidí, zločin vraždy, loupeže dětí, těžké ublížení na těle atd.), zločiny proti majetku, udavačství²⁸ a všeobecná ustanovení²⁹. Trestní sazba byla vysoká, oscilovala mezi pěti lety výkonu trestu až po doživotí, v mnoha případech mohl být vyřčen i trest smrti. Trest smrti musel být vykonán do dvou hodin od vynesení rozsudku, nicméně na přání odsouzenec mohl být o jednu hodinu odložen³⁰. Jestliže měl být trest smrti vykonán

---

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Anton RAŠLA, *Ľudové súdy v Československu po II. svetovej vojne ako forma mimoriadneho súdництва*. Bratislava 1969, s. 59, 63.

²⁷ Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 114 – 115.

²⁸ Udavačství bylo do dekretu včleněno dodatečně, jednalo se o § 11. Václav JIŘÍK, *Nedaleko od Norimberku...*, s. 16. Protektorátní udavači byli všeobecně známi i díky vysílání londýnského rozhlasu, které během války ve vysílání zveřejňovalo jejich jména a adresy. Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 122.

²⁹ Kateřina KOČOVÁ; Zdeněk RADVANOVSKÝ; Jíka SUCHÁ, *Mimořádný lidový soud v Liberci...*, s. 12 – 13.

³⁰ V českých zemích bylo vykonáno 686 poprav z 723 rozsudků smrti. V rámci evropské retribuční se jedná o nejvyšší procento, které je ve výsledku deklarováno 95 % popravených. Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 134.

veřejně, byla lhůta pro vykonání poprav 24 hodin³¹. Mezi tresty bylo zařazeno také „*pozbytí národní cti*“, které v důsledku znamenalo, že odsouzený přišel o volební právo a ani nesměl vykonávat volený úřad. Mezi trest náležela i ztráta vyznamenání a řádů, které byly před rozsudkem osobou souzenou nabyty, ztráta hodností a funkcí, akademických titulů, ztráta volebního práva aktivního i pasivního aj. Další forma trestu v sobě zahrnovala možnost odpracovat jej v nucených pracovních oddílech. Posledním trestem bylo propadnutí majetku v prospěch republiky. Názor na výši trestu se postupem doby značně měnil, jak čas ubíhal, byly tresty za příslušné delikty mírnější a mírnější. Přibývalo osvobozujících rozsudků a upuštění od stíhání. Upuštění od trestu se využívalo zejména tehdy, pokud se obžalovaný nějakým způsobem zasloužil o osvobození republiky. Dekret v sobě zahrnoval části několika trestních zákoníků, přičemž ty byly časově uzpůsobeny³².

Hlava druhá se týkala vytvoření Mimořádných lidových soudů, které dle tohoto dekretu měly soudit všechny zločince³³. Umístěny měly být v sídlech krajských soudů. Svým způsobem se vlastně jednalo o trestní soudy krajského charakteru, v českých zemích jich bylo celkem dvacet čtyři³⁴. První Mimořádný lidový soud vznikl v Brně, poslední až roku 1946 v Chebu³⁵. Senát se skládal z profesionálního soudce a čtyř soudců z lidu, šlo o lidi jmenované na základě rozhodnutí národních výborů. Jejich schválení měla v kompetenci vláda³⁶. Přednostové soudů byli jmenováni na návrh vlády prezidentem republiky. Při neveřejné poradě hlasovali o vině a trestu v pořadí od nejstaršího k nejmladšímu. Veřejný žalobce byl určen do své funkce také na návrh vlády ministrem spravedlnosti, pod kterého spadal. Soudní líčení nesmělo trvat déle než tři dny a pokud v případě samotném nebyl vynesena rozsudek, byl poté předán řádnému soudu. Líčení bylo veřejné s tím, že obžalovaný mohl mít svého právního zástupce. Bez účasti obžalovaného byl rozsudek vynesena v nepřítomnosti. V základu měl dekret trvat jeden rok, posléze byla účinnost prodloužena do 4. května 1947.

---

³¹ První veřejná poprava byla vykonána dne 6. září 1945. Popraven byl protektorátní zástupce pražského primátora dr. Josef Pfitzner.

³² Ivana RAPAVÁ, *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945 – 1948*, Ústí nad Labem 2010, s. 19.

³³ Tamtéž, s. 21.

³⁴ Jednalo se o MLS Praha, Brno, České Budějovice, Česká Lípa, Hradec Králové, Cheb, Chrudim, Jičín, Jihlava, Klatovy, Kutná Hora, Liberec, Litoměřice, Mladá Boleslav, Most, Moravská Ostrava, Nový Jičín, Olomouc, Opava, Písek, Plzeň, Tábor, Uherské Hradiště, Znojmo. Kateřina KOČOVÁ; Zdeněk RADVANSKÝ; Jíka SUCHÁ, *Mimořádný lidový soud v Liberci...*, s. 13.

³⁵ Mečislav BORÁK, *Spravedlnost podle dekretu...*, s. 48.

³⁶ Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 117.

1.2 Dekret o národním soudu

Z důvodu potrestání nejvyšších činitelů protektorátu a nejexponovanějších kolaborantů, bylo přikročeno k vytvoření a následné realizaci dekretu č. 17/1945 Sb. ze dne 19. června 1945. Tímto dekretem došlo k vytvoření Národního soudu, který měl soudit, jak již bylo řečeno, „nejvyšší zrádce národa“³⁷. Zřízení soudu předpokládal již Košický vládní program a dá se říci, že dekret o vytvoření Národního soudu je v mnoha ohledech podobný tzv. velkému retribučnímu dekretu. Zatímco košický dekret hovoří naprosto přesně o potrestání těch kterých osob, v londýnském návrhu se funkce a jména osob nevyskytují. Lze se domnívat, že komunistický návrh měl již v době vzniku značný politický podtext. Soud se skládal z přednosta soudu, dvou náměstků, předsedů senátů a soudců. Všichni byli jmenováni prezidentem na návrh vlády. Přisedícími se stali soudci z lidu, vesměs šlo o odbojáře, bývalé politické vězně či jiné, kteří se osvědčili v době okupace. Trestní senáty byly šestičlenné, přelíčení byla veřejná, přičemž obžalovaný měl nárok na řádnou obhajobu. Trest nejvyšší, tj. rozsudek smrti, byl vyhlášen po neveřejné poradě a musel být schválen pěti hlasy senátu. Pachatelé, kteří stanuli před Národním soudem, museli patřit do striktně vyjmenovaných funkcí nebo institucí. Byli to:

- státní prezident tzv. protektorátu,
- členové tzv. protektorátních vlád,
- členové ústředního vedení Vlajky,
- členové Kuratoria pro výchovu mládeže,
- členové výboru a činovníci České ligy proti bolševismu,
- vedoucí Národní odborové ústředny zaměstnanců a Svazu zemědělství a lesnictví,
- novináři, kteří propagačně sloužili vládě vetřelců v denním tisku,
- vůbec osoby, které byly vedoucím postavením v životě politickém, vysokým úřadem, vysokou funkcí velitelskou nebo význačným místem v životě hospodářském vázány být svým spoluobčanům vlasteneckým vzorem³⁸.

Dne 15. ledna 1946 započalo první přelíčení před Národním soudem, kde byli k trestům smrti a dlouholetým žalářům odsouzeni vysocí armádní činitelé³⁹. Celkově před soudem stanulo osmdesát tři osob, z nichž bylo šedesát pět shledáno vinnými a osmnáct osob bylo popraveno⁴⁰.

³⁷ Mečislav BORÁK, *Spravedlnost podle dekretu...*, s. 60.

³⁸ František HANZLÍK, *Únor 1948. Výsledek nerovného zápasu*. Praha 1997, s. 152.

³⁹ Mečislav BORÁK, *Spravedlnost podle dekretu...*, s. 60.

⁴⁰ Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 350.

1.3 Malý retribuční dekret

Po vzniku i během přípravy dekretu č. 16/1945 Sb. bylo jasné, že se bude muset realizovat norma, která bude mít v pravomoci odsouzení i menších viníků kolaborace a dalších, kteří se provinili proti tzv. národní cti. Realita po osvobození v plné šíři ukázala, že všichni ti, kteří v tehdejší době naplnili množství věznic a zajišťujících subjektů, nejsou podle tzv. velkého retribučního dekretu postižitelní. Následné více méně hromadné propouštění těchto osob, vyvolalo u obyvatel republiky, po propagandě z úst činitelů KSČ, negativní reakce, a proto vyvstala nutnost tento problém urychleně řešit⁴¹. Koncepti a vydáním dekretu byl pověřen ministr za KSČ V. Nosek. Mezi hlavní body během vzniku dekretu byly zahrnuty aspekty, podle nichž bylo možné soudit tzv. renegátství, tj. oportunistické přihlášení se k maďarské nebo německé národnosti za účelem vlastního obohacení, a zajistit legalizaci možné arestace státně nespolehlivých osob⁴². V důsledku toho všeho byl vydán dekret č. 137/1945 Sb. ze dne 27. října 1945 o zajištění osob, které byly státně nespolehlivé v době revoluční, a dekret č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní cti. Hlavní odlišností od tzv. velkého dekretu byl fakt, že nikoliv řádný soud, nýbrž okresní národní výbor byl zajišťovatelem práva a tím, kdo vynese konečný verdikt nad osobou podezřelou z hlediska dekretu č. 137, 138/1945 Sb. Zatímco tzv. velký dekret spadl do působnosti ministerstva spravedlnosti, tzv. malý dekret byl v kompetenci ministerstva vnitra. Náplní se stalo potrestání jednáni, která ušla potrestání soudnímu⁴³. Komise ONV byly čtyřčlenné, předseda musel mít právnické vzdělání s příslušnými státními zkouškami⁴⁴. Členové komisi byli navrhováni stranami Národní fronty. O vině hlasovali všichni členové, přičemž rozhodující byla nadpoloviční většina. Trestem se stalo veřejné pokárání, pokuta, pokuta a veřejné pokárání, vězení, vězení a veřejné pokárání, pokuta a vězení, pokuta, vězení a veřejné pokárání⁴⁵. Dekret počínal platit dnem vydání a doba působnosti byla stejná jako působnost Mimořádných lidových soudů. Dekrety ovšem nebyly příliš konkrétní a výklad mohl být

---

⁴¹ Tamtéž, s. 250 – 251.

⁴² Mečislav BORÁK, *Spravedlnost podle dekretu...*, s. 36.

⁴³ Jan KUKLÍK, *Mýty a realita...*, s. 385

⁴⁴ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Moravskoslezský Zemský národní výbor 1945. Projev Dr. Josefa Hoffmanna, ministerského rady ve schůzi předsedů okresních národních výborů a bezpečnostních referentů v Brně dne 6. prosince 1945. O trestním zřízení správním se zřetelem k dekretu presidenta republiky č. 138/1945 Sb., s. 3.

⁴⁵ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, sign. Provádění dekretu přes. republiky na ochranu nár. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, 11. Trestání některých provinění proti národní cti, Úplné znění právních předpisů, s. 17.

značně zavádějící. Promlčecí lhůta trestných činů byla z původních tří měsíců zvýšena na měsíců šest.

Trestné podle dekretu bylo⁴⁶:

- a) ucházení se o německou nebo maďarskou státní příslušnost, hlášení se k německé nebo maďarské národnosti nebo vědomé podporování odnárodňovacích snah Němců a Maďarů,*
- b) politická spolupráce s Němci nebo Maďary, jakož i členství ve fašistických organizacích, jednal – li pachatel s obzvláštní horlivostí, překročuje tak ve značné míře normální rámec svých členských povinností. Seznam fašistických organizací je uveden, v příloze těchto směrnic,*
- c) propagování, obhajování, vychvalování nebo podpora nacismu, fašismu nebo antisemitismu,*
- d) schvalování, podpora nebo obhajování nepřátelských projevů nebo činů nacistů, fašistů a českých nebo slovenských zrádců,*
- e) odborná spolupráce s Němci, Maďary, s českými a slovenskými zrádci, přesahující meze průměrného nařízeného výkonu (iniciativní a mimoslužební návrhy, příkazy na zvýšení pracovní výkonnosti a pod.),*
- f) ucházení se o povýšení, vyznamenání, odměny, služby a jiné výhody u německých nebo maďarských úřadů nebo funkcionářů, nebo poskytování úplat a různých jiných výhod okupantům,*
- g) zneužívání postavení na vedoucím místě, dosaženého pomocí okupantů, k získání nebo zabezpečení osobního prospěchu přísluhováním okupantům na úkor podřízených,*
- h) společenský styk s Němci nebo Maďary v rozsahu přesahujícím míru nezbytné nutnosti, jakož i hospodářský styk s Němci nebo Maďary přesahující tuto míru za účelem dosažení nadprůměrného obohacení a směřující k vědomému podporování okupantů,*
- ch) týrání, urážení nebo terorizování Čechů a Slováků, spáchané ve službách nebo v zájmu okupantů nebo ve snaze zalíbiti se jim,*
- i) vědomě nebo z hrubé nedbalosti učiněné nesprávné prohlášení o státní a národní spolehlivosti osoby, která se provinila proti Československé republice nebo národu českému nebo slovenskému, mohl – li ten, kdo prohlášení učinil, důvodně předpokládati, že prohlášení může být předmětem úředního jednání.*

---

⁴⁶ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, sign. Provádění dekretu přes. republiky na ochranu nár. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, 11. Trestání některých provinění proti národní cti, Úplné znění právních předpisů, s. 16 – 17.

Postupem doby byla směrnice třikrát doplněna a upravena. Od stíhání mohlo být upuštěno, pokud pachatel jednal pod nátlakem, jednal s úmyslem prospět státu nebo národům, snažil se zabránit perzekucím nebo se svou pozdější činností zasloužil o osvobození republiky. Promlčeny byly přestupky, které nebyly nahlášeny do 26. května 1946. Důležité je také zdůraznit, že tzv. malý retribuční dekret platil pouze pro české země, nikoliv pro Slovensko. V roce 1948 byla retribuce komunistickou mocí obnovena dle zákona č. 33/1948 Sb., kterým se obnovovala účinnost retribučního soudnictví, a zákonem č. 34/1948 Sb., v kterém se hovořilo o revizi trestního řízení v případech provinění proti národní cti. Novinkou byl fakt, že tato obnovená retribuce platila již pro celé Československo⁴⁷. Tato obnova ovšem nespĺnila naděje komunisty do ní vložené, neboť v mnoha případech byly tresty velmi nízké nebo nebyly vyhlášeny vůbec. To, ostatně dokresluje fakt, že do konce roku 1948 se komunistické vedení o obnově příliš nezmiňuje. Informovanost veřejnosti o výsledcích a následném ukončení obnovené retribuce byla takřka nulová⁴⁸.

---

⁴⁷ Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 427.

⁴⁸ Jiří PERNES; Jaroslav POSPÍŠIL; Antonín LUKÁŠ, *Alexej Čepička. Šedá eminence rudého teroru*, Praha 2008, s. 150.

2 VZNIK A VÝVOJ POLITICKÉHO OKRESU ZÁBŘEH

2.1 Konec patrimoniální správy a další rozvoj města

Významově je pro tuto práci zajímavý hlavně rozvoj Zábřehu od druhé poloviny 19. st., kdy se město stalo železničním uzlem, v důsledku toho Zábřeh získal spojení s Prahou, ale i s dalšími většími moravskoslezskými městy. Zvýšením železniční dopravy se zábřežsko stalo centrem průmyslu. Nacházely se zde převážně podniky zaštiťující textilní průmysl. Šlo převážně o přádelny bavlny, tkalcovny hedvábí, barvírny, ale také slévárny, keramičky a další jiné řemeslné dílny⁴⁹. V textilním oboru zanechala své místo firma neodmyslitelná pro zábřežský region a to firma Wilhelm Brass a synové. Brass investoval i do jiných odvětví a jméno jeho potomků se významně zapsalo i v dalších desetiletích vzrůstajícího se německého národovectví. V roce 1850 se stal Zábřeh centrem okresní samosprávy, již předtím se zde nacházelo okresní hejtmanství a okresní soud, ovšem v tomto roce byl zřízen politický okres Zábřeh, který se skládal ze soudních okresů Mohelnice, Šilperk a Zábřeh⁵⁰. S různými obměnami, obzvláště v letech 1855 – 1868, vydržel tento okresní model až do roku 1938. Od poloviny devatenáctého století začala ve městě i spolková činnost, kdy vedle sebe koexistovaly, tehdy ještě bez větších problémů, spolky české a německé. Mezi české spolky patřila Občanská beseda (zal. r. 1882), Matice školská (zal. r. 1883) nebo Politický spolek pro severní Moravu, který vznikl v roce 1897. Z německých spolků lze uvést např. Schulverein (zal. r. 1881), Turnverein (zal. r. 1886), ale také Bund der Deutschen Nordmährens z roku 1887⁵¹. S nástupem první světové války bylo město zasaženo jejími následky. Potraviny byly vydávány v rámci přidělového systému, hospodářství začalo váznout a kvůli rukování do armády bylo uzavřeno velké množství živností. Ve městě se během války nacházel vojenský lazaret a byl zde umístěn c. a k. armádní pluk.

2.2 Národnostní složení soudních okresů

Jak již bylo uvedeno, politický okres Zábřeh byl rozdělen do tří soudních okresů, přičemž Zábřeh samotný byl také okresem soudním. Soudní okresy politického okresu Zábřeh byly Mohelnice⁵², Šilperk⁵³ (dnes Štítý) a již zmíněný Zábřeh⁵⁴. V 19. st., přesněji v roce

⁴⁹ Kolektiv autorů, *Zábřeh...*, s. 205 – 206.

⁵⁰ Tamtéž, s. 34.

⁵¹ Tamtéž, s. 38.

⁵² Seznam obcí v soudním okrese Mohelnice: Bezděkov nad Třebůvkou, Bezděkov u Úsova, Doubravice, Mitrovce, Javoří, Klopina, Krčmy, Dolní Krčmy, Horní Krčmy, Křemačov, Podolíčko, Krchleby, Dolní

1880, se stal německý jazyk obcovací řečí v Mohelnici pro 693 obyvatel, v Šilperku 597 a v Zábřehu pro 328 obyvatel z jednoho tisíce místních občanů. K české obcovací řeči se v Mohelnici přihlásilo 293, v Šilperku 403 a v Zábřehu 671 obyvatel⁵⁵. První sčítání v Zábřehu po světové válce, které se uskutečnilo v roce 1921, prokázalo fakt, že téměř o třetinu stoupla obecní populace a to na 5 389 obyvatel. To znamená, že Češi si upevnili svou pozici na 66 % všech obyvatel Zábřehu⁵⁶. Dle posledního sčítání obyvatel před druhou světovou válkou, které proběhlo v roce 1930, měl politický okres Zábřeh celkem 68 804 obyvatel⁵⁷. Z tohoto konečného čísla se k národnosti československé přihlásilo 42 094 obyvatel a k národnosti německé 26 017 obyvatel. Nejvíce Němců žilo v okrese Mohelnice, Čechů byla většina v okrese Zábřeh. V samotném městě Zábřeh žilo 4 332 Čechů, oproti 1 905 Němcům. V procentuálním propočtu z hlediska obcí bylo největší zastoupení tehdejšího němectví v obci Starý Maletín, soudní okres Mohelnice, kde bylo přihlášených celkem 1 005 Němců a jen 6 Čechoslováků. Za národnost byla považována i národnost židovská, která, jako třetí největší v politickém okrese, vykazovala 73 obyvatel⁵⁸.

Bušínov, Horní Bušínov, Křižanov, Dlouhá Ves, Květín, Libivá, Líšnice, Paseky, Loštice, Studená Loučka, Buková, Bušín, Lukavice, Nový Maletín, Starý Maletín, Mírov, Mírovský grunt, Mírovíček, Nové Sady, Mohelnice, Moravičany, Tkanovice, Palonín, Pavlov, Lechovice, Podolí, Horní Valdsee, Police, Radnice, Řepová, Slavoňov, Stavenice, Svinov, Vacetín, Zavadilka, Třeština, Újezd, Dolní Valdsee, Úsov, Veleboř, Veselí, Vlachov, Vranová, Vyšehoří, Žádlovice. *Statistický lexikon obcí v republice Československé. Úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 266 Sb. zák. a nař. II. Země Moravskoslezská*. Vydán ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým na základě výsledků sčítání lidu z 1. prosince 1930, Praha 1935, s. 125 – 127.

⁵³ Seznam obcí v soudním okrese Šilperk: Březná, Bušín, Cotkytle, Janoušov, Crhov, Březenský Dvůr, Mlýnický Dvůr, Mlýnice, Hartíkov, Heroltice, Jakubovice, Jedlí, Moravský Karlov, Písařov, Bukovice, Horní Studénky, Šanov, Šilperk, Šumvald, Lichtenštejn, Bílá Voda, Červená Voda, Zborov. Tamtéž, s. 127 – 128.

⁵⁴ Seznam obcí v soudním okrese Zábřeh: Bohuslavice, Brničko, Dlouhomilov, Drozdov, Dubicko, Filipov, Hněvkov, Hoštejn, Hrabová, Dolní Hynčina, Hynčínov, Janoslavice, Jestřebí, Jestřebíčko, Kamenná, Klášterec, Kolšov, Kosov, Krasíkov, Lesnice, Leština, Lubník, Lupěné, Nedvězí, Nemile, Pivonín, Pobučí, Postřelmov, Postřelmůvek, Rájec, Ráječek, Rohle, Rovensko, Rudolfovo, Skalička, Strupšín, Sudkov, Svěbohov, Tatenice, Václavov, Vyšehoří, Zábřeh, Krumpach, Zvole. Tamtéž, s. 128 – 129.

⁵⁵ Čísla jsou vypsána po zaokrouhlení. Tamtéž, s. 143.

⁵⁶ Kolektiv autorů, *Zábřeh...*, s. 44.

⁵⁷ *Statistický lexikon obcí v republice Československé...*, s. XIX.

⁵⁸ Zde se dá hovořit o určité indiferenci, neboť dle konfesního sčítání se k izraelské, tj. židovské víře přihlásilo v rámci celého politického okresu 178 osob. Viz. tabulka dle počtu obyvatel podle náboženského vyznání s. 25.

Národnostní statistika nejbližších soudních okresů⁵⁹

Soudní okres	Češi	Němci	Ostatní	Úhrnem
Zábřeh	24 035 (76%)	7 593 (24%)	17	31 645
Mohelnice	10 467 (47%)	11 581 (52%)	89	22 137
Šilperk	7 592 (53%)	6 843 (47%)	5	14 440
Staré Město	932 (6%)	15 661 (94%)	6	16 599
Šumperk	16 745 (33%)	33 280 (66%)	239 (1%)	50 264
Vízmberk	398 (3%)	12 798 (97%)	3	13 199
Horní Benešov	363 (2%)	14 800 (97%)	13	15 176
Bruntál	579 (2%)	22 717 (97%)	43	23 339
Vrbno	101 (1%)	9 665 (99%)	12	9 778
Frývaldov	1 866 (6%)	29 906 (94%)	50	31 822
Celkem	63 078 (28%)	164 844 (72%)	477	228 399

2.3 Politický okres Zábřeh dle náboženského vyznání

Jak je patrné z následující tabulky⁶⁰, největší počet věřících v politickém okrese Zábřeh zcela jednoznačně vykazuje katolická církev⁶¹. Vliv protestantských vyznání, charakteristických pro blízké Slezsko, se v soudních okresech vyskytuje, nicméně zastoupení samotné je pouze v řádech několika tisíců věřících. Němečtí evangelíci se začínají v Zábřehu vzmáhat obzvláště po příchodu rodiny Brassů, kteří se stali donátory evangelického kostela, který byl vystavěn v roce 1902⁶². Stejně tak je marginální záležitostí i zastoupení židovské obce. V samotné Mohelnici je do roku 1930 evidováno pouhých 142 Židů. Zábřeh se stal

⁵⁹ Tamtéž, s. XVII, XIX.

⁶⁰ *Statistický lexikon obcí v republice Československé. Úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 266 Sb. zák. a nař. II. Země Moravskoslezská.* Vydán ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým na základě výsledků sčítání lidu z 1. prosince 1930, Praha 1935, s. XXII.

⁶¹ O Zábřehu jako čistě katolickém městě se zmiňuje i městský sekretář L. Falz. Leopold Falz, *Dějiny města Zábřeha*, Praha 2003, s. 232 – 233.

⁶² Kolektiv autorů, *Zábřeh...*, s. 39.

centrem i pro vyznavače českobratrské víry, této církvi, která sem směřovala z polského Zelova, byl přenechán v rámci pozemkové reformy Velký dvůr, poté přejmenovaný na Žerotínov⁶³. Ještě před sčítáním obyvatelstva v roce 1930, jsou k dispozici čísla z roku 1910, která ukazují, kolik obyvatel se k jednotlivým církvím hlásilo. Výpočty ukazují počet věřících z jednoho tisíce zapsaných. V Mohelnici to bylo 984 římských katolíků, 5 evangelíků, 12 židů. V Šilperku 994 římských katolíků, 3 evangelíci a 1 vyznávající judaismus. V Zábřehu 990 římských katolíků, 8 evangelíků a 2 židé. Ostatní, kteří nejsou ve výsledku zahrnuti, byli zapsáni v jiných církvích nebo byli bez vyznání⁶⁴.

Počet obyvatel dle konfese

Soudní okres	Církev							
	ŘK ⁶⁵	EVG ⁶⁶	ČBE ⁶⁷	NE ⁶⁸	AUG ⁶⁹	ČS ⁷⁰	IZR ⁷¹	BV ⁷²
Zábřeh	26 913	1 608	1 434	139	0	2 148	35	1 056
Šilperk	13 608	288	222	65	0	310	1	264
Mohelnice	19 363	416	325	82	1	2179	142	248
Celkem	59 884	2 312	1 981	286	1	4 637	178	1 568

⁶³ Tamtéž, s. 45.

⁶⁴ *Statistický lexikon obcí v republice Československé...*, s. 146.

⁶⁵ Římsko katolické.

⁶⁶ Evangelické.

⁶⁷ Českobratrské evangelické.

⁶⁸ Německé evangelické.

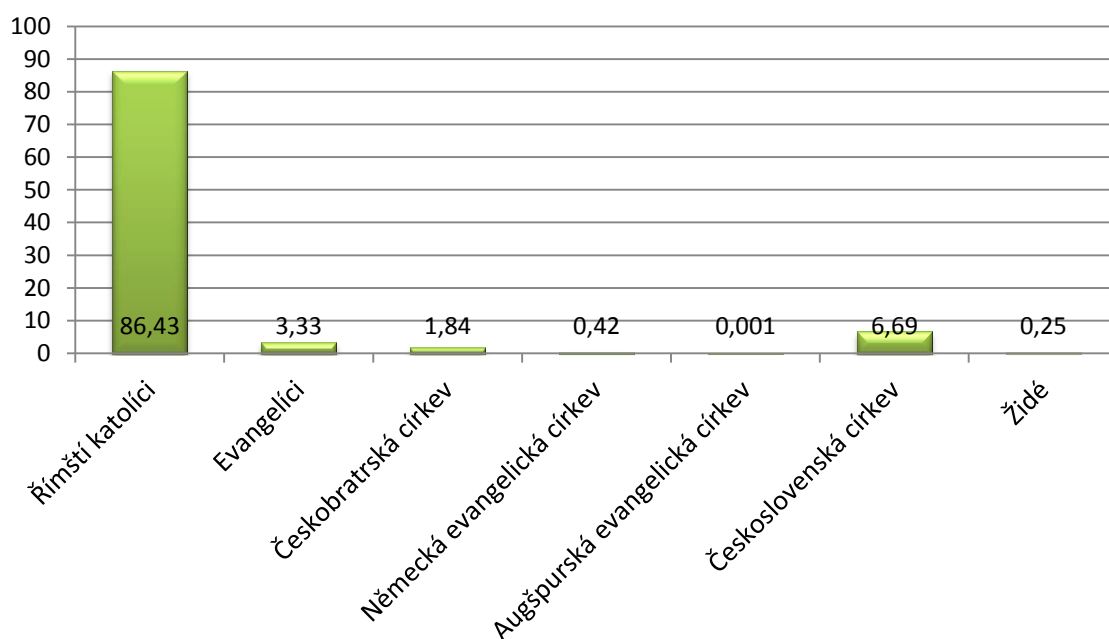
⁶⁹ Augšpurské evangelické

⁷⁰ Československé.

⁷¹ Izraelské.

⁷² Bez vyznání.

Náboženské vyznání pol. okresu Zábřeh v %

2. 4 Česko – německé vztahy v době první republiky

Po prohrané válce byl zdejší region zasažen německou iredentou a díky značné podpoře zábřežských Němců bylo město začleněno do právě vzniklé provincie Sudetenland⁷³. Nově zkonstituovaná Republika československá ovšem brzy zasáhla a těmto německým, respektive i rakouským, “výstřelkům“ učinila razantní přítrž⁷⁴. V zábřežském regionu měla silné pozice, oproti DNP a DNSAP, Deutsche Arbeiterpartei Österreichs, v jejímž čele stál Ferdinand Burschofsky, který byl mimo jiné i vydavatel německých novin vydávaných v Zábřehu s názvem *Deutsche Wacht*⁷⁵. Nicméně zmíněné DNP a DNSAP si i zde začaly upevňovat své pozice a během pár let ve městě a okolí zapustily pevné kořeny a staly se základem pro budoucí rozmach německého šovinismu a následného nacismu. V době první republiky byl i nadále v regionu města Zábřeh zachován průmyslový potenciál. I po válce zde fungovala výroba v barvírně firmy Wilhelma Brasse, v tkalcovně Hermanna Scheftera, ale

⁷³ Centrem těchto separatistických snah se stal sousední Šumperk. *Mnichov 1938 a Severní Morava*, Vydal vlastivědný ústav v Šumperku, Šumperk 1978, s. 4.

⁷⁴ Poměr národnostních sil se změnil až po roce 1918, kdy došlo k připojení Krumpachu k Zábřehu a česká menšina se změnila ve většinu. V roce 1910 se nacházelo v Zábřehu 1 104 Čechů z 3 566 obyvatel, to znamená, že český element dosáhl 31% obyvatelstva obce. Sousední Krumpach vykazoval dokonce 1 373 Čechů, tj. 91, 5 % obyvatelstva. Kolektiv autorů, *Zábřeh...*, s. 34 – 35.

⁷⁵ *Mnichov 1938 a Severní...*, s. 6.

začaly zde také fungovat firmy a podniky výhradně české jako například továrna na elektromotory Skrat, výroba kovového zboží Leopolda Jánského, ale i dílny, jež byly v majetku Karla Kolomazníka⁷⁶. V důsledku světové krize, kterou byl zasažen zdejší region⁷⁷, se vyostřily nacionální rozpory mezi Čechy a Němci. Nejvíce postiženo bylo hlavně Šilpersko, kde bylo krizí zasaženo obzvláště kartáčnictví, textilnictví, ale zkrachovalo i velké množství pil a cihlen⁷⁸. Právě krize zapříčinila, že z přilehlých vesnic odcházelo velké množství obyvatelstva. Díky krizi a znovu se vzrůstajícímu německému šovinismu, počal na Zábřežsku opět působit Bund der Deutschen Nordmährens, který byl veden v ryze protičeském tónu pod taktovkou několikrát již zmíněného Hermanna Brasse⁷⁹. Protičeské tendence se objevily v roce 1934, kdy Němci z Červené a Bílé Vody protestovali proti zřízení českých škol v těchto obcích⁸⁰. Na následné Henleinovo svolání k veškerému sudetstvu v Nordmährischer Grenzboten reagovali místní Němci velice pozitivně a začali se masově hlásit do Sudetendeutsche Heimatfront⁸¹. Proto nepřekvapí, že se mezi předáky SHF v politickém okrese Zábřeh aktivně zapojil všem dobře známý H. Brass, ale také F. Burschofsky. Mezi další pomocníky při šíření henleinovské myšlenky patřil i Deutscher Turnverein, který se stal základnou pro šíření německého separatismu a který se také podílel na výcviku turnerů, jenž byl veden ve vojenském duchu a přísné disciplíně. Svou kariéru si na těchto základech vystavěl i Hermann Krumej. Rodák z nedalekého Šumperka, jenž byl samotným K. Henleinem ustanoven do funkce krajského velitele Freiwilliger Schutzdienst, dobrovolné pořadatelské služby SdP, která byla schválena vládou v květnu 1938⁸². Desítky turnerů z politického okresu Zábřeh byly poslány do Německa, kde prodělaly výcvik a účastnily se tajných táborů SA. Velké procento Němců pracovalo proti Československu i v oblasti špionáže a úniku informací⁸³. Ovšem ani tato konspirativní činnost nezůstala skryta a brzy se dostala do hledáčku republikové kontrašpionáže. O informace vojenského rázu měl

⁷⁶ Kolektiv autorů, *Zábřeh...*, s. 45. Případ K. Kolomazníka se dostal před TNK Zábřeh, blíže na s. 72.

⁷⁷ V soudním okrese Zábřeh bylo v lednu 1933 2 978 nezaměstnaných. Tento trend se v průběhu let nijak výrazně nesnižoval ani nezvyšoval, v lednu 1937 vykazoval okres 2 034 nezaměstnaných. Tamtéž, s. 50.

⁷⁸ Jiří CIHLÁŘ, *Těžká léta na Orlickoústecku. 1929 – 1939*, Ústí nad Orlicí 2000, s. 23.

⁷⁹ *Mnichov 1938 a Severní...*, s. 9.

⁸⁰ Jiří CIHLÁŘ, *Těžká léta...*, s. 32.

⁸¹ Na vzniku hnutí se výrazně podílel politik DNP Othmar Kallina, ostatně on sám přišel s názvem Sudetoněmecká vlastenecká fronta. Emil HRUŠKA, *Konrád Henlein. Život a smrt*, Praha 2010, s. 78.

⁸² Krumej po záboru pohraničí vstoupil do SS, kde dosáhl hodnosti SS Obersturmbannführera (podplukovník) a stal se blízkým spolupracovníkem A. Eichmanna. Stál za zrodem čtyř koncentračních táborů a podílel se na likvidaci lidických dětí v táborech v Chelmu. V předválečných policejních statistikách byl charakterizován jako: „...nebezpečný a všeho schopný.“ Miloň DOHNAL; Zdeněk FILIP; František SPURNÝ, *Pátá kolona na severní Moravě*, Ostrava 1969, s. 222.

⁸³ V Postřelmově (soudní okres Zábřeh) byl v Elektrotechnických závodech zaměstnán, pod rouškou z Říše uprchlého antifašisty, Ing. Hilpert. Kvůli vlastní nezodpovědnosti byl ovšem brzy odhalen a vypovězen z republiky. *Mnichov a Severní...*, s. 18.

největší zájem především německý Abwehr, jehož ústředna pro sběr informací a zpráv z Králicka a Šumperska se nacházela ve Vratislavi. Po vyhraných volbách v roce 1935 začal velký nárůst přihlášek do SdP. Dalším mezníkem pro zvětšení členské základny henleinovců se stalo připojení Rakouska k Říši v březnu 1938, které svým významem dolehlo i do vzdáleného Zábřehu⁸⁴. Od března do července 1938 se rozrostl počet vstupujících do SdP na Šumpersku na konečných 126 541 spolustraníků, tj. 38, 5 % všech Němců zde usedlých⁸⁵. Toto vše se odrazilo i na chování Němců a na přímo ostentativní prezentaci německé myšlenky a německého “světonázoru”⁸⁶. V Zábřehu se ovšem nekonaly jen politické akce henleinovské, nýbrž proběhlo zde i několik demonstrací, které měly jasně deklarovat připravenost zdejších občanů k obraně ohrožené vlasti a ukázat německému revanšismu odhodlanost k následnému boji. K oslavě svátku 1. máje se na náměstí v Zábřehu sešlo 10 000 účastníků svolaných za pomoci letáků a velkého množství českých spolků, které ve městě po řadu let působily⁸⁷. Následnou květnovou mobilizací je zasaženo i zdejší město, neboť již ve čtyři hodiny ráno 21. 5. odjíždějí ozbrojení vojáci ze Zábřehu, na ulicích se pohybují hlídky složené z legionářů a záložníků, načež se k velké slávě místních Čechů vrací vojsko 15. 6. 1938 do svých domovských kasáren⁸⁸. V době největší krize, tj. v září 1938, se ani zdejšímu regionu nevyhnuly střety mezi příslušníky SdP a československými bezpečnostními sbory. Jedenáctého září se koná na náměstí v Zábřehu poslední české shromáždění: „ *Mluvil Dr. Koutecký a F. Tejkl, účast nebyla veliká. 12. 9. o 19. hod. měl Hitler v Norimberku řeč, v níž*

---

⁸⁴ SOKA Šumperk, f. AM Zábřeh 1930 – 1945, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 8, poř. č. 8. *Rok 1938. Politické události*, nestránkováno.

⁸⁵ Tamtéž, s. 17.

⁸⁶ „*Nepotrestáno zůstalo zhanobení státní vlajky červenovodským (soudní okres Šilperk) henleinovcem Emilem Kuttigem na 1. máje 1938. Když procházel komunistický i henleinovský průvod na oslavy do Králik kolem jeho domu, vyvěsíl Kuttig velkou říšskoněmeckou vlajku a pod ní malou vlajku československou, potrhanou a špinavou, připevněnou hrubým provazem na tyč od vápna.*“ Miloň DOHNAL; Zdeněk FILIP; František SPURNÝ, *Pátá kolona...*, s. 125. Jistý E. Kuttig se 21. září 1938 podílel na přepadení budovy finanční stráže v Dolní Lipce, ovšem tento útok se stal naprostým fiaskem. Útočníci byli zahnáni a Kuttig samotný byl následně dokonce zajat. Lze se proto domnívat, vzhledem k blízkosti zmíněných obcí, jedná se o vzdálenost cca. 10 km mezi Červenou Vodou a Dolní Lipkou, že šlo o tutéž osobu jako v případě s vlajkou. Josef KMONÍČEK; František VAŠEK, *Zpřetrhané síť*, Hradec Králové 1990, s. 79. Stejně tak lze zmínit i případ německého výrostka, který rovněž v Červené Vodě plival na československého vojáka. Mladík byl zatčen, nicméně hned poté propuštěn, neboť si předtím stěžoval na špatné zacházení ze strany čsl. orgánů. Jiří CIHLÁŘ, *Těžká léta na Orlickoústecku...*, s. 70.

⁸⁷ Vzpomíná pamětník Alois Frank ze Svěbohova, který v krizových letech docházel na gymnázium v Zábřehu: „ *V tom roce 1937 a 38 ti Henleinovci, vzpomínám, jak na prvního máje byly průvody české a německé. Vzpomínám si na takový jeden malý okamžik. Že když šel německý průvod, tak ti kluci Henleinovci měli ty bílé podkolenky a čeští kluci s kolomazí lítali a natírali jim ty lýtka kolomazí. To byl takový dost nešvár. Už to tady samozřejmě vřelo.*“ Vít LUCUK, *Přežili svou dobu. Osudy lidí Šumperska, Zábřežska a Mohelnicka 1938 – 1989*. Štítý 2011, s. 57.

⁸⁸ SOKA Šumperk, f. AM Zábřeh 1930 – 1945, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 8, poř. č. 8. *Rok 1938. Další vývoj*, nestránkováno

na kone(c) ohlásil seburčení Němců v ČSR a konec jejich "útisku" .... To působilo ohromně na zdejší Němce, hned nastal konec soužití s Čechy. ⁸⁹

2.5 Období okupace do roku 1945

Po přijetí mnichovského diktátu byl okres Zábřeh obsazen dne 10. října 1938 německou Wehrmacht. V rámci tzv. pátého okupačního pásma byl následně začleněn do nově vzniklé sudetské župy. Do poslední chvíle nikdo ze zábřežských Čechů nechtěl uvěřit tomu, že se Zábřeh a okolí stane integrální součástí Říše. Každý doufal, že díky demografickému složení města bude Zábřeh i s přilehlými obcemi ušetřen německého záboru. Nestalo se a Zábřeh, jak bylo naznačeno výše, byl do Říše začleněn⁹⁰. To vše k frenetickému nadšení místních Němců. Ihned po obsazení se v Zábřehu a okolí rozeběhla nacistická mašinerie, byl dosazen německý starosta Zábřehu Richard Brass⁹¹, ve městě se začaly organizovat německé organizace jako např. NSV, NSF⁹², SS, SA, HJ a samozřejmě NSDAP⁹³. Do těchto struktur začalo vstupovat velké množství Němců, přičemž čeští úředníci byli ze svých míst vyhazováni. Na české obyvatelstvo byl činěn nátlak, který měl velkým dílem přispět k jejich poněmčení a následné germanizaci tohoto kraje⁹⁴. Díky tomu, že Zábřežsko se nedalo pokládat za území s německou většinou, byly výsledky doplňovacích voleb do říšského sněmu v prosinci 1938 ukázkou toho, jaký nesouhlas s německou politikou zde vládl⁹⁵. Snad největší zásah byl patrný v českém školství⁹⁶. V Zábřehu bylo zavřeno české reálné gymnázium, třídy českých měšťanek se musely přestěhovat do Krumpachu, zřejmě kvůli jeho

---

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ 6. října opustil město starosta Dr. Koutecký, řídící učitel Fiala a mnozí další. „...Na ulicích se rozvinuly scény zoufalství lidé bledí vybíhali z domů. Patříme do reichu! Co budeme dělat?...Beneš nám vzkázal: Zůstaňte zdraví, buďte svorni a stateční! Podobné lidi jsme proklínali, kteří sami utíkali a nás nabádali ke statečnosti.“ Tamtéž.

⁹¹ Od 1. 11. 1938 člen NSDAP pod číslem 6 892 752, po záboru byl vyznamenán Medailí na paměť 1. 10. 1938. Stanislav BÍMAN, Sabina DUŠKOVÁ, *Kdo byl kdo v Říšské župě Sudety 1938 – 1945. Svazek 1 A – B*, Ústí nad Labem 2003, s. 249.

⁹² Vůdkyní se stala Irena Brassová. SOkA Šumperk, f. AM Zábřeh 1930 – 1945, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 8, poř. č. 8, *Doba okupace 10. října 1938 až 31. prosince 1939. Sudetoněmecká strana*, nestránkováno.

⁹³ Od roku 1939 – 1941 zastával post okresního vedoucího NSDAP Alfred Malcher, v roce 1944 byl ustanoven jako válečný okresní vedoucí Rudolf Dietl. Volker ZIMMERMANN, *Sudetští Němci v nacistickém státě. Politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938 – 1945)*, Praha 2001, s. 387 – 392, 393 – 394.

⁹⁴ Nelze ovšem chování zábřežských Němců paušalizovat pouze v negativním světle. Mnozí z Němců deklarovali jasně svůj postoj v září 1938: „*Dámská kadeřnice Friedericke Straschil vyvěsila do výkladní skříně oznámení, že události ji nutí, aby se přihlásila k národnosti svého otce /byl Čech, matka Němka/. Nyní se jmenuje Bedřiška Strašilová. Ta si dala!*“ SOkA Šumperk, f. AM Zábřeh 1930 – 1945, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 8, poř. č. 8. *Rok 1938. Další vývoj*, nestránkováno.

⁹⁵ Češi vyjádřili svůj negativismus 2 550 hlasy. Volker ZIMMERMANN, *Sudetští Němci...*, s. 430.

⁹⁶ SOkA Šumperk, f. AM Zábřeh 1930 – 1945, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 8, poř. č. 8, *Doba okupace 10. října 1938 až 31. prosince 1939. Stěhování a persekuce Čechů*, nestránkováno.

české majoritě, ale také bylo zrušeno velké množství českých spolků a výrazně byl zasažen i český církevní život. Velice negativně působilo na český živel také vyvlastňování jejich pozemků a zabírání českého majetku Němci. Dokonce to došlo tak daleko, že proti vyvlastňování českých sedláků intervenoval u K. Henleina zábřežský landrát, který si ovšem nebral servítky ani později⁹⁷. Landrát v Zábřehu nesouhlasil ani s tím, že germanizační snahy jsou Čechům víceméně známé: „*Nakonec budeme muset konstatovat, že větší bankrot naší menšinové politiky si už nelze ani představit. Důvody spočívají především v našich vlastních chybách, zejména v tom, že jsme na německé straně nedodržovali žádnou jednotnou, žádnou velkorysou linii. Působí přitom přímo jako ironie osudu, že jsme v mírových dobách, kdy nám osídlování a vysídlování dávalo praktickou možnost pěstovat aktivní národnostní politiku, v určité míře pokoušeli se získávat Čechy na svou stranu, abychom pak od počátku války čím dál tím víc takřkajíc odhazovali masku a Čechům bez nejmenších skrupulí dávali najevo, jak je jejich situace ve Velkoněmecké říši vlastně bezvýchodná.*“⁹⁸ Veškeré tyto aktivity a další německé emancipační snahy podnítily vznik podzemního hnutí, které vyvrcholilo růstem partyzánského hnutí a dalších odbojových aktivit. Vznikly různé odbojové, posléze i partyzánské skupiny jako např. Ilegální sdružení vlastenců. Odboj proti okupantům v zábřežském okrese měl ze začátku spíše formu sabotážní⁹⁹ a až po získání zbraní bylo přikročeno k přímým bojovým akcím. Nejznámější a v literatuře zdokumentovanou akcí se stala přestřelka na Drozdovské Pile. V důsledku špatného padákového shozu zbraní, které byly následně objeveny starou ženou z Drozdova, jež okamžitě uvědomila německé represivní orgány, došlo k obklíčení Drozdovské Pily a střetu s partyzány. K obklíčení došlo 21. září 1944, této akce se kromě Hitlerjugend, Landwachu a dalších policejních oddílů účastnila také komanda SS. Akce se účastnilo přibližně 800 – 1 000 příslušníků německých bezpečnostních složek¹⁰⁰. Partyzánů bylo okolo dvaceti, všem až na jednoho se podařilo z obklíčení projít¹⁰¹.

⁹⁷ Volker ZIMMERMANN, *Sudetští Němci...*, s. 277.

⁹⁸ Za tímto vyjádřením nelze spatřovat nějaké humánní myšlenky, dá se hovořit spíše o vyjádření k špatné konspiraci. Tamtéž, s. 353 – 354.

⁹⁹ Ze vzpomínek Bořivoje Janhuby, který se v květnu 1944 přidal k tzv. mladým zábřežským partyzánům: „...*Tak se uřezaly sloupy a porušilo se to vedení. Hybaj pryč, než někdo přijde. A teď oni měli poruchu. Než to našli, než to dali do pořádku, my jsme se smáli. V každém případě nebyly to bojové akce, protože jednak jsme neměli se kde pořádně schovat, vždyť to tady nejsou lesy pro naši činnost a jednak jsme nebyli pořádně ozbrojeni. U nás byly zbraně pistole a nanejvíc lovecký pušky – brokovnice. Myslím, tam byla v naší skupině akorát jedna brokovnice. Tu měl Bittner. To bylo všechno. Čili co my jsme mohli tak udělat. My mohli tak dělat jen podvratnou činnost.*“ Partyzáni dále sypali písek do ložisek vagonů a zapalovali vagony s uhlím: „*Tak šlo se, nasyvalo se tam a zas se od toho uteklo. Co se s tím dál dělo? Ale stalo se, že ty vagony začaly pak hořet. Měli jsme zprávy o tom, že na trati začal hořet vagon. Taky se začaly házet takový krabičky. Ty byly s kyselinou. To když se to hodilo do uhlí, tak to rozleptalo a pak to chytilo na vagoně. Všeljaký takový věci jsme dělali.*“ Vít LUCUK, *Přežili svou dobu...*, s. 89 – 90.

¹⁰⁰ SOkA Šumperk, f. AM Zábřeh 1930 – 1945, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 8, poř. č. 8, Zábřeh za německé okupace v letech 1938 – 1945 (Ctibor Lolek), nestránkováno. Události na Drozdovské Pile jsou pro

Jejich velitel, učitel Jan Háječek, byl zastřelen a tři dny poté pohřben na hřbitově v Jedlí. Činnost byla nejvíce paralyzována po zradě partyzánského velitele Karla Holouše, který se na konci října objevil v Zábřehu v doprovodu gestapa a působil na zbylé partyzány v tom smyslu, aby zanechali odporu a vzdali se okupantům¹⁰². Do Zábřehu v roce 1944 také zavítaly kolony německých uprchlíků tzv. národních hostů. Jednalo se o přesídlence z Tyrolska, Volyně, Bukoviny, Banátu a Maďarska. Šlo o tzv. Volksdeutsch, což bylo vlastně pojmenování pro Němce, kteří byli, někdy i proti své vůli, vyhnáni z východních území. Přijížděli s typickými uprchlickými rekvizitami, připomínajícími útěk Čechů z pohraničí na podzim 1938 – s peřinami, nádobím, ranci šatů a dobytkem uvázaným k přeplněným vozům. Ve zdejší oblasti měli být usídleni a taktéž jim měly být přiděleny bývalé české zemědělské usedlosti a polnosti. Nestalo se tak a tito “návštěvníci“ pokračovali ve své pouti dále na západ. Na konci roku 1944 a počátkem roku následujícího byl Zábřeh konfrontován s nacistickými zajateckými a koncentračními tábory a také s problematikou, označovanou mezi Němci tak oblíbeným eufemismem *Endlösung*. Přes město projelo několik těchto “souprav smrti“, které pokračovaly dále na Hoštejn. Koleje lemovala těla mnoha mrtvých vězňů z těchto transportů, kteří byli za jízdy, i proti německým předpisům, vyhazováni ven. Konfrontace nenastala pouze na železnici, nýbrž i na cestách v okolí Zábřehu, kde bylo možno tyto pěší transporty potkat¹⁰³. Ne příliš pochvalně se o těchto transportech vyjadřovali i sami Němci, jak je patrné ze zprávy příslušníků SS obersturmführera (nadporučík) Gutjahra a unterscharführera (četař) Bürgela z 8. února 1945¹⁰⁴: „*V okrese Zábřeh nastaly nemilé průvodní jevy v důsledku průchodu transportu několika tisíc válečných zajatců, jenž byl vlastně původně nasměrován tak, aby procházel jen německými obcemi, ale vedoucí transportu zvolil jinou pochodovou trasu, a ta vedla mnoha českými obcemi. Při té příležitosti bylo zjištěno, že Češi, kteří se projevovali odmítavě vůči transportům s německými uprchlíky, nyní zajatcům házeli potraviny, kuřivo atd. a rovněž napomáhali pokusům o útěk.*“

---

práci dosti významné, v materiálech TNK Zábřeh se vyskytuje množství udání a výpovědí osob, které se měli nějakým způsobem, ač přímo či nepřímo, na akci podílet.

¹⁰¹ Na Drozdovskou Pilou a probití z obklíčení vzpomíná i B. Janhuba: „*Třidvacátýho* (k akci došlo o dva dny dříve, to znamená 21. září) *září byla ta akce na Drozdovské Pile. Já jsem onemocněl na zápal plic a hnisavou angínu. Ležel jsem v Janoušově u Kubelků. A pak pro mě přišli chlapi asi za týden a vedli mě. Stavili jsme se nad Drozdovskou Pilou. A znovu nás tam začali obklíčovat. Tak jsme tam odtud utekli směrem na Jedlí a v noci jsme přešli do Rájce u Hanyše.*“ Vít LUCUK, *Přežili svou dobu...*, s. 90.

¹⁰² SOKA Šumperk, f. AM Zábřeh 1930 – 1945, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 8, poř. č. 8, Zábřeh za německé okupace v letech 1938 – 1945 (Ctibor Lolek), nestránkováno.

¹⁰³ „*Jako obrovský had vinul se městem, Krumpachem směrem na Račici a ke Kosovu, zástup strašlivě zubožených postav, oblečených v cáry uniforem, na zádech pomalovaných velkými černými písmeny SU. Obutí v hadry, někteří bosí. Sovětští zajatci byli hnáni neznámo kam za hulákání a řevu, v krupobití ran ozbrojených průvodců. Vysílení hladem a zimou klesali podél cest a byli na místě zastřeleni.*“ Tamtéž.

¹⁰⁴ Volker ZIMMERMANN, *Sudetští Němci...*, s. 354 – 355.

Konec války se nezadržitelně blížil a krach Němců byl předznamenán obrovskými zástupy uprchlíků, směřujících obzvláště ze Slezska, vojenské techniky a jiných transportů, které se nacházely na silnicích a na nádraží v Zábřehu. Na zvrát válečné situace neměla žádný vliv ani opatření, která byla uskutečněna ve městě a okolí. Ač činovníci NSDAP horlivě vyhlášovali boj do posledního muže a náboje, sami již uvažovali nad útekem z ohrožené oblasti. Jako vojensky neúčinná se ukázala výstavba střeleckých okopů a protitankových zábran tzv. panzerspeere, které se nacházely například u zábřežského nádraží¹⁰⁵. Svoji aktivitu zvýšily i místní partyzánské oddíly. V dubnu byl proveden partyzánský útok na Schefterovu továrnu, kde byly získány zbraně a střelivo. 6. května 1945 projížděly Zábřehem poslední německé jednotky. Den poté bylo město napadeno sovětskými stíhačkami, které svedly boj s protiletickou obranou Wehrmachtu¹⁰⁶. Přes fanatickou obranu německé armády, oddílů Hitlerjugend i Volksturm dorazily první průzkumné hlídky Rudé armády do města 8. května v ranních hodinách. K samotnému osvobození města a okolí významně přispěly i již zmíněné partyzánské skupiny, které společně s Rudou armádou vyčistily od nacistických bojůvek zbytek zdejší oblasti¹⁰⁷. Nicméně osvobozením pro velké množství Němců vše skončilo. To dokládá i skutečnost, že celkem 34 německých žen i mužů zvolilo dobrovolný odchod z tohoto světa. Nejtragičtějším případem byla sebevražda jistého Hackenbergera, který ještě před tím, než se na zahradě oběsil, zavraždil sedm svých nejbližších příbuzných¹⁰⁸.

---

¹⁰⁵ SOkA Šumperk, f. AM Zábřeh 1930 – 1945, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 8, poř. č. 8, Zábřeh za německé okupace v letech 1938 – 1945 (Ctibor Lolek), nestránkováno.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ SOkA Šumperk, f. AM Zábřeh 1945 – 1946, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 9, poř. č. 9. Sebevraždy německých občanů v převratových dnech r. 1945.

3 TRESTNÍ NALÉZACÍ KOMISE ZÁBŘEH

3.1 Vyšetřování a vazba

Tak jako v jiných okresech, byla uvedena v činnost i TNK v Zábřehu. Komise měla soudit lidi, kteří se údajného trestného činu dle tzv. malého retribučního dekretu měli dopustit na území okresu Zábřeh. Trestný čin mohli spáchat i příslušníci jiného okresu, ovšem v době vyšetřování žili ve spádové oblasti zábřežského okresu, a proto se stali pro komisi zajímavými¹⁰⁹. Vyšetřování začínalo na základě udání¹¹⁰. Tato udání mohla pocházet jak od občanů, tak i od různých organizací. Mezi organizace, které byly činné v rámci udání, patřily například místní národní výbory, úřady národní bezpečnosti, závodní rady, odborové organizace nebo Svaz osvobozených politických vězňů. V případě TNK Zábřeh byla udání směřována ponejvíce od jednotlivých občanů, kteří se daných deliktů obviněných nějakým způsobem účastnili nebo mohli v těchto případech podat svědectví. Obvinění, jak se podařilo zjistit, byla velmi často založena na osobních a mezilidských vztazích, lásce, msti a zášti. Dost často se ve spisech objevovala udání na souseda, která byla ovlivněna dlouholetým špatným soužitím. Záleželo až na příslušných komisích při ONV, aby určily, která udání jsou relevantní dle tzv. velkého retribučního dekretu a která dle tzv. malého retribučního dekretu. Pokud udání naplňovalo intence dekretu č. 16/1945 Sb., bylo v případě TNK Zábřeh následně předáno MLS Olomouc. TNK mohla zaslat veřejnému žalobci dotaz, zda ten daný případ není již v kompetenci MLS. Ten po zvážení situace určil, kterému z orgánů bude případ přidělen. Problémem se v této situaci jeví fakt, že po přidělení případu MLS nebo jiné instituci se spisy v mnoha případech už TNK nevracely, a tudíž byla i v mnoha případech narušena chronologická řada spisů. Je velice nesnadné, ba dokonce nemožné poté určit, u jaké instituce spis zůstal a co se s ním následně přihodilo.

---

¹⁰⁹ „K provedení trestního řízení je příslušným okresní národní výbor nebo správní komise podle místa spáchaného činu a, nezavede – li trestní řízení pak okresní národní výbor nebo správní komise, která nejprve nabyla vědomosti o spáchaném činu... Byly– li ovšem trestné činy různé povahy spáchány v několika správních okresích, je k trestnímu stíhání příslušný každý z dotčených okresních národních výborů nebo správních komisí ovšem jen k stíhání deliktů spáchaného v jeho obvodu...“ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, k. 178, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Moravskoslezský Zemský národní výbor 1945, Projev Dr. Josefa Hoffmanna ministerského rady ve schůzi předsedů okresních národních výborů a bezpečnostních referentů v Brně dne 6. prosince 1945, O trestním řízení správním, s. 3.

¹¹⁰ „Za podklad trestního řízení správního slouží trestní oznámení (udání), ať již došlo okresnímu národnímu výboru písemně nebo bylo učiněné ústně a s oznamovatelem protokolárně sepsáno. Bylo – li řízení zahájeno z vlastního podnětu okresního národního výboru, nutno o tom učiniti záznam. Řízení se zahajuje obesláním obviněného k výslechu nebo jiným úkonem směřujícím proti pachateli jako obviněnému. Nedostaví – li se obeslaný, obešle se znova s pohrůzkou předvedení...“ Tamtéž.

Co se týče vazby, ta nebyla ve věcech dekretu č. 138/1945 Sb. přípustná, v mnoha případech bylo nařízení dekretu zřejmě obcházeno, popřípadě bylo použito ustanovení o zajištění státně nespolehlivých osob¹¹¹. Při vynesení rozsudku, v případě výkonu trestu odnětí svobody, se vazba vždy započítávala do vykonaného trestu. Spisy TNK Zábřeh se o vazbě příliš nezmiňují, v několika případech se na spisu pouze objevuje značka s nápisem „VAZBA“, bohužel již bez další vysvětlivky nebo upřesnění přesné dislokace obviněného. Až za pomoci dalších dokumentů nacházejících se ve spisu je možno se dobrat k celkové délce výkonu vazby, jež byla obviněným vykonána. V několika dokumentech, které jsou tímto razídkem označeny, se lze dočíst, že komise pro okres Zábřeh využívala převážně vazební ústavy při okresním soudu v Mohelnici, okresnímu soudu v Zábřehu¹¹² nebo věznici na Mírově. Ve výkonu vazby se v říjnu 1945, dle obou retribučních dekretů, ve věznici Mírov nacházelo 288 občanů okresu Zábřeh¹¹³. V poválečném období nebyla situace v těchto ústavech lehká, to dokládá i fakt, že věznice Mírov byla přeplněna nejen retribučními vězni, ale i značným množstvím „vojenských trestanců“¹¹⁴. Jak dokládá hlášení ze dne 6. října 1945, největším problémem se stala otázka zásobovací a nedostatek paliva, což bylo umocněno blížící se zimou. Také se stávalo, že pokud byla vazba uvalena na příslušníka německého národa, byl často výkon vazby vykonáván v internačních táborech. Velmi často docházelo k tomu, že před samotným zasedáním TNK byl německý obviněný odsunut do Německa, dříve než vůbec stanul před komisí, a tak tímto způsobem unikl potrestání.

Obviněný, respektive člověk odsouzený TNK měl ze zákona právo na odvolání. Odvolání muselo být podáno včas a mělo odkladný účinek. Na základě spisového materiálu o něm rozhodoval Zemský národní výbor. Ten mohl trestní nález potvrdit po případě zmírnit, nebo jej i zcela zrušit¹¹⁵. Odsouzený mohl taktéž podat stížnost k nejvyššímu správnímu soudu. Stížnost k nejvyššímu správnímu soudu neměla sama o sobě odkladný účinek¹¹⁶.

---

¹¹¹ Za použití dekretu č. 137/1945 Sb. nebo tzv. elkého retribučního dekretu.

¹¹² Například případ Josefa Fojta z Postřelmůvku. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 3 „Josef Fojt“.

¹¹³ V tomto počtu bylo zahrnuto 66 žen a 8 mladistvých. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 206, k. 178, Umístění osob zajištěných v polic. vazbě pro mimoř. lid. soudy ve vězeňských ústavech /1945 – 1948/, Věc: Uvolnění věznic a kárných ústavů pro účely soudní a trestní vazby. Ze dne 6. 10. 1945.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, k. 178, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Projev Dr. Josefa Hoffmanna ministerského rady ve schůzi předsedů okresních národních výborů a bezpečnostních referentů v Brně dne 6. prosince 1945, s. 6.

¹¹⁶ U dokumentu se nachází poznámka: „V trestním řízení správním nemají obviněný (potrestaný) nebo jiný účastník a jejich právní zástupci nárok na nahlížení do spisů“. Tamtéž.

3.2 Vznik a činnost TNK Zábřeh

Myšlenky na odplatu a náležitě potrestání Němců a kolaborantů se v Zábřehu objevily ihned po osvobození. Nicméně na naplnění těchto tužeb si museli zábřežští občané ještě chvíli počkat. První krok k ustavení TNK ve městě byl učiněn dne 28. prosince 1945, kdy došlo k výběru předsedy komise a k návrhu na první zasedání. Jako předseda komise byl nominován JUDr. Josef Plachetka a první schůze TNK byla svolána na pondělí 7. ledna 1946 ve 14 hodin¹¹⁷. Dr. Josef Plachetka byl již předsedou ONV v Zábřehu a taktéž ve městě vykonával advokátní praxi. Pro výkon funkce předsedy komise byl rovněž vybaven směrnicí ministra vnitra z 26. 11. 1945, seznamem fašistických organizací¹¹⁸ a vzorem trestního nálezu. Vůbec první případ, který se před komisi dostal, byl případ zdejšího významného občana a továrníka Karla Kolomazníka. Komise zasedla k projednávání tohoto prvního případu dne 4. dubna 1946. K. Kolomazník byl obviněn z vychvalování nacistického režimu a hanobení čelních československých představitelů. Vyšetřování se táhlo a po následném odsouzení, respektive odvolání byl případ ukončen až 25. září 1946¹¹⁹.

K poslednímu zasedání komise došlo 25. dubna 1947. Na pořadu dne bylo projednání případu dělnice Marie Smékalové, která byla obviněna z toho, že terorizovala svého domácího Vincence Jarmaru z Ráječku tím, že měla napomáhat německému četníkovi Turnerovi během domovní prohlídky u zmíněného V. Jarmary. Německý četník hledal na půdě u V. Jarmary pytle s moukou, což se stalo podnětem k další prohlídce, která proběhla u Antonína Šrota v Rudolfově. Marie Smékalová byla odsouzena k trestu veřejného pokárání. Ovšem M. Smékalová si podala odvolání a dne 8. listopadu 1948 rozhodl Zemský národní

---

¹¹⁷ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, k. 178, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Č. j. 108/taj. 1945.

¹¹⁸ Organizace jmenovitě: Árijská pracovní fronta, Árijská stráž, Červenobílý, Česká liga proti bolševismu, Česká pracovní fronta, Českomoravští národní socialisté, Českoněmecká společnost, Československý árijský svaz, Český národně sociální tábor, Český národní tábor, Český svaz pro spolupráci s Němci, Čeští fašisté, ČNST - Vlajka a jeho ochranné sbory, Exekutiva bývalých vojáků, Svatoplukovy gardy, Hlinkova Slovenská ľudová strana, Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, Mládež českého národně sociálního národa, Moravští fašisté, Národně árijská kulturní jednota, Národně socialistická česká dělnická a rolnická strana, Národně socialistická garda slovanských aktivistů, Národně socialistická strana dělnická, Národně socialistické hnutí pracujícího lidu, Národní akční komitét, Národní obec fašistická, Národní odborová ústředna zaměstnanecká, Národní tábor, Národní tábor fašistický, Národopisná Morava, Rodobrana, Svatováclavské gardy, Svaz árijských mlynářů, Svaz českých válečníků, Svaz českých válečníků ze světové války, kteří bojovali po boku německé armády, Svaz vojáků z fronty, Svaz zemědělství a lesnictví, Veřejná osvětová služba, Vlajka. U dokumentu se nalézá přípis, že další organizace budou ještě doplněny. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Příloha ke Směrnicím ministra vnitra ze dne 26. listopadu 1945, odst. 10, písm. b/. Seznam fašistických organizací.

¹¹⁹ Tento případ bude popsán podrobněji níže. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 1 „Karel Kolomazník“.

výbor v Brně, že se jí: „výkon celého trestu – nikoliv však jeho následky – promíjí.“¹²⁰ V tento den se komise také zabývala kauzou, kdy Zdenka Pospíšilová se měla v době okupace dopustit terorizování Čechů. Toto obvinění spočívalo v tom, že si měla u německých orgánů stěžovat na Marii Křížkovou. Po vyšetření a všech úkonech s tím souvisejících byla Zd. Pospíšilová komisí TNK Zábřeh osvobozena¹²¹.

Zajímavý je také popis věkového rozpětí mezi obviněnými. Nejmladším obviněným se stal Němec Heřman Fritscher, zaměstnanec hospodářství ve Slavoňově, který se narodil 10. května 1929. Dne 4. listopadu 1945 a 29. ledna 1946 byl jako mladistvý vyslechnut u soudu pro mládež v Olomouci a následně 2. července 1946 odsunut do Německa¹²².

Naopak nejstarším ze všech, proti nimž bylo vedeno řízení TNK Zábřeh, byl Josef Dostál z Třeštiny, který se narodil 5. srpna 1871. Dostál byl obviněn z toho, že během okupace měl na úřadu Landráta podat udání na rodinu Večeřových a v důsledku tohoto udání měla být Aloisi Večeřovi uzavřena živnost. Udání na A. Večeře měl J. Dostál podat také u německé pohraniční stráže. Obsahem udání se stal poslech cizího rozhlasu a také to, že Večeřovi měli u sebe schovávat „podezřelé lidi“. V řízení, mimochodem také vedeném při okresním soudu v Mohelnici, bylo zjištěno, že za udáním stála msta a osobní zášť rodiny Večeřů vůči obviněnému. V průběhu dokazování se přišlo na to, že rodina Večeřů byla značně nespolehlivá a problémová. Neplatila J. Dostálovi činži a dokonce bylo prokázáno to, že sami Večeřovi podali u německého četnictva na J. Dostála udání za to, že jeho syn byl v čs. zahraniční armádě¹²³. Josef Dostál byl před okresním soudem v Mohelnici dne 20. listopadu 1947 všech obvinění zproštěn¹²⁴. Věc pro J. Dostála skončila, ne tak pro samotného zosnovatele udání Aloise Večeře. Ten byl poté vyšetřován dle tzv. malého retribučního dekretu, ale i tzv. velkého retribučního dekretu, na základě kterého byl i vazebně stíhán. Zároveň byl obviněn i z krádeže pneumatik.

Nově složené komise dostaly od ministerstva vnitra jasné direktivy jak případy řešit a jak správně a v souladu se zákonem vést příslušnou agendu. Osobní spis odsouzeného TNK měl vždy obsahovat jméno a příjmení, den, měsíc a rok narození, místo narození, příslušnost,

---

¹²⁰ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 203, k. 175, spis č. 231 „Marie Smékalová“.

¹²¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 203, k. 175, spis č. 230 „Zdenka Pospíšilová“.

¹²² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 121 „Heřman Fritscher“.

¹²³ Josef Dostál nebyl zatčen a vyšetřován německými bezpečnostními orgány proto, že německý četník Blaschke toto udání schválně nepostoupil svým nadřízeným orgánům a věc jako irelevantní dále nevyšetřoval. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 203, k. 173, spis č. 209 „Josef Dostál“.

¹²⁴ V rámci obnovené retribuční byl případ Josefa Dostála navrhnout k novému prošetření, ovšem dne 10. prosince 1948 z rozhodnutí TNK, nebylo řízení proti J. Dostálovi obnoveno. Tamtéž.

zaměstnání, národnost, čin, pro který byl odsouzen, kterým národním výborem byl odsouzen, den a číslo jednacích trestního nálezu, výši vyměřeného trestu a údaj o započítání výkonu trestu¹²⁵. Zároveň ministerstvo vnitra vzneslo požadavek na pravidelné zasílání evidence vždy k 10. dni každého měsíce, v kterém se bude nacházet přehled všech odsouzených TNK. Bezpečnostní referenti ONV byli povinni vyhotovit kartu obviněných ve dvou výtiscích, z nichž jednu musel obdržet orgán, který delikty podle uvedeného dekretu stíhal. Odlišně postupovaly komise ve vztahu k vojenským osobám, které byly podezřelé a proti kterým bylo zahájeno trestní řízení. Z tohoto důvodu obdržela TNK Zábřeh přílohu jak v případech vojenských osob postupovat. Ministerstvo vnitra žádalo, aby trestní nálezy okresních národních výborů týkajících se vojenských osob, důstojníků, rotmistrů, mužstva (i v záloze) byly po právoplatném rozhodnutí zasílány ve dvojím vyhotovení vojenským velitelstvím v Praze, Brně a Táboře¹²⁶.

Dalším krokem bylo personální zastoupení napříč politickými stranami, které se nacházely při ONV Zábřeh. Výběr každé kompetentní osoby byl plně v režii stranických předáků a musel být v rámci příslušné strany jednomyslně schválen. Ovšem objevily se i případy, kdy ti, kteří byli již schváleni, museli ze služebních nebo osobních pohnutek na členství v TNK rezignovat. Takový byl i případ kaplana ze Zvole Vincence Hurníka¹²⁷, příslušníka lidové strany, který byl nucen ze své funkce odstoupit k 29. lednu 1946¹²⁸. Důvodem k rezignaci byl fakt, že jako duchovní tuto funkci nemůže vykonávat, neboť dle sdělení arcibiskupské konsistoře v Olomouci je tato skutečnost v rozporu s kanonickým právem. Jako náhradníka po domluvě s představiteli vlastní strany navrhl Pavla Rýznara, toho

---

¹²⁵ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Předmět: Odsouzené osoby okresními národními výbory /okresními právními komisemi/ - evidence. Ze dne 7. listopadu 1945.

¹²⁶ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Hlášení trestních nálezů okresních národních výborů /okresních správních komisí/ dle dekr. 138/1945 proti voj. osobám. Ze dne 31. ledna 1946.

¹²⁷ Otázkou zůstává, zda V. Hurník svou rezignaci zdůvodnil skutečně pravdivě, nebo již v této době byly vůči jeho osobě uplatňovány jisté politické kroky. Vincenc Hurník byl v komunistickém tisku obviněn z kolaborace s nacisty jmenovitě s příslušníky SS. Komunistický atak byl naprosto cílený, neboť se blížily volby a komunisté měli potřebu zdiskreditovat své politické protivníky v Zábřehu a to zejména Československou stranu lidovou. Komunistická propaganda nebyla úspěšná, ve výsledku se zjistilo, že V. Hurník byl ve styku s partyzány a osobně pro ně opatřoval potraviny. Jan STEJSKAL, *Konflikty v soužití Čechů a Němců v Zábřehu v letech 1944 – 1946*, Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci Filozofická fakulta 2013, s. 142 – 144. <http://theses.cz/id/kspm0e?info=1;isslhret=Konflikty%3Bv%3B;zpem=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dkonflikty%20v%20sou%20C5%BEit%20C3%AD%20C4%8Dech%20C5%AF%20a%20n%20C4%9Bmc%20C5%AF%26start%3D1>. Dostupné dne 22. 10. 2013.

¹²⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, k. 178, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Věc: Resignace na členství v očištné komisi.

času člena ONV Zábřeh¹²⁹. Trestní senát při ONV Zábřeh byl pouze jeden a sám se podílel na všech rozhodnutích, která TNK v Zábřehu vynesla, určité personální korektury proběhly po únoru 1948. Jak bylo již napsáno, každá strana musela určit do TNK svého člena, který ji bude zastupovat, ale v jeho nepřítomnosti také muselo dojít k určení náhradníka pro případ absence hlavního stranického kandidáta. Politické zastoupení v rámci TNK Zábřeh bylo následující:

Československá strana lidová¹³⁰: profesor státního reálného gymnázia v Zábřehu Miroslav Žváček¹³¹. Jako náhradník byl ustanoven správce družstva Jan Koutný.

Komunistická strana Československa¹³²: za předsedu komise byl určen předseda ONV Zábřeh JUDr. Josef Plachetka a dalším členem se stal Bohumil Keprt. Jako náhradníci byli určeni Alois Franke a Hynek Sitta.

Československá strana národně – socialistická¹³³: členem se stal odborný učitel František Bednář, náhradnický post obdržel soudní podúředník Karel Švancara.

Československá sociální demokracie: členem TNK byl úředník městské policie Josef Šváb, jako náhradník byl určen tajemník obecního školského výboru Stanislav Mořka.

Na činnosti TNK se chtěly podílet i další subjekty, jako například Svaz osvobozených politických vězňů a pozůstalých po obětech nacismu, který se dotazoval dne 11. března 1946 u ONV Zábřeh na možnost vyslání vlastního pozorovatele k jednání u tzv. očištných komisí. Zároveň tento Svaz požadoval, aby před dalšími zasedáními byl vždy a včas informován¹³⁴.

---

¹²⁹ Navržen byl, nicméně v TNK z neznámých důvodů nezasedl.

¹³⁰ V důsledku poměrně vysoké religiozity, měli lidovci v Zábřehu velmi silné pozice, což dokreslovala skutečnost, že mnoho jejich straníků bylo za okupace aktivní v rámci protifašistického odboje. Není proto divu, že Československá strana lidová získala při volbách do MNV dne 26. května 1945 největší počet hlasů ve městě a dosáhla zvolení 12 svých členů do MNV. SOKA Šumperk, f. AM Zábřeh 1945 – 1946, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 9, poř. č. 9. Nestránkováno.

¹³¹ Ten nahradil P. Rýznara, který byl navržen kaplanem V. Hurníkem. SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, k. 178, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Věc: Jmenování člena do komise o národní cti. Ze dne 14. února 1946

¹³² KSČ obdržela 11 mandátů do MNV. SOKA Šumperk, f. AM Zábřeh 1945 – 1946, Obecní kronika Zábřeha, Inv. č. B – X – 9, poř. č. 9. Nestránkováno.

¹³³ Kronika neudává přesné výsledky u dvou zbývajících stran, pouze hovoří v tom smyslu, že obě měly takřka totožné výsledky. Rada města po volbách v roce 1946 sestávala ze 4 členů za KSČ, 4 lidovců, 2 za ČSNS a 2 za soc. dem. Tamtéž. Na základě výsledků voleb do ONV získali komunisté 8 zástupců, lidovci rovněž 8, 4 ČSNS, 4 soc. dem. Okresní věstník pro správní okres Zábřeh ze dne 28. srpna 1946.

¹³⁴ V konečném složení komise neměl Svaz žádného zástupce. SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, k. 178, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Žádost SOPVP. Ze dne 11. 3. 1946.

V zásadě, zůstalo obsazení TNK v Zábřehu až do obnovené retribuice v roce 1948 naprosto konstantní a všechny případy dle dekretu č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní cti byly prošetřovány jen jediným senátem při ONV Zábřeh.

Předseda trestní nalézací komise: JUDr. Josef Plachetka.

Členové: František Bednář, Miroslav Žváček, Josef Šváb.

Jako zapisovatelka se všech jednání, u nichž se nalézá úplná spisová agenda a výsledků všech svědků, respektive obžalovaných, účastnila Dana Holková. Ta rovněž vedla veškerou administrativu, která náležela do kompetence TNK. Během svého působení, které komise započala 7. ledna 1946, prošetřila celkově 297 případů. Z tohoto počtu bylo následně 36 obžalovaných shledáno vinnými a potrestáno.

Základní personální model senátu, tak jak je uveden, byl zastoupen u 109 případů, které byly projednány. Několika jednání se účastnili i tzv. náhradníci, přičemž člen KSČ Bohumil Keprt v 29 případech, lidovec Jan Koutný v 30 případech a na jednom zasedání byl přítomen náhradník za Miroslava Žváčka Jan Koukal¹³⁵. Členové měli za povinnost vždy před vynesením rozsudku jako tzv. zpravodajové přečíst obsah udání, výsledek dosavadního řízení, obsah výpovědi obviněného a výpovědi svědků. V tomto konání se střídali a dosáhli těchto výsledků: Dr. Plachetka přednesl 35x, František Bednář 40x, Miroslav Žváček 30x, Josef Šváb 26x a v šesti případech se na přednesu podílel Jan Koutný. Ve zbylých případech není zpravodaj zaznamenán, nebo se část spisu či celý spis nedochovaly. Ostatně Jan Koutný a Bohumil Keprt byli jen dvěma náhradníky, kteří kdy v rámci zábřežské TNK usedli k jednací lavici, ostatní straničtí náhradníci se v dochované dokumentaci vůbec nevyskytují. Jako zajímavost se může jevit fakt, že ve velké míře byly pro administrativu TNK používány tiskopisy a papíry s hlavičkami NSDAP Hohenstadt. Výpovědi svědků, nebo pozvánky k jednání obsahují jak na rubu, tak i aversu nacistické hlavičky dokumentů. Jedná se převážně o tiskopisy jako např. žádost o německé občanství nebo doložení árijského původu. Je zřejmé, že poválečná situace byla opravdu složitá a úřady se musely papírem zásobit ze svých zdrojů, aby vůbec mohly náležitě fungovat. Německé tiskopisy se vyskytují ve spisech obviněných ještě i na podzim roku 1946.

---

¹³⁵ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, karton č. 170, č. spisu 121 „*Heřman Fritscher*“.

Dny, ve kterých komise rozhodovala

Datum	Počet rozsudků
4.4.1946	9
25.4.1946	10
31.8.1946	10
6.9.1946	8
2.10.1946	11
30.11.1946	18
16.1.1947	8
24.1.1947	10
20.2.1947	16
21.2.1947	7
23.4.1947	11
24.4.1947	12
25.4.1947	14
Datum nezjištěno	3

Z dochovaných materiálů bylo možno sestavit statistiku, která ukazuje dny, během kterých komise dospěla k závěrečnému usnesení. Jak bylo již několikrát uvedeno, spisy nejsou úplné, a proto u několika z nich nebylo, vzhledem k absenci údajů ohledně datace zasedání TNK, možno zjistit, kdy byl ten který případ rozhodnut. Datum nebylo zjištěno celkem u tří případů. V tabulce je proto zachycena ta skupina spisového materiálu, ve které je jasně dokázáno, kdy k rozhodnutí komise dospěla. V den, kdy se komise sešla poprvé, tj. 4. 4. 1946, bylo vyhlášeno celkem 9 rozsudků. Největší počet rozsudků vyhlásila TNK během své celé působnosti 30. 11. 1946, kdy došlo k celkem 18 závěrečným rozhodnutím. V roce 1946 se komise k jednání sešla pouze osmkrát, přičemž 25. 4. 1946 ukončila 10 případů a 1. 6.

1946 pouze případ jeden. V tomto roce se schází členové komise až po letních prázdninách dne 31. 8, kdy vyhlásili 10 rozsudků, v září 8. Roku 1947 započala TNK svou činnost 16. 1., v tento den bylo ukončeno 8 případů, 24. 1. 10 případů. V roce 1947 se komise sešla ještě pětkrát. V rozmezí tří dubnových dnů, 23. – 25. 4. komise zasedala třikrát a vynesla své rozhodnutí v 37 kauzách. V květnu, měsíci ukončení platnosti dekretu, se komise již nesešla. Ve čtyřech měsících roku 1947 zvládla komise uzavřít větší objem případů než za celý rok předešlý. Dá se vcelku s jistotou předpokládat, že komise musela zvýšit svou pracovní činnost vzhledem k tomu, že byla tlačena časovou normou. V tabulce nejsou zaznamenány dny, během nichž došlo k vyhlášení méně než sedmi případů.

3.3 Charakteristika spisů

Každý případ byl evidován v jednotlivém spisu. Spis zahrnuje v první řadě udání, dle kterého se potom odvíjela veškerá vyšetřovací činnost. Nutností bylo sepsání veškerých údajů o obviněném, to znamená jméno, narození, místo a okres narození, bydliště a zaměstnání. Tyto údaje byly sepsány před TNK, která byla zastoupena referentem, projednávajícím úředníkem a zapisovatelkou. Samotná udání byla ovšem sepisována skoro vždy na stanicích NB nebo SNB. Příslušníci SNB se při sepisování udání a zpráv o zatčení drželi svých přesně stanovených zásad a nacionálně obviněných byly obsáhlejší než v případě TNK. Z těchto dokumentů se proto lze dočíst, jestli obviněný byl vojákem, nebo nevojákem, jakého byl vyznání, zda byl zachovalý, jaký měl majetek nebo jakou měl ve své obci pověst. Velikost spisu se u každého případu značně liší. Vše záleželo na tom, jak dlouho byl případ projednáván a na počtu svědků, kteří vypovídali. Počet archivního materiálu vzrůstal i tím, že osoba byla v jedné věci vyslechnuta vícero institucemi a veškerý tento materiál byl zakládán do spisu. Obzvláště rozsáhlá jsou odvolání, která v některých případech mají i několik desítek stran, na kterých se odsouzený, v často dosti subjektivních rysech, snaží ozřejmit svou situaci. K obviněným se vyjadřovali i místní NV a MNV, kdy obzvláště zástupci KSČ byli těmi, kteří z velké části byli pro následné odsouzení a málokdy přišli s pozitivní charakteristikou dané osoby. Ve spisech je možno nalézt velice pestrou škálu dokumentů, které vykreslují tehdejší způsoby vyšetřování a i fungování různých úřadů státní správy. V prospěch obviněného psali různá dobrozdání osoby, které ho znaly, nebo které se podílely během okupace s dotyčným například na odbojové činnosti. Mnohdy jsou tato osvědčení podepisována i desítkami osob, které se zaručují za to, že obviněný byl nařčen neprávem a je naopak dobrým Čechem. V těchto případech byly velice agilní závodní rady, jež zasílaly buď pozitivní, ale i negativní

zprávy o obviněných z doby nesvobody. Ve složkách se nalézají také jízdenky, které byly použity při cestování před TNK, tiskopisy vykazující pracovní neschopnost, a tudíž nemožnost, aby se svědek účastnil jednání, ale i německá vysvědčení nebo průkazy o árijském původu. Naproti tomu fotografie se zde nevyskytují téměř žádné, ze všech případů, které byly probádány, a to i v rámci další spisové agendy¹³⁶, se podařilo nalézt jen několik fotografií.

Rozdělení spisové agendy, osob a dvojitých řízení

Počet spisů	297
Počet chybějících spisů v chronologické řadě	5
Počet osob	317
Počet případů bez dvojitého řízení	277
Dvojitá řízení	20

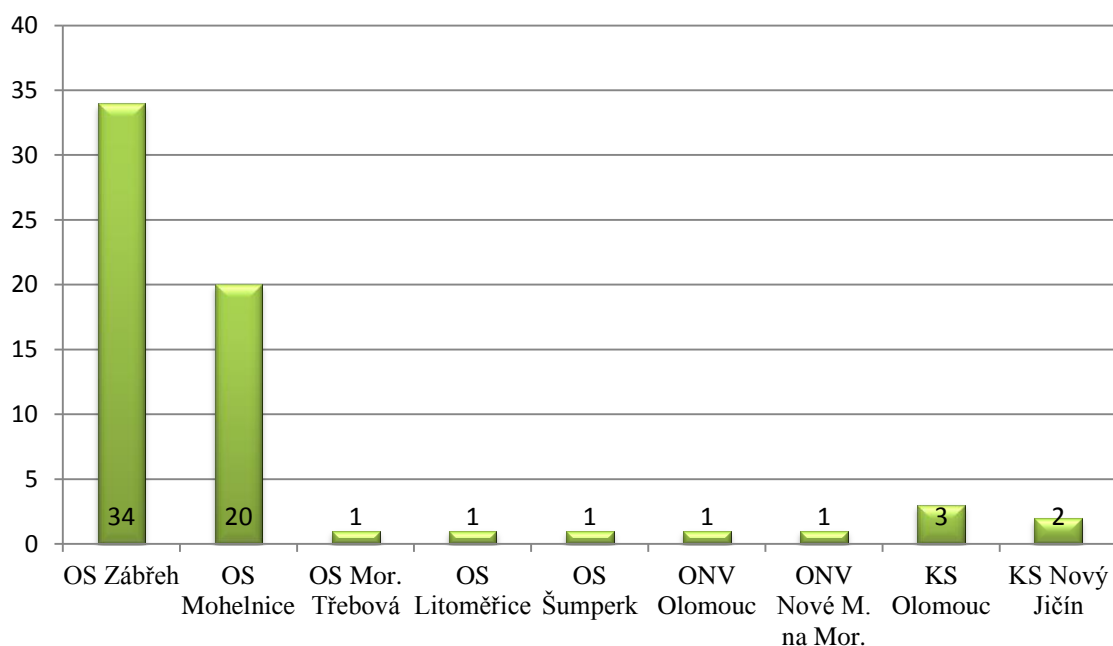
Dvojitá řízení byly případy, v nichž v pozicích obviněných vystupovalo více osob. Z 297 případů, které se dostaly před TNK Zábřeh, bylo 20 s více než jedním obviněným. Z větší části byla dvojitá řízení vedena proti manželům, sourozencům a dalším rodinným příslušníkům stejného příjmení¹³⁷. Například manželé Anna a Josef Portyšovi z Loštic byli obviněni z toho, že v roce 1941 udali obchodníka Vogla za uchovávání zbraní, tajný sklad zboží a přechovávání štvavých letáků proti Říši. Vogl podal na manžele udání a čekal brzký zásah úřadů. Po skončení války byl Vogl vzat MLS Olomouc do vazby. A. Portyšová během vyšetřování vypověděla, že Vogel sám v roce 1942 svědčil před Sondergerichtem v Olomouci ve věci letáků proti jejímu muži. Dne 25. dubna 1947 bylo řízení proti manželům Portyšovým zastaveno¹³⁸.

¹³⁶ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 208 /A - Z/, k. 178, 179, 180, 181, 182, Vyšetřovací komise při ONV Zábřeh. /Vyšetřování osob podezřelých z nacistické a protistátní činnosti. Členové nacist. organizací. Abeced. uspořádáno./ 1945.

¹³⁷ Zajímavější z nich jsou popsány v kapitole pojednávající o jednotlivých případech. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 27 „*Ariadne Täuberová a spol.*“. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 121 „*Karel Pivný, Františka Pivná*“. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 173, spis č. 182 „*Anna Langhammerová*“.

¹³⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 109 „*Anna Portyšová*“.

Počet a dislokace chybějících spisů

Co se týče dochování spisů, je nutno konstatovat, že velké množství jich chybí. Z celkového počtu 297 je v archivním fondu absentováno celých 125 spisů. V tomto počtu jsou ovšem započítány i spisy, které prošly revizním řízením v roce 1948, jedná se o 74 spisů. Nelze zcela jednoznačně říci, že určitý případ nemá nějakou vypovídací hodnotu, neboť i tak lze, aspoň co se revizních řízení dotýká, z něho vycházet a lze zaznamenat data o počtu případů a jejich zakončení. V těchto řízeních se nachází ve složce se jménem, někdy i s číslem případu, jen dokument, který oznamuje závěrečné usnesení o revizi řízení. Ve zbylých případech byly celé spisy odesílány k jiné instituci. Jen v pěti případech je chronologická řada celého fondu přerušena, když chybí spis celý, ovšem i včetně složky se jménem. Celkem se podařilo určit dislokaci spisů v rámci 64 případů. U chybějících případů se nachází ve složce se jménem pouze odkaz na umístění u jiného soudu či instituce, nebo pouze rozhodnutí o zastavení nebo neobnovení procesu z hlediska revize z roku 1948. Spisy obviněných mnohdy několikrát měnily svou dislokaci, dalo by se říci, že putovaly po všech větších městech severní a střední Moravy. Ve většině případů byly spisy odeslány MLS do Olomouce, dále okresnímu soudu do Mohelnice, okresnímu soudu do Šumperka, okresnímu soudu do Moravské Třebové, okresnímu soudu Zábřeh, krajskému soudu Olomouc, ONV Nové Město na Moravě atd. Úředníci ONV Zábřeh se snažili v mnoha případech, jak je patrné z přípisů u některých dokumentů, o navrácení spisového materiálu zpět, ovšem značně neúspěšně.

3.4 Tresty udílené TNK

Dekret č. 138/1945 Sb. umožňoval v podstatě udělení tří druhů trestů. TNK mohla udělit trest vězení, peněžité pokuty a trest veřejného pokárání. Tyto tresty se mohly navzájem prolínat a kombinovat, takže ve výsledku bylo možno dle tzv. malého retribučního dekretu uložit až sedm druhů trestů. Vězení mohlo být uděleno až do výše jednoho roku, pokuta do milionu korun a veřejné pokárání bylo ve většině případů oznamováno, respektive vyvěšováno na veřejně přístupných místech, jako byl obecní úřad, místo bydliště nebo v místě, kde odsouzený vykonával své zaměstnání.

Tresty udělené v jednotlivých letech

Rok	Počet rozsudků
1946	15
1947	19
1950	2
Celkem	36

Výše pokuty, jak bylo zjištěno, vycházela z majetkových možností daného odsouzeného. U řemeslníků a zaměstnanců byla proto nižší než u majitelů továren a firem. To nebyl případ trhovkyně Ludmily Malinkové, ta za své chování musela uhradit pokutu ve výši 10 000 Kčs¹³⁹. Mnohdy komise také stanovila přesné datum splatnosti, při nedodržení hrozil trest exekuce. To byl například případ Jana Píče, který byl odsouzen za přijetí říšskoněmeckého občanství, ten musel pokutu ve výši 1 000 Kčs splatit do tří dnů od vydání rozsudku. To nemusel být pro odsouzeného zase až tak velký problém, jako obchodník ovocem jistě prostředky na úhradu měl¹⁴⁰. Naproti tomu nejnižší pokuta byla 500 Kčs. Tato byla udělena celkem ve čtyřech případech. Nejčastěji udělovanou pokutou byla pokuta udělovaná v celkové výši 5 000 Kčs a 1 000 Kčs, obě byly vyhlášeny v pěti případech. Následovaly pokuty po 500 Kčs ve čtyřech případech, 2 000 Kčs v dvou případech, 3 000 Kčs v jednom případě a nakonec 10 000 Kčs ve dvou případech.

¹³⁹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 171, spis č. 151 „Ludmila Malinková“.

¹⁴⁰ K tomuto případu blíže na s. 64, SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 94 „Jan Píč“.

Pokuty udělené TNK Zábřeh

Výše trestu v československých korunách	Počet trestů
10 000	2 (11%)
5 000	5 (26%)
3 000	1 (5%)
2 000	2 (11%)
1 000	5 (26%)
500	4 (21%)
Celkem	19

Trest vězení, jak již bylo uvedeno, mohl být udělen až do výše jednoho roku. K tomuto kroku přistoupila TNK v Zábřehu pouze u jednoho případu. Anna Peichlová byla k dvanácti měsícům vězení odsouzena dne 25. března 1946, její provinění spočívalo v tom, že udala jistého Marečka, který byl poté odsouzen k tříměsíčnímu vězení. Také se hrubě vyjadřovala na adresu českého národa a žádala jeho vyhlazení. K trestu vězení obdržela i trest veřejného pokárání¹⁴¹. V každém případě, ve kterém byl obviněný před vynesením rozsudku umístěn do vazby, se čas strávený ve vazbě započítával do výroku o vině a tato doba byla v trestu zohledněna jako trest již uplynulý. V případě Ludmily Malinkové se v závěrečném usnesení hovoří, že do trestu se započítává vazba v trvání 2 hodin a 15 minut¹⁴². Toto je nejkratší trvání vazby, které se ve spisech TNK nachází. S nejkratším trestem odešla od komise Josefa Liepoldová, která urážela české obyvatelstvo, vedla urážlivé řeči o Ed. Benešovi, vzala si německého poddůstojníka a celým svým chováním vystupovala jako Němka. Liepoldová byla odsouzena k trestu vězení v trvání dvaceti čtyř hodin, k pokutě ve výši 5 000 Kč, při nedobytnosti částky k dalšímu vězení v délce 1 měsíce¹⁴³.

¹⁴¹ K tomuto případu blíže na s. 85. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 54 „Anna Peichlová“.

¹⁴² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 171, spis č. 151 „Ludmila Malinková“.

¹⁴³ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 168, spis č. 70 „Josefa Liepoldová“.

Trest vězení udělený TNK Zábřeh

Délka trestu vězení	Počet odsouzených
12 měsíců	1
10 měsíců	1
3 měsíce	1
2 měsíce	2
6 týdnů	1
40 dnů	2
1 měsíc	1
21 dnů	1
14 dnů	1
1 týden	2
5 dnů	1
24 hodin	1
Celkem	15

Z hlediska současného pohledu společnosti se může jevit trest veřejného pokárání jako trest nepřilíh adekvátní a možná i bezvýznamný. Ovšem poválečná společnost byla značně odlišná od dnešní. Obzvláště v malých obcích a na venkově byl trest veřejného pokárání, který byl vyhlášen na všem přístupném, to znamená na veřejném místě, pro odsouzeného člověka neblahou zkušeností. Pokud odsouzený obdržel od TNK tento druh trestu, nemohl tím pádem od ONV získat velmi důležité tzv. potvrzení o národní spolehlivosti, které určovalo státní spolehlivost osoby. Dokument v poválečném Československu velmi významný z hlediska zaměstnání. Bez tohoto osvědčení bylo zcela nemožné zaměstnání získat. Dá se říci, že trest veřejného pokárání byl pro odsouzeného takřka existenční záležitostí¹⁴⁴. Pro styk s Němci nedostal dne 5. listopadu 1945 osvědčení o národní spolehlivosti od MNV v Lošticích Ladislav Giebl. Proti tomuto výměru se mohl ve lhůtě patnácti dnů odvolat u MNV

---

¹⁴⁴ B. Frommer uvádí případ ženy, která byla nucena napsat dopis Ed. Benešovi s prosbou o obdržení osvědčení o národní spolehlivosti: „Bojuji nyní existenčně... manžel nemůže dostat ani zaměstnání. Protože nemá národní spolehlivost.“ Benjamin FROMMER, *Národní očista...*, s. 278.

v Lošticích nebo u ONV v Zábřehu¹⁴⁵. V každém případě, ve kterém TNK Zábřeh vynesla rozsudek veřejného pokárání, vždy bylo stanoveno vyvěšení opisu trestního nálezu na úřední tabuli obce, ve které odsouzený bydlel, v délce 1 měsíce. Po uplynutí této doby musel být opis z úřední tabule sejmout a vrácen ONV v Zábřehu. Toto je možno nalézt v případě Emilie Holanové z Loštic, která byla obviněna z toho, že se v roce 1943 ucházela o říšskoněmecké občanství a z nadměrného styku s Němci. Holanová bydlela u své sestry v Olomouci a společně s ní prodávala mléko v místní mlékárně. Sestra Holanové měla německé občanství v důsledku sňatku s příslušníkem německé armády. Před osvobozením se obě sestry z Olomouce odstěhovaly do Loštic. Jméno Holanové bylo také nalezeno v seznamu německých státních příslušníků, který byl veden Blockleiterem NSDAP Bruno Haukem¹⁴⁶. Hauk sám po válce v Litovli vypověděl, že Holanové vydával speciální potravinové lístky určené jen německým příslušníkům. 20. února 1947 byla Em. Holanová odsouzena k veřejnému pokárání a k pokutě ve výši 1 000 Kč, v případě nedobytnosti k dalšímu trestu vězení v délce 1 týdne¹⁴⁷.

Počet jednotlivých druhů trestů

Druhy trestů	Počet případů
Pokuta, vězení, veřejné pokárání	6 (17%)
Pokuta, vězení	1 (2%)
Vězení, veřejné pokárání	8 (22%)
Pokuta, veřejné pokárání	10 (28%)
Pokuta	2 (6%)
Vězení	0
Veřejné pokárání	9 (25%)
Celkem	36

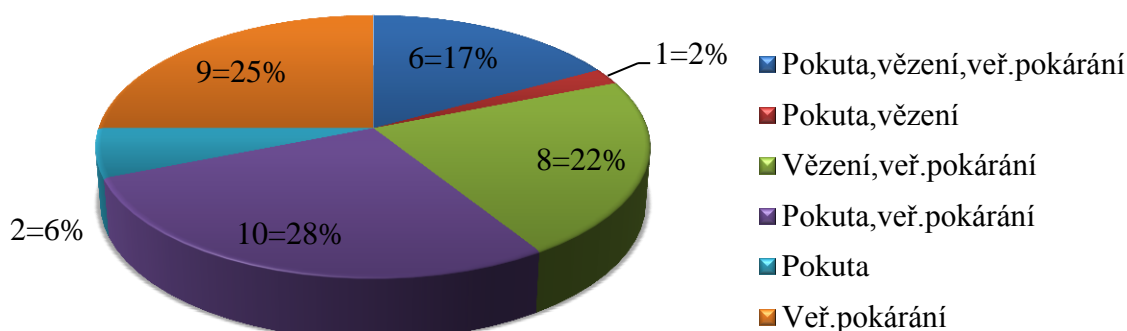
¹⁴⁵ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 171, spis č. 138 „Ladislav Giebl“.

¹⁴⁶ V době okupace jedna z důležitých postav v Lošticích. Hauk rovněž figuruje v případě Ladislava Giebla. Tamtéž. Případ L. Giebla je podrobně popsán na s. 101.

¹⁴⁷ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 113 „Emilie Holanová“.

Jednotlivé druhy trestů v procentech

Jak je patrné z tabulky, nejčastěji udělovaným druhem trestu byl trest ve formě pokuty a veřejného pokárání. Tato kombinace byla udělena celkem v deseti případech. K tomuto trestu byla odsouzena například Anna Pavlíková ze Zvole. Němka Pavlíková byla odsouzena za ohlášení poslechu zahraničního rozhlasu a za terorizování Čechů v obci. Své české spoluobčany častovala výrazy: „česká pakáž“ a „český pse.“ 30. listopadu 1946 byla odsouzena k výše zmíněnému trestu¹⁴⁸. Druhým trestem, který byl nejvíce používán komisí, byl trest veřejného pokárání a třetím trestem trest vězení a veřejného pokárání. S trestem vězení a veřejného pokárání odešel od komise i František Hájek z Moravičan. Hájek byl odsouzen kvůli podání žádosti o německé občanství, které mu bylo v roce 1943 uděleno. V důsledku toho musel Hájek žádat o osvědčení o národní spolehlivosti a jeho rodinný domek byl dán pod národní správu¹⁴⁹.

Co se týče věkového rozvrstvení, je mezi odsouzenými značný věkový rozdíl. Nejmladším odsouzeným byl Rudolf Friedrich z Vitošova, který se narodil 2. října 1927. Friedrich byl odsouzen 24. dubna 1947 k veřejnému pokárání za to, že jako příslušník Hitlerjugend nadával a hrubě urážel české občany. V roce 1941 napadl v obci Češku Pospíšilovou a křičel, že svou pobočnou zbraní: „*bude párat česká břicha.*“¹⁵⁰ Naopak nejstarším odsouzeným byl Petr Adámek narozen 16. prosince 1873. Odsouzen byl za schvalování nacistického režimu a také za to, že poskytoval finanční příspěvky pro NSDAP.

¹⁴⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 128 „Anna Pavlíková“.

¹⁴⁹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 111 „František Hájek“.

¹⁵⁰ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 172, spis č. 167 „Rudolf Friedrich“.

Dne 30. listopadu 1946 byl odsouzen k veřejnému pokárání, k trestu vězení v trvání čtyřiceti dnů a k pokutě ve výši 5 000 Kčs. V případě nedobytnosti částky k vězení v trvání 1 měsíce¹⁵¹.

Z celkového počtu 297 případů projednaných před TNK Zábřeh bylo odsouzeno 36 lidí z 35 případů, které skončily vynesením trestu. V rámci případu sester Ariadne a Jitky Žůrkových byly obě komisi shledány vinnými a následně odsouzeny¹⁵². V archivní dokumentaci je možno nalézt další případ, kdy pod hlavičkou jednoho případu stanuli před komisí dva obvinění. Jednalo se o případ Ferdinanda Ellgnera a Jindřicha Müllera. Müller i Ellgner se v červenci 1942, pod tlakem Amtslitera Neunera, účastnili v obci Zvole kácení lípy Svobody. Ferdinand Ellgner byl odsouzen dne 2. října 1946 k peněžitě pokutě ve výši 1 000 Kčs, v případě nedobytnosti k trestu vězení ve výši 1 měsíce a k veřejnému pokárání¹⁵³. Ohledně trestu pro Müllera je spis o závěrečné usnesení ochuzen. Z tohoto důvodu není počet odsouzených vyšší. Další dva obvinění se nalézají v případě Bedřicha Jaška a Jana Pelcla. Oba byli obviněni ze spolupráce s Němci, zatímco Pelcl vyšel bez trestu, Jašek byl dne 24. dubna 1947 odsouzen k veřejnému pokárání a peněžitě pokutě ve výši 1 000 Kčs, v případě nedobytnosti k trestu trvání v délce pěti dnů¹⁵⁴.

Počet trestů dle pohlaví

Rok odsouzení	Muž	Žena	Celkem
1946	10 (67%)	5 (33%)	15
1947	11 (58%)	8 (42%)	19
1950	1 (50%)	1 (50%)	2
Celkem	22 (61%)	14 (39%)	36

¹⁵¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 124 „Petr Adámek“.

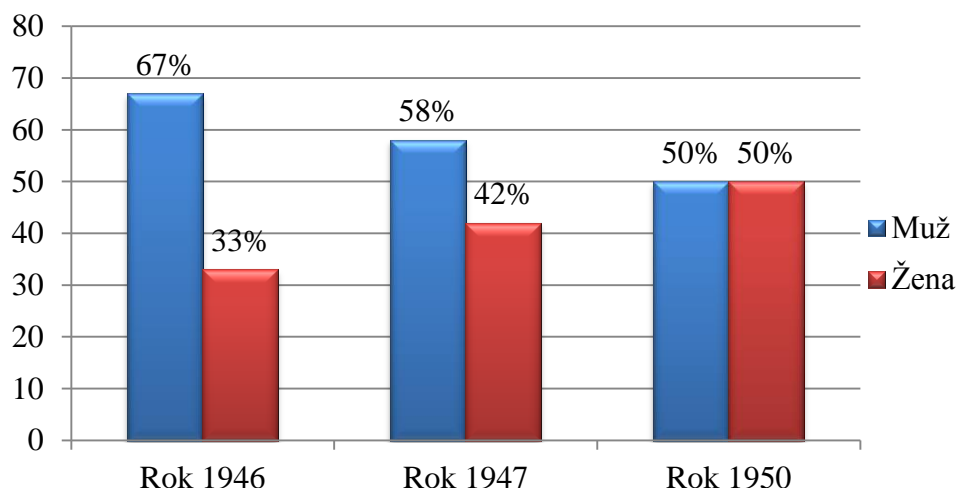
¹⁵² K tomuto případu více na s. 97. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 27 „Ariadne Täuberová a spol.“.

¹⁵³ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 92 „Ferdinand Ellgner, Jindřich Müller“.

¹⁵⁴ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 172, spis č. 163 „Bedřich Jašek, Jan Pelcl“.

V trestech dle pohlaví jednoznačně dominují muži, v roce 1946 je to v poměru 10:5, v roce 1947 11:8. TNK vynesla své dva poslední tresty v roce 1950, zde je poměr shodný 1:1. Komise samozřejmě nesoudila celý rok, tudíž údaj není zcela přesný z hlediska doby, jedná se pouze o rozmezí několika měsíců v daném roce, v nichž TNK působila.

Zastoupení odsuzujících rozsudků podle pohlaví a roku vynesení trestu

Jednotlivé druhy trestů dle pohlaví a roku vynesení rozsudku

Druh trestu	Muž 1946	Žena 1946	Muž 1947	Žena 1947	Muž 1950	Žena 1950	Celkem
Pokuta, vězení, veř. pokárání	4	1	0	0	1	0	6
Pokuta, vězení	0	0	0	0	0	1	1
Vězení, veřejné pokárání	1	2	2	3	0	0	8
Pokuta, veřejné pokárání	2	1	5	2	0	0	10
Pokuta	2	0	0	0	0	0	2
Vězení	0	0	0	0	0	0	0
Veřejné pokárání	1	1	4	3	0	0	9
Celkem	10	5	11	8	1	1	36

Jak se lze dočíst v tabulce, ve výsledku připadají na mužské pohlaví dvě třetiny trestů. Nejtvrdší trest, to znamená nejdelší trest vězení, byl sice vynesen nad ženou Annou Peichlovou, nicméně první položku ve skupině druhů trestů ve čtyřech případech zaujmají, krom jednoho případu, muži. Jediná žena byla odsouzena k pokutě, vězení i k veřejnému pokárání. Jednalo se o Josefu Liepoldovou. Muži mají největší zastoupení i v kategorii trestů pokut a veřejného pokárání, kdy jen v roce 1947 bylo tímto trestem potrestáno na pět z nich. S veřejným pokáráním odešlo od komise pět mužů proti čtyřem ženám. Ženy dominují pouze v jedné skupině trestů, ve skupině vězení a veřejného pokárání. Tímto trestem bylo potrestáno pět žen a tři muži. V roce 1950, jak již bylo řečeno, byly uděleny tresty dva, po jednom na straně každého pohlaví. Nelze ani s určitostí říci, zda komise z hlediska pohlaví brala zřetel na odsouzené při vynášení závěrečných výsledků. Ve spisech se nikde nenachází ani zmínka například o tom, že by některý z odsouzených měl větší či náročnější vyživovací povinnost k nezletilým dětem, nebo zda by po vynesení rozsudku žádal o odklad trestu.

Druh trestu podle národní příslušnosti

Druh trestu	Určení národnosti			
	Češi	Němci	Nezjištěno	Celkem
Pokuta, vězení, veř. pokárání	4	1	1	6
Pokuta, vězení	1	0	0	1
Vězení, veřejné pokárání	3	4	1	8
Pokuta, veřejné pokárání	6	2	2	10
Pokuta	2	0	0	2
Vězení	0	0	0	0
Veřejné pokárání	6	2	1	9
Celkem	22	9	5	36

3.5 Odvolací řízení

Odvolání mohl po vynesení rozsudku podat každý, kdo od TNK obdržel nějaký druh trestu. Toto byl vcelku zásadní rozdíl ve vztahu k praxi, která byla používána u MLS. Včas podané odvolání mělo odkladný účinek. Odvolání mohl podat jak odsouzený, tak jeho právní zástupce ve lhůtě osmi dnů po doručení rozsudku. O odvolání rozhodoval příslušný ZNV, v případě Zábřehu šlo o ZNV v Brně. Rozhodovací činnost byla tudíž plně v rukou ZNV, který rozhodoval na základě spisového materiálu první instance a na základě odvolání. ZNV ovšem nemohl trest vynesení TNK nijak zvýšit, mohl jen trestní nález potvrdit, po případě zmírnit, nebo nález úplně zrušit¹⁵⁵. Odsouzená osoba mohla vznést námitky proti vedení celého řízení, učiněným výpovědím svědků, důkaznímu materiálu a zároveň mohla další důkazy navrhnout. Proti rozhodnutí ZNV nebylo možno podat odvolání. Pokud s výrokem ZNV odsouzený nesouhlasil, mohl již jen poslat stížnost k nejvyššímu správnímu soudu v Praze. Ta neměla sama o sobě odkladného účinku¹⁵⁶. Z celkového počtu 36 trestů, které vzešly z činnosti TNK Zábřeh, podalo odvolání 8 odsouzených. Šlo o Karla Kolomazníka¹⁵⁷, Jiřinu Němcovou¹⁵⁸, Aloisii Horníčkovou¹⁵⁹, Jana Vachutku¹⁶⁰, Josefu Liepoldovou¹⁶¹, Ladislava Giebla¹⁶², Františka Vlčka¹⁶³ a Marii Smékalovou¹⁶⁴. Karel Kolomazník byl osvobozen v plném rozsahu, Jiřina Němcová osvobozena amnestií z června 1948. Zamítnuto bylo odvolání Aloisii Horníčkové. Případ Jana Vachutky byl vrácen první instanci a v roce 1950 znovu plně potvrzen. Ladislavu Gieblovi bylo částečně vyhověno a zároveň se na něj vztahovala amnestie z roku 1948. Odvolání Josefy Liepoldové bylo ZNV akceptováno a Liepoldová byla osvobozena. Případ Františka Vlčka byl vrácen první instanci a na Marii Smékalovou se rovněž vztahovala amnestie.

---

¹⁵⁵ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, k. 178, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Moravskoslezský Zemský národní výbor 1945, Projev Dr. Josefa Hoffmanna ministerského rady ve schůzi předsedů okresních národních výborů a bezpečnostních referentů v Brně dne 6. prosince 1945, O trestním řízení správním, s. 6.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 1 „Karel Kolomazník“.

¹⁵⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 17 „Jiřina Němcová“.

¹⁵⁹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 21 „Aloisie Horníčková“.

¹⁶⁰ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 25 „Jan Vachutka“.

¹⁶¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 168, spis č. 70 „Josefa Liepoldová“.

¹⁶² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 171, spis č. 138 „Ladislav Giebl“.

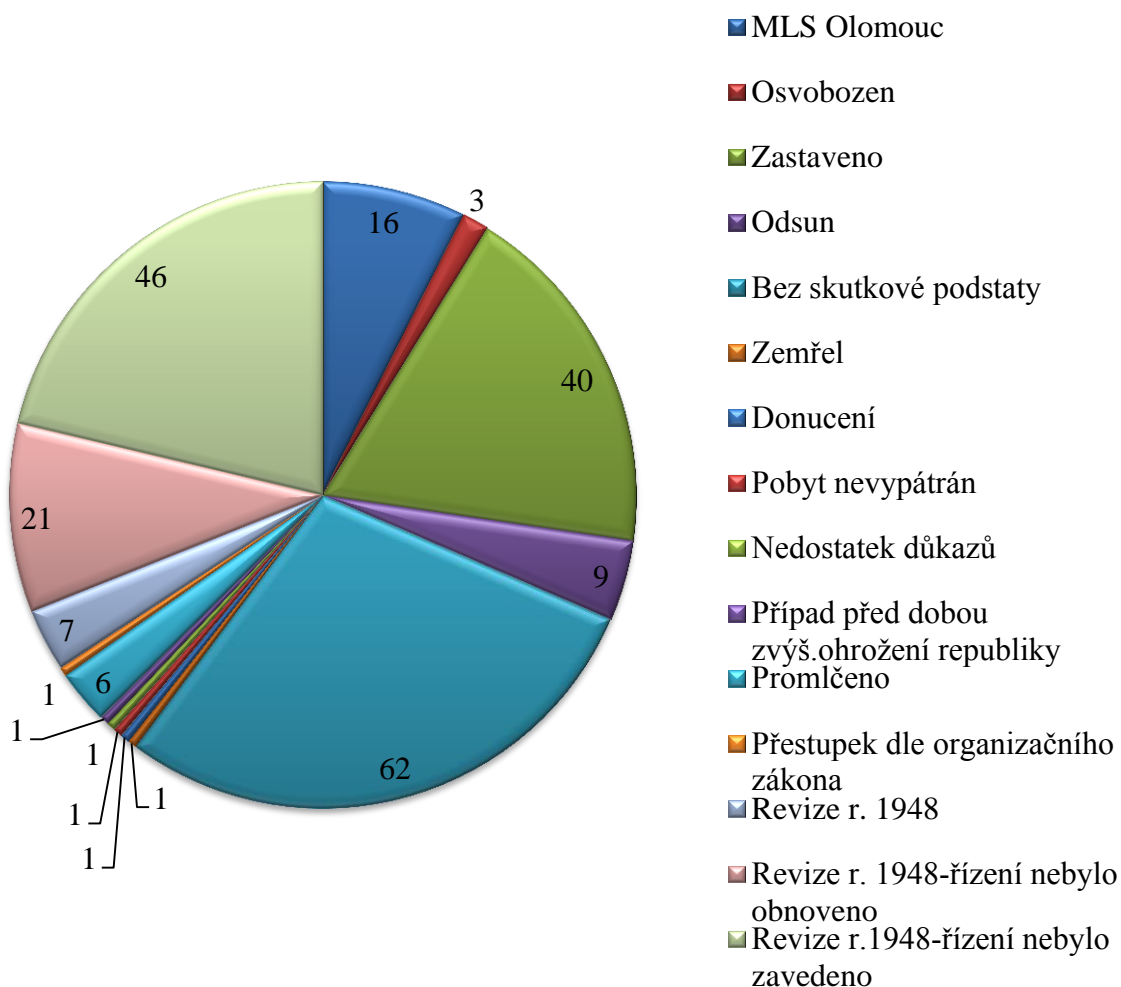
¹⁶³ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 173, spis č. 205 „František Vlček“.

¹⁶⁴ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 176, spis č. 274 „Marie Smékalová“.

3.6 Zastavená řízení

TNK Zábřeh během své činnosti zastavila z několika příčin celkem 217 případů. Graf znázorňuje případy, které byly zastaveny z velkého množství důvodů. Z hlediska zastavení řízení zaujímají první místo případy, které byly zastaveny z důvodu absence skutkové podstaty.

Nejčastější důvody k zastavení řízení

3. 6. 1 MLS Olomouc

Další položkou, která znamenala zastavení řízení, bylo to, že příslušný spis byl odeslán k MLS. V případě Zábřehu šlo o MLS Olomouc. TNK k tomuto soudu odeslala 16 spisů. Ve většině případů se jednalo o delikt udavačství¹⁶⁵. Udavačství jako takové spadalo jen a pouze do kompetence tzv. velkého retribučního dekretu, proto musela každá TNK tyto případy MLS podstupovat. Ten poté rozhodl, zda jsou splněny podmínky pro zahájení řízení před MLS, v opačném případě byl spis znovu projednáván před TNK¹⁶⁶. Díky velké škále provinění existovala mezi ONV a MLS čilá korespondence a i z toho vyplývající vzájemná spolupráce.

3. 6. 2 Osvobozen

Výrok osvobozen zazněl v závěrečném výroku komise v Zábřehu pouze třikrát. Z právního hlediska je vcelku těžké určit, zda tento výrok znamená to samé jako zastaveno. Do grafu i přes to byl zahrnut, neboť v terminologii TNK se skutečně vyskytuje. Termín osvobozen se nalézá hned u prvního případu továrníka Karla Kolomazníka. Ovšem nepoužila jej samotná komise, ale až ZNV v Brně, před kterou se případ dostal v rámci Kolomazníkovy odvolání¹⁶⁷. Dalším, kdo byl osvobozen, byl Benjamin Krobot nar. 25. června 1896. Rolník a držitel státních hřebců Krobot bydlel v Postřelmově a stanul jako obviněný před TNK proto, že jako Ortsbauernführer měl nosit odznak s hákovým křížem, příliš se přátelit s německými četníky, které údajně hostil ve svém domě. Také měl udat Františka Glacara za to, že v roce 1939 hrál zakázanou hru v karty. Obvinění se proti Krobotovi sešlo více, vše ohledně styku s dalšími Němci, jako byl například učitel Teufel, Amtsleiter Thonn nebo německý doktor Dolleschel. Komisi se podařilo zjistit, že Krobot Glacara neudal a naopak při projednávání tohoto případu u soudu se k tomuto vůbec nedostavil. Veškeré styky s Němci ohodnotila komise tak, že šlo o běžný styk z titulu jeho funkce Ortsbauernführera a 16. ledna 1947 byl Krobot osvobozen¹⁶⁸. Posledním osvobozeným se stala Růžena Rendová. Její případ

---

¹⁶⁵ Například případ Marie Smékalové. Složka obsahuje pouze dokument oznamující odeslání celého spisu k MLS Olomouc. Bližší informace ohledně dalších řízení spadajících do deliktu udavačství, nelze v rámci celého fondu TNK nalézt. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 168, spis č. 61 „Marie Smékalová“.

¹⁶⁶ V tomto případě bylo zastaveno řízení proti obuvníku Františku Rollerovi nar. 19. července 1888. MLS jeho spis vrátil zpět ONV, jelikož tento případ do jurisdikce MLS nespadal. Byl vybrán v rámci revize v roce 1948 s úmyslem o nové prošetření, nicméně dle vyjádření komise z 15. srpna 1949 řízení nebylo opět zavedeno. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 168, spis č. 60 „František Roller“.

¹⁶⁷ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 1 „Karel Kolomazník“.

¹⁶⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 168, spis č. 64 „Benjamin Krobot“.

projednávaly celkem tři instituce. Jejím případem se zabýval ONV v Zábřehu, MLS v Olomouci a okresní soud Mohelnice. Rendová se narodila 29. června 1898 a v době projednávání případu bydlela v Klopíně. Její provinění spočívalo v přijetí německého občanství a z udavačství. Rendová pocházela z německé rodiny, ale uzavřením manželství s Josefem Rendou se přihlásila k národnosti české. Udání na Rendovou podal její manžel, který od rodiny odešel a žil s milenkou. Rendová měla hospodářství a manžel využil možnosti udání k získání majetku. Veškeré tyto akty okresní soud v Mohelnici zvážil v prospěch R. Rendové a dne 18. října 1947 jí osvobodil. Rozhodnutí o závěrečném ustanovení soud zaslal ONV v Zábřehu, který Rendovou vyrozuměl. Věc pro Rendovou neskončila, neboť se do případu vložilo státní zastupitelství v Olomouci a výrok napadlo. Z důvodu zmatečnosti se napadení veřejného žalobce vyhovělo a případ byl předán soudu první instance. Další osudy Růženy Rendové se z důvodu absence spisové agendy již zjistit nepodařilo¹⁶⁹.

3. 6. 3 Zastaveno

Termín zastaveno byl komisí použit v 40 případech. Jedná se o jeden z nejpoužívanějších výroků TNK. Zastaven byl například případ Benedikta Švába nar. 8. srpna 1909, bytem v Jedlí. Šváb byl jako strážný internačního tábora v Zábřehu obviněn z toho, že v období od června 1945 do prosince toho roku udržoval důvěrný styk s internovanou Slovenkou Gizelou Belowiczovou. Rozhodnutím komise bylo řízení 4. dubna 1946 zastaveno¹⁷⁰. Taktéž bylo zastaveno řízení proti Boženě Výkrutové nar. 31. prosince 1907 z Postřelmůvku. Výkrutová měla dle udání udržovat přátelský styk s německým četnictvem. Četníky hostila ve své restauraci a připravovala pro ně hostiny a večírky: „*chystala jim různá jídla jako řízky, pečené husy a pekla jim koblihy.*“¹⁷¹ Také dávala do jejich přistavených vozů pytle s moukou a jinými potravinami. Po mysliveckých honech připravovala pohoštění pro německou “smetánku“ ze Zábřehu včetně továrníka a člena NSDAP Brasse a továrníka Schäftera. V důsledku vyšetřování bylo zjištěno, že veškeré komodity, které měly být ze strany obviněné Němcům darovány, byly pouze prodávány a o žádné donátorství Výkrutové nešlo. Nejzávažnějším faktem se stala skutečnost, že udání na

¹⁶⁹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 203, k. 176, spis č. 278 „*Růžena Rendová*“.

¹⁷⁰ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 18 „*Benedikt Šváb*“. Tento případ není ve fondu TNK ojedinelý, na s. 93 je podrobně rozepsáno řízení proti dalšímu strážnému tentokrát z tábora v Postřelmově Adolfu Horákovi. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 19 „*Adolf Horák*“.

¹⁷¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 26 „*Růžena Výkrutová*“. Stanice Sboru národní bezpečnosti Postřelmov, okres Zábřeh, Věc: Výkrutová Božena z Postřelmůvku, spolupráce s Němci. Ze dne 11. července 1945.

hostinskou učinil Jaromír Fojt, který Výkrutovou obtěžoval, vbízel se jí a neustále přicházel s nabídkami na milostný poměr. Díky těmto nepodloženým tvrzením byla Božena Výkrutová necelé dva týdny ve vyšetřující vazbě. Za jejím uvězněním opět stál řezník, toho času policejní referent Jaromír Fojt¹⁷². Po zvážení všech náležitostí bylo řízení proti B. Výkrutové dne 25. dubna 1946 zastaveno.

3. 6. 4 Odsun

Zastavení řízení z důvodu odsunu provedla komise v devíti případech. Pokud byl obviněný před vynesením rozsudku odsunut, logicky nemohla TNK pokračovat v řádném vyšetřování a případ musel být zastaven. Do této skupiny spadá Vilém Jerschabek nar. 22. října 1892, během vyšetřování bydlel v Mohelnici. Jerschabek byl obviněn z toho, že na své pile terorizoval české dělníky a hanlivě se vyjadřoval o Ed. Benešovi. Před svými zaměstnanci měl pronést větu: „*Ještě vám leží ta svině Beneš v hlavě? My vám ho vyženeme z hlavy vy čeští psi.*“ Lze s jistotou tvrdit, že Jerschabek by byl odsouzen, neboť závěrečné usnesení deklaruje jeho činy za prokázané. K tomu již nedošlo, V. Jerschabek byl transportem č. 10 dne 16. července 1946 odsunut do Německa¹⁷³. Odsunut byl rovněž autor kroniky města Zábřeh a významná osoba zdejšího regionu Leopold Falz a jeho žena Helena Falzová. V tomto případě je bohužel spis obviněných velice strohý, nelze z něj naprosto nic vyčíst. Složka manželů Falzových obsahuje pouze závěrečné usnesení ze dne 25. dubna 1947 a datum jejich odsunu¹⁷⁴. Leopold Falz byl odsunut 30. března 1947, Helena Falzová 19. dubna 1945¹⁷⁵. Zastaven byl i vcelku zajímavý případ, v němž v hlavní úloze figuroval František Čulík nar. 28. března 1886, bytem v obci Zvole. Na konci dubna 1945 byla partyzány přepadena papírna v Lukavici, kde Čulík vykonával zaměstnání nočního hlídače. Čulík byl partyzány spoután, načež partyzáni odešli k správci továrny Edmundu Linkemu. Fr. Čulík čelil obvinění z toho důvodu, že měl uvést do chodu sirénu papírny a upozornit tak na to, že se v objektu nacházejí partyzáni. Celé přepadení skončilo přestřelkou mezi správcem a deseti příslušníky partyzánského oddílu. Linke se bránil tak urputně, dokonce za pomoci tří ručních

---

¹⁷² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 2 „*Jaromír Fojt*“.

¹⁷³ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 58 „*Vilém Jerschabek*“, Usnesení ze dne 31. srpna 1946.

¹⁷⁴ Leopold Falz je autorem publikace *Dějiny města Zábřeha*, ze které je v této práci čerpáno. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 168, spis č. 85 „*Leopold Falz*“.

¹⁷⁵ Zcela jistě se jedná o překlep, Tamtéž.

granátů, že se útočníci museli po marném dobývání jeho domu krátce na to stáhnout. František Čulík byl na konci září 1946 odsunut do Německa¹⁷⁶.

3. 6. 5 Bez skutkové podstaty

Nejrozsáhlejší skupinu zastavených řízení tvoří případy, u nichž nebyla prokázána skutková podstata. Ve fondu tak lze nalézt 62 případů zastavení vyšetřování. Absence skutkové podstaty byla skoro vždy tam, kde docházelo k vyřizování osobních účtů a různých individuálních mezilidských záležitostí. Skutková podstata nebyla taktéž dána v případech, ve kterých dle tzv. malého retribučního dekretu byli postižitelní pouze funkcionáři fašistických organizací. Ve fondu TNK se sice vyskytují případy členství ve fašistických organizacích, nicméně žádný z nich není podle dekretu postižitelný, neboť šlo o naprosto bezvýznamné činovníky těchto stran a hnutí. Josef Hájek z Moravičan se narodil 8. prosince 1871, byl obviněn z přijetí německé státní příslušnosti a z toho, že vychvaloval nacistický režim. V průběhu vyšetřování se přišlo na to, že německou národnost v roce 1943 přijal, důvodem přijetí byl fakt, že se o Hájka jako o penzistu jeho syn nestaral. Syn převzal otcovu živnost a poté již neplnil závazky ohledně výměnku svého otce. J. Hájek byl k přijetí německé národnosti přinucen životní situací, jako Němec pobíral větší finanční částku a mohl být tak soběstačný, což v případě české národnosti nebylo možné. Syn a snacha mu neustále odebírali větší část penze. Hájek si také myslel, že jeho osoba bude posléze Němci před synem chráněna. Absenci skutkové podstaty vyřknula komise dne 25. dubna 1947¹⁷⁷.

3. 6. 6 Úmrtí

Během vyšetřování zemřel Rafael Krňávek, který byl obviněn ze spolupráce s Němci. Krňávek se narodil 16. září 1910 ve Svěbohově a v letech 1935 – 1945 vykonával zaměstnání u německých státních drah. Po válce byl veden jako obchodník. Jeho obvinění spočívalo v tom, že jako drážní zaměstnanec se hrubě choval k Čechům, nechtěl jim vydávat zavazadla z úschovny, nepouštěl je v zimě 1944 do čekárny společně s Němci a vyháněl je čekat na vlak ven do mrazu. Během incidentu s čekárnou se měl dle udání vyjádřit že: „ *na ohřívání*

---

¹⁷⁶ Ve spise se nenachází přesné datum odsunu. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 126 „František Čulík“.

¹⁷⁷ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 173, spis č. 194 „Josef Hájek“.

*mají nárok ty osoby, které ženou bolševici.*¹⁷⁸ Celkem se proti němu sešla dvě udání, která byla vedena také v tom smyslu, že ve službě odmítal používat český jazyk a s lidmi hovořil pouze německy. Krňávkovi velmi ztížila životní situaci ta skutečnost, že na základě vyšetřování neobdržel osvědčení o národní spolehlivosti a nemohl proto rozšířit svou živnost. Krňávek se již rozhodnutí nedočkal, neboť v srpnu 1946 zemřel.

3. 6. 7 Donucení

Zastavením řízení z důvodu donucení byly posuzovány případy, na nichž se nějakým způsobem podílela německá státní správa, která požadovala po osobách přijetí německé státní příslušnosti. Pouze jediný případ byl komisí shledán jako případ z donucení. Jednalo se o vyšetřování Flory Duškové nar. 25. března 1887, jež se provinila tím, že přijala říšsko německé státní občanství a po válce se opět vydávala za Češku a požívala výhod s tím spojených¹⁷⁹. Během šetření se přišlo na to, že žádost o německé občanství byla podána na nátlak německého úředníka a z obavy o osud zetě Duškové, který se toho času nacházel v německém vězení z důvodu politické činnosti. S přihlédnutím k výše uvedeným skutečnostem bylo řízení zastaveno.

3. 6. 8 Pobyť nevpátrán

Případ Josefa Hella nar. 13. září 1923 byl zastaven z důvodu neznámé dislokace obviněného¹⁸⁰. Znovu jde jen o jeden jediný případ, který byl v tomto smyslu zastaven. Hell byl obviněn z toho, že v roce 1941 zaslal starostovi obce Pavlov vyhrožující dopis, ve kterém naléhal na vydání domovského listu z důvodu rukování obviněného. Osoba Josefa Hella byla bezpečnostním orgánům z větší části známa, neboť Hell byl, i přes svůj relativně nízký věk, hledán několika četnickými stanicemi pro krádeže, zpronevěry, tuláctví atd. Aby se vyhnul zatčení, utekl do Německa. Po válce byl SNB v Rožmberku zatčen a dodán soudu do Kaplice. Hellovi se podařilo utéci a jeho další pobyt byl poté nezjištěn, což logicky vedlo k zastavení řízení proti jeho osobě.

---

¹⁷⁸ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 53 „Rafael Krňávek“, Ředitelství národní bezpečnosti, Oblastní úřadovna Stb v Olomouci, protokol sepsaný s Josefem Brokošem. Ze dne 28. ledna 1946.

¹⁷⁹ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 114 „Flora Dušková“.

¹⁸⁰ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 172, spis č. 166 „Josef Hell“.

3. 6. 9 Nedostatek důkazů

Z důvodu nedostatku důkazů bylo zastaveno řízení proti Josefu Felklovi nar. 8. července 1901. Obvinění proti němu spočívalo v tom, že se měl v roce 1940, když na kole se svým německým švagrem Kunnertem projížděl obcí Písařov, hanlivě vyjádřit o pomníku TGM a pomníku padlých vojáků. Rovněž údajně hovořil o jejich demolici. K demolici rovněž došlo, když za několik týdnů přes Písařov postupovala německá vojenská kolona. Udání se na Felkla sešla celkem dvě a zajímavostí je, že obě, nezávisle na sobě, hovořila o stejném provinění, ovšem proneseném vždy před jiným pomníkem. Komise došla k závěru, že výpovědi svědků nejsou důvěryhodné a dne 16. ledna 1947 řízení proti J. Felklovi zastavila¹⁸¹.

3. 6. 10 Příklad před dobou zvýšeného ohrožení republiky

Komise musela zákonitě projednat a aspoň nějakým způsobem se zabývat všemi podněty a oznámeními učiněnými ve smyslu provinění se proti tzv. národní cti. Bylo pouze na TNK, jakým způsobem vyhodnotí a zda vůbec zařadí ten daný případ z hlediska právní normy do své působnosti. Ze všech případů svým způsobem vybočuje případ Karla Pospíšila nar. 23 prosince 1891. Pospíšil byl obviněn z používání německého (árijského) pozdravu během jeho účasti na slavnostním průvodu SdP 1. května 1938¹⁸². Pospíšil pochodoval Zábřehem přímo v řadách německé parlamentní strany¹⁸³. Pospíšil se přiznal, ovšem dodal, že v průvodu jako zaměstnanec německé firmy Schäfter jít prostě musel. Proto, že tento čin nebyl spáchán v době zvýšeného ohrožení republiky¹⁸⁴, bylo řízení dne 25. dubna 1946 zastaveno.

---

¹⁸¹ V závěrečném usnesení se hovoří, že za udáními může být i nelibost některých občanů Moravského Karlova, kde po válce Felkl působil jako bytový referent MNV, nad rozdělováním bytů v obci. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 168, spis č. 69 „Josef Felkl“.

¹⁸² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 49 „Karel Pospíšil“.

¹⁸³ V „Hlášení o chování se Karla Pospíšila v době okupace“ uvádí člen KSČ Jan Pulkr: „...že Karel Pospíšil, člen KSČ, zaměstnan na pracovním úřadě v Zábřeze, nechoval se v době ohrožení republiky jako správný a poctivý Čech. Dne 1. Máje 1938 při táboru lidu v Zábřeze, manifestoval ne po boku Čechů nýbrž šel v průvodu Henleinovi strany se zdviženou pravicí a řval na celé kolo „Heil Sieg, Heil Hitler“ při tom, když přišel blíže k nám, plil před námi na zem, kde jsme stáli, bylo to před obchodem p. Patky v Zábřeze. ...Žádám proto o vyšetření a potrestání p. Karla Pospíšila, jelikož KSČ musí vždy zůstat vzorem a čistotou před svým národem.“ Komunistická strana Československa, Věc: Pospíšil Karel, chování v době okupace ze dne 23. ledna 1946. Tamtéž.

¹⁸⁴ Od 21. května 1938 do 31. prosince 1946.

3. 6. 11 Promlčeno

V celkem 6 případech bylo řízení zastaveno z důvodu promlčení. Promlčecí doba měla trvání v délce 6 měsíců od doby účinnosti dekretu. Komise musela rozhodovat, dá se říci pod tlakem, velmi rychle, s přihlédnutím jak k počtu případů, tak také k tomu, aby případný viník neušel spravedlnosti. V důsledku uplynutí lhůty byl zastaven případ Němky Františky Pokorné. Pokorná byla nařčena ze špatného chování k Čechům a ze: „*spílání všemu českému*.“ Pokorná tedy ve výsledku před TNK nestanula, nicméně v listopadu 1946 jí na základě výše zmíněného udání nebylo vystaveno osvědčení o národní spolehlivosti¹⁸⁵. Dalším případem, který se stal promlčeným, byl případ manželů Mackových z Postřelkova. Bohuslav Macek nar. 12. února 1905 a Marie Macková nar. 28. června 1908 byli obviněni, že v březnu 1940 učinili udání na místního zedníka Mikulu za zpívání ruských písní včetně ruské hymny. Macek byl sice posléze poslán na nucené práce do Říše, nicméně postih by byl zřejmě daleko závažnější, neboť, dle jeho vyjádření, bylo udání před jeho osobou spaleno německým četníkem Petrem¹⁸⁶. Udání bylo učiněno v květnu 1948, v lednu 1949 byl případ zastaven.

3. 6. 12 Přestupek dle organizačního zákona

Na případ rolníka Josefa Strouhala z Nedvězí se dle vyjádření TNK nemohl z právního hlediska vztahovat dekret č. 138/1945 Sb. z toho důvodu, protože jmenovaný byl již odsouzen na základě tzv. organizačního zákona. Oznámení na J. Strouhala bylo podáno dne 4. ledna 1947. Uvádělo se v něm, že se Strouhal někdy v průběhu léta 1946 dostavil na MNV v Nedvězí, kde: „*Předseda městského národního výboru byl jím těžce ztýrán v úřední místnosti*“.¹⁸⁷ Provinil se také tím, že se hrubě vyjadřoval o Československé republice a českém národu¹⁸⁸. V úředním záznamu ze dne 3. března 1947 se dá dočíst, že komise musela od dalšího vyšetřování upustit, protože obviněný byl již za své činy potrestán, tak jak je uvedeno výše.

---

¹⁸⁵ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 203, k. 174, spis č. 222 „*Františka Pokorná*“.

¹⁸⁶ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 204, k. 177, spis č. 303 „*Bohuslav Macek, Marie Macková*“.

¹⁸⁷ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 172, spis č. 175 „*Strouhal st.*“.

¹⁸⁸ Josef Strouhal je v dokumentech vykreslen jako osoba značně svárlivá a pro okolí konfliktní. Jeho výroky proti českému národu dosvědčilo velké množství lidí, vyjadřoval se například: „*Na lidi patří diktát jako za protektorátu*“, nebo „*Československo je papírový stát*“. Obzvláště si na něj stěžovali členové místního MNV, že v hostinci různými výroky snižuje vážnost jejich funkce. Zajímavostí je, že k veškerému svému konání a k interpretaci svých výroky se Strouhal plně doznal. Tamtéž.

3. 6. 13 Revize z r. 1948, řízení nebylo obnoveno, řízení nebylo

zavedeno

Posledním důvodem z hlediska zastavení řízení byla znovuoobnovená retribuce, od roku 1948 plně v komunistických intencích¹⁸⁹. Tuto revizní činnost je možno rozdělit do tří skupin. V první, označené pouze revize z r. 1948 se nacházejí případy, které nebylo možno pro nedostatek dalšího průkazného spisového materiálu zařadit do dvou skupin následujících. Jedná se pouze o 7 případů. Nicméně v obou skupinách následujících je archivního materiálu velmi málo. Ve všech 74 případech se jedná pouze o složku se jménem a vloženými dvěma až třemi dokumenty malého formátu, ty informují o základních údajích obviněného, včetně závěrečného resultátu komise. Ve druhé skupině se nalézají kauzy nesoucí v závěrečném verdiktu usnesení, že řízení nebylo obnoveno. Zde může badatel nalézt 21 případů. V poslední, třetí kategorii se nachází případů 46, což lze vzhledem k větě „*řízení nebylo zavedeno*“ chápat jako případy nově otevřené, ovšem komisí již neprojednáváné a prohlášené za uzavřené., tudíž dle tzv. malého retribučního dekretu, respektive zákona č. 33/1948 Sb. nepostihované.

---

¹⁸⁹ Případ, v němž zcela jistě hrála svou roli stranická příslušnost, byl případ Dominika Šuly z Crhova. Šula, příslušník KSČ po válce předseda MNV v Bílé Vodě (od května 1946 do prosince 1947), byl obviněn ze spolupráce s Němci, ze špatného chování k Čechům a také z toho, že používal nacistický pozdrav, nosil odznak s hákovým křížem a vybíral příspěvky pro DAF. Vcelku nestandardní je to, že udání na něj učinili jeho straničtí soudruzi 10. března 1948 u Okresního akčního výboru v Zábřehu. Šula se hájil vlastní podporou partyzánského hnutí, ovšem to se ve výsledku ukázalo jen jako dodání 7 puškových nábojů partyzánské skupině dne 20. dubna 1945. Z KSČ byl na konci roku 1947 vyloučen a dokonce v únoru 1948 byl prohlášen za osobu státně nespolehlivou. Archivní materiál je sice ochuzen o konečné rozhodnutí, nicméně z přípisu k vyšetřování je patrné, že řízení proti Šulovi bylo nějakým způsobem zastaveno, neboť z vyjádření předsedy MNV mohl po únoru 1948 zaměstnání poštovního úředníka D. Šula dále vykonávat. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 173, spis č. 197 „*Dominik Šula*“. Spis ohledně chování Dominika Šuly z Crhova za Války, 1948.

4 DŮVODY OBVINĚNÍ A JEDNOTLIVÉ PŘÍPADY U TNK ZÁBŘEH

4.1 Ucházení a přihlášení se o německou státní příslušnost

V této skupině jsou zahrnuty případy, v nichž obvinění, respektive odsouzení přijali německou státní příslušnost. Jedná se o větší množství provinění. Také se zde nalézají případy lidí, kteří vystupovali jako Němci a to jak skutky, chováním nebo i prohlášením. Pokud obviněný Čech německé občanství nepřijal, ale i tak vystupoval jako Němec, nosil odznak s hákovým křížem, odmítal mluvit česky atd., bylo toto přitěžující okolností a většinou byl takový jednotlivec odsouzen. Zjištění skutečné národnosti se stalo pro vyšetřující orgány skutečným oříškem, v poválečném chaosu, obzvláště v administrativě, se některé případy ohledně zjištění národnosti táhly velice dlouho. Úřady vycházely z hlášení matrik, ze sčítacích archů obyvatelstva z roku 1930, ale také z pověsti, kterou ten daný obviněný ve své obci měl. V rámci TNK Zábřeh lze brát v potaz cca. 30 případů, které byly šetřeny pro podezření přihlášení se k německé národnosti. Je to skutečný odhad, neboť v některých závěrečných usneseních se nenachází písmeno paragrafu, podle kterého byl obviněný vyšetřován či odsouzen. Nebylo jednoduché osvětlit, zda obviněný přijal občanství záměrně, nebo pod tlakem okupačních úřadů, ostatně i takové případy se ve fondu TNK nacházejí.

Jan Altman - zastaveno

Jan Altman se narodil 31. března 1915 ve Wandorfu v Německu, bydlel v Rudolfově a živil se jako holičský pomocník. Altman se měl provinit proti národní cti tím, že jako příslušník československé národnosti v době zvýšeného ohrožení republiky vykonával vojenskou službu v německé Wehrmacht¹⁹⁰.

Jako příslušník pěchoty obdržel hodnost svobodníka, byl vyznamenán všeobecným útočným odznakem¹⁹¹ a odznakem za zranění¹⁹². Altman doznal, že koncem roku 1938 odešel

---

¹⁹⁰ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 118 „Jan Altman“.

¹⁹¹ Útočný pěchotní odznak (Infanterie – Sturmabzeichen) byl za prokázanou statečnost a hrdinství v boji zřízen k 20. prosinci 1939. Uděloval se ve dvou stupních, ve stříbře a v bronzu. Lze předpokládat, že Altman obdržel verzi ve stříbře, ta byla udělována nemotorizovaným bojovým jednotkám armády. Kritéria k udělení stanovala absolvování tří útoků v první frontové linii se zbraní v ruce, odražení nepřátelského útoku v boji muže proti muži a bojů v první linii v kombinaci s průzkumnou činností v týlu nepřítel. Svetožár PAVLÍK, *Vyznamenání a bojové odznaky Třetí Říše I.*, Martin 2007, s. 66.

¹⁹² Odznak za zranění (Verwundetenabzeichen) byl obnoven od 1. září 1939 a uděloval se ve třech stupních dle druhu a počtu zranění. Prvním stupněm odznaku za zranění se stal odznak v černém provedení, druhým ve stříbrném a nakonec nejvyšší ve zlatém. Tamtéž, s. 52.

za prací do Německa, konkrétně do Steinau, kde pracoval ve své profesi, tj. vykonával práci holičského pomocníka. Přes jeho protesty byl v tomto městě odveden a nastoupil službu u pěšího pluku číslo 190. Altman byl skutečným veteránem, v armádě sloužil od roku 1939 do podzimu 1942. Se svým plukem se účastnil bojů v Polsku, Belgii, Francii a nakonec svou bojovou pouť ukončil v Rusku. Na východní frontě utrpěl omrzliny, byl mu amputován prst na noze a po operaci byl odeslán na zdravotní dovolenou do Zábřehu. Zde si dle své výpovědi zařizoval náležitosti vedoucí k jeho propuštění z německé armády. Altman vypověděl, že byl propuštěn poté, co doložil svou československou národnost. Dne 20. února 1947 bylo řízení proti jeho osobě zastaveno.

Jan Píč – vinen

Bydlel v obci Zvole a narodil se 22. srpna 1895. Píč byl obviněn s přijetí německého občanství a také z toho, že odejmul manželům Sittovým vypachtovanou trávu ze silničního příkopu¹⁹³.

Podle svědecké výpovědi se Píč v listopadu 1938 nacházel v obecní kanceláři ve Zvoli, kam byli voláni všichni obyvatelé obce ohledně zjištění národnosti. Po přistoupení k tajemníku obce Klemešovi vytáhl Píč blíže nespecifikovanou legitimaci a prohlásil, že je Němec. Klemeš se tomu podívoval, nicméně národnost zapsal. V poválečném vyšetřování bylo zjištěno, že ten, kdo nahlásil národnost československou, měl ve svém evidenčním lístku v obecní kartotéce poznámku „*Tscheche*“, kartička obviněného byla však bez onoho příznaku. Ke své německé příslušnosti se obviněný hlásil i v hostinci ve Zvoli, kdy opilý vykřikoval, že je Němec. Díky své nové identitě získal od manželů Aloise a Anny Sittových vypachtovanou trávu, která se nacházela v silničním příkopu nedaleko jejich obydlí. K tomu, aby tuto trávu získal, využil vlivu německého tajemníka obce Müllera. Dokazováním bylo zjištěno, že v roce 1942 vstoupil, ač nedobrovolně, do německé policejní stráže a v této uniformě se nechal vyfotografovat. V roce 1945 sice odepřel službu v „*Landwache*“, ovšem tuto skutečnost si komise vyložila tak, že Píč už jednal pouze z pozice oportunisty. Píč se ve své výpovědi proti všemu ohradil. Žádnou legitimaci během přihlášení údajně německé národnosti neměl, k vypachtované trávě se vyjádřil: „*Když v roce 1938 bylo naše území obsazeno Němci, zabrali tito všem Čechům ve Zvoli jejich vlastní lučiny. Také mně byla zabrána moje tráva, takže jsem byl postižen stejnou měrou jako všichni Češi ve Zvoli. Již*

---

¹⁹³ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 94 „*Jan Píč*“.

*z toho je jasně vidno, že jsem se za Němce nehlásil, jinak by mně jistě moji trávu nevzali.*¹⁹⁴ Oznámení manželů Sittových vysvětloval záští a nevraživostí, která trvala mezi oběma rodinami ve Zvoli. 2. října 1946 byl Jan Píč, obchodník ovocem, odsouzen k trestu vězení v trvání šesti týdnů, k peněžité pokutě ve výši 1 000 Kčs, v případě nedobytnosti částky k náhradnímu vězení v délce jednoho týdne a k veřejnému pokárání. Díky tomu, že Píč strávil čtyřicet dva dnů ve vazbě, byl trest vězení již odpykán. Peněžitý trest musel splatit pod následkem exekuce do tří dnů.

Bohumila Reslerová - vinna

Bohumila Reslerová se narodila 17. srpna 1895 v Kolšově a v době okupace bydlela v Doubravici. Reslerová byla obviněna z toho, že požádala o německé státní občanství¹⁹⁵.

O občanství požádala dle svědecké výpovědi Žofie Hekelové bývalého ředitele vlčické papírny Němce Blockleitera NSDAP Gustava Breitensteina¹⁹⁶. Při této příležitosti společně s manželem nabízela Reslerová Breitensteinovi, že své čtyři děti bude posílat do německé školy. Během žádosti o občanství vychvalovala a velebila nacistické zřízení. Jelikož Reslerová ani její manžel Adolf nerozuměli německy, musela Hekelová Breitensteinovi vše překládat. Během tohoto rozhovoru si Reslerová Blockleiterovi stěžovala na starostu obce ohledně blíže nespecifikovaného příkoří z jeho strany a žádala Breitensteina o ochranu. Na starostu obce Doubravice si Reslerová stěžovala i v tom smyslu, že během jednoho německého svátku nevyvěsil vlajku s hákovým křížem. Ve výpovědích je patrný údiv nad závěrečným resumé Gustava Breitensteina. Ten odmítl Reslerové v záležitosti občanství vyhovět vzhledem k tomu, že nikdo z její rodiny neuměl ani slovo německy. Václav John ze Žádlovic, účetní vlčické papírny, udal, že k řediteli papírny docházelo mnoho Čechů, kteří žádali o změnu občanství a všem bylo vyhověno. Ne tak Reslerové. Manžel Reslerové Adolf Resler byl po skončení okupace zatčen partyzány pro skutky proti českému obyvatelstvu a umístěn v internačním táboře pro Němce v Olomouci. Oba manželé Reslerovi měli v obci Doubravice velmi špatnou pověst, byli považováni za osoby spolupracující s Němci a v době nesvobody se jich spoluobčané obávali. Reslerová veškeré obvinění proti ní popřela. Vypověděla, že nezná ani Breitensteina ani Hekelovou, že o změnu občanství nikdy nežádala, stejně tak si nikde a nikomu nestěžovala na starostu obce. V prospěch své matky vypovídala

¹⁹⁴ Odvolání Zemskému národnímu výboru v Brně ze dne 8. října 1949, Tamtéž.

¹⁹⁵ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 172, spis č. 164 „Bohumila Reslerová“.

¹⁹⁶ S osobou G. Breitensteina se lze setkat i v případě Ladislava Giebla viz. s. 101.

Květoslava Vykydalová roz. Reslerová, která uvedla, že její matka byla vždy smýšlení vlasteneckého a celý život se chovala jako řádná Češka: „*Mnohokrátě nám dětem, z nichž já jsem nejstarší, říkala: Děti, modlete se, aby nás Bůh chránil od Němců.*“¹⁹⁷ Bohumila Reslerová byla uznána vinnou a odsouzena k veřejnému pokárání. V době vynesení rozsudku se Reslerová nacházela ve vazbě krajského soudu v Olomouci, v pracovním středisku Mariánské Údolí.

Antonín Beran - zastaveno

Železniční zřízenec Antonín Beran se narodil 25. března 1883 v Horních Heřmanicích, během svého vyšetřování bydlel v Zábřehu. Obviněn byl z toho, že se vydával za Němce a působil ve svém okolí na Čechy, aby se přihlásili do NSDAP¹⁹⁸.

Beran byl Čech, to ostatně dokazovalo také to, že se tak přihlásil během sčítání lidu v roce 1930. Od roku 1911 byl zaměstnán na dráze. Čtyři roky předtím, v roce 1907, se oženil s Němkou Emilií Langrovou. Po okupaci si vyřídil občanství říšskoněmecké a pobíral i v důsledku toho značných výhod - např. potravinové lístky pro německé osoby. Provinil se tím, že na průvodčího vlaku z České Třebové vytvářel nátlak, aby podal přihlášku do NSDAP. Zaručil se mu, že pokud vstoupí, bude to mít vliv na jeho služební postup v zaměstnání. Veškerý tento rozhovor byl ze strany Berana veden pouze v německém jazyce. Další přitěžující záležitostí pro Berana se mělo stát to, že během evakuace Lanškrouna v roce 1938 se měl: „*Jizlivě a potutelně smát před vlakovým manipulantem Janem Klaclem z České Třebové.*“¹⁹⁹ V říjnu 1938 měl také Beran stát za vystavěním slavobrány pro německá okupační vojska a vítat tyto jednotky při vjezdu do obce. Na chování Ant. Berana si při výslechu stěžoval další český drážní zaměstnanec: „*Za doby trvání protektorátu jezdil jsem osobním vlakem na trati Česká Třebová – Šumperk jako strojvedoucí. Při těchto jízdách byl železniční zaměstnanec Beran z Třebovic přidělen jako vlakvedoucí ve stejnokroji říšských železničních zřízenců*“. K tomu dodává: „*Ježto dne 1. července 1945 spatřil jsem Berana s československou trikolorou, upevněnou v klopě kabátu, prosím o vysvětlení, z jakých příčin je bývalému říšskoněmeckému železničnímu zřízenci dovoleno tuto trikoloru nositi.*“²⁰⁰ Beran se snažil svou výpověď vše vyvrátit, tvrdil, že nikdy o občanství nežádal a že ani nebyl ve

¹⁹⁷ SNB Velitelství Loštice protokol sepsaný s Květoslavou Vykydalovou ze dne 15. února 1947.

¹⁹⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 11 „Antonín Beran“.

¹⁹⁹ SNB Velitelství stanice Třebovice, Věc: Beran Antonín ze Zábřehu, provinění proti národní cti ze dne 18. prosince 1945, Tamtéž.

²⁰⁰ Velitelství stanice SNB Třebovice, protokol sepsaný s Františkem Chrastilem ze dne 18. prosince 1945.

straně. Dementoval agitační činnost ve prospěch NSDAP a zároveň popřel výstavbu slavobrány a účast na vítání německých jednotek. Na svědka Pospíšila, kterého měl nutit ke vstupu do strany, si nepamatoval. 31. srpna 1946 bylo řízení proti Antonínu Beranovi zastaveno z důvodu jeho odsunu do Německa. Antonín Beran byl odsunut transportem č. 6 dne 14. června 1946.

4.2 Politická spolupráce s Němci nebo Maďary, jakož i členství ve fašistických organizacích

V rámci tohoto provinění bylo před TNK v Zábřehu obviněno nejvíce osob z důvodů členství v NSDAP, NSV nebo DAF. Za členství v českých, respektive i protektorátních fašistických organizacích byli postihováni lidé z NOF, Vlajky nebo Svatoplukových gard. V prvním případě, tj. členství v NSDAP, je počet případů větší než v případě druhém. Ve fondu se nalézají pouze pět případů, ve kterých se obvinění prohřešili vstupem do českých fašistických organizací. Tři případy evidují členství v NOF, jeden ve Vlajce, jeden ve Svatoplukových gardách. Alois Konečný z Loštic byl obviněn z propagace letáků NOF, to ovšem nebylo prokázáno a dne 25. dubna 1947 bylo řízení proti němu zastaveno²⁰¹. Eduard Petřík z Mohelnice se před TNK dostal v důsledku obvinění, které jej vinilo z členství ve Vlajce. Do Vlajky byl údajně zapsán proti své vůli. V roce 1942 si z vlajkařského vydavatelství objednal knihu „*Protokoly sionských mudrců*“ a díky tomu se měl stát řádným členem Vlajky. I proti němu bylo řízení dne 31. srpna 1946 zastaveno²⁰². Tyto případy vždy končily osvobozujícím rozsudkem. Vcelku úspěšně lze odvodit, že za tímto resumé zcela určitě stál také přípis ministerstva vnitra, ve kterém se pravilo, že jen řadové členství v těchto organizacích nebylo trestné. Naopak postižitelné ve smyslu potrestání bylo zastávání funkce v těchto složkách. Případ Aloise Trávníčka z Žádlovic ukazuje, že pokud bylo obvinění rozšířeno o další čin, trest již přišel. Třikrát soudně trestaný Trávníček se zpovídal ze členství ve fašistických Svatoplukových gardách, do kterých měl v Moravské Ostravě vstoupit v roce 1939. Také se měl pozitivně vyjadřovat o postupu německé armády. Dne 24. ledna 1947 byl odsouzen k veřejnému pokárání a pokutě ve výši 500 Kčs²⁰³. Obviněn byl například Čech příslušný do Tatenic Alois Borowitz z důvodu toho, že měl dát svolení svým dvěma synům ke vstupu do SS. Jeho syn Vilém ovšem vstoupil do Allgemeine SS, nikoliv Waffen SS. Druhý

²⁰¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 45 „*Alois Konečný*“.

²⁰² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 51 „*Eduard Petřík*“.

²⁰³ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 95 „*Alois Trávníček*“.

syn František u SS nikdy nesloužil, kampaně proti Polsku se účastnil v řadách německé armády. Borowitz se hájil, tím, že synové byli již dospělí a do jejich rozhodování on nemohl již zasahovat. Dalším argumentem bylo také to, že v domácnosti rodiny Borowitzů o všem a vždy rozhodovala jeho německá žena. I proti Borowitzovi bylo řízení dne 30. listopadu 1946 zastaveno²⁰⁴.

Bohuslav Kobza – zastaveno

Bohuslav Kobza vykonával v době okupace v Hartíkově funkci zástupce starosty a pokladníka obce. Dá se spolehlivě říci, že přijetí tohoto postu jej posléze po ukončení války dostalo před TNK v Zábřehu. Kobza, po válce řídící učitel ze Starého města pod Sněžníkem, byl obviněn, že během německé okupace přemlouval obyvatele k placení příspěvků národně socialistické organizace sociální péče (NSV). Dále měl také důsledně dodržovat přispívání na tzv. zimní pomoc (WHW) a v důsledku své funkce i dalšími jinými aspekty podporovat nacistické snahy v Hartíkově.

Ve svědecké výpovědi, kterou podal František Vénos, se uvádí, že Kobza při zemědělské schůzi, při které nabádal občany ke vstupu do NSV, uvedl: „*Kdo nepůjde s námi, jde proti nám, toho budeme bít a bít.*“²⁰⁵ Josef Jurenka ve svém udání na Kobzu mimo jiné uvedl, že bývalý zástupce starosty věděl o krytu partyzánů v lese za obcí a chtěl tuto okolnost nahlásit německým úřadům. Jako zástupce starosty, respektive obecní tajemník, měl Kobza v obci vcelku velkou rozhodovací moc. Starosta, notorický alkoholik²⁰⁶, byl v roce 1939 odvolán do Říše a veškeré kompetence vykonával do konce války Bohuslav Kobza²⁰⁷. Jako hlavní důvod Kobzovy údajné pronacistické činnosti byl uváděn onen již zmíněný vstup do NSV, který B. Kobza propagoval. Výslechem dalších svědků bylo konstatováno, že Kobza skutečně trval na vstupu do NSV a sbíral také poplatky pro tuto německou organizaci, ovšem z důvodů zcela opačných. Němci chtěli velké procento statků a pozemků zabrat. Z toho

---

²⁰⁴ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 52 „*Alois Borowitz*“.

²⁰⁵ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 30 „*Bohuslav Kobza*“. Výslech svědka ze dne 26. února 1946. První udání na Kobzu bylo u ONV v Zábřehu podáno 20. května 1945.

²⁰⁶ Jednalo se o Josefa Ondráčka, v několika výpovědích byl označen jako osoba se špatnou pověstí, který měl mít velice kladný vztah k Němcům. Po převzetí funkce v listopadu 1938 prohlásil: „*Jsem neomezeným pánem a mohu teď nechat zavřít, koho budu chtít.*“ Po jeho odchodu byl statutárně nejvyšším představeným obce Amtsleiter z Bušina, nicméně moc výkonná se po naléhání na přijetí funkce, dostala do rukou Kobzových. Protokol sepsaný s Pravoslavem Vernerem na SNB velitelství stanice Frankštát ze dne 29. ledna 1947, Tamtéž.

²⁰⁷ Jeden z těch, kteří na Bohuslava Kobzu podali udání, byl i Ladislav Ondráček, bratr odvolaného starosty. SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 30 „*Bohuslav Kobza*“. Věc: Desátník v záloze N. Šimek – stížnost.

důvodu Kobza jako zástupce starosty trval na tom, aby se Němcům vyšlo vstříc a majetky s polnostmi poté zůstaly v českých rukou. Postupem doby, kdy se případ B. Kobzy dostal před TNK v Zábřehu, začala se negativa, jež byla zástupci starosty přičítána, poněkud rozplývat pod záplavou naprosto protichůdných výpovědí. V prospěch obviněného vystoupila celá řada lidí, kteří se přímo podíleli na odbojovém hnutí v období okupace. Dle výpovědí byl Kobza jedním z hlavních představitelů partyzánského hnutí v tomto mikroregionu. Účastnil se kopání partyzánských úkrytů, zásobování i skrývání pro Němce nepohodlných osob. Dalo by se říci, že v letech 1939 – 1945 vedl dvojitý život. Kobzovi bylo německým funkcionářem vytýkáno špatné hospodaření, nízká výše příspěvků na NSV a WHW²⁰⁸. Jeho napojení na partyzánskou skupinu se datovalo od roku 1942. Měl vědět o zastřelení činovníka NSDAP, podílel se na vyhození kolejí mezi Rudou a Bludovem, přičemž sám byl označen za toho, kdo sestavil „pekelný stroj“²⁰⁹. Dne 15. února 1945 stál jako zástupce za KSČ u ustanovení národního výboru v obci. Obzvláště pro člověka exponovaného ve vedení obce to musel být úkol především naprosto utajené konspirace. Jurenka, který Kobzu uvedl za oznamovatele, ve smyslu budoucího udání partyzánského úkrytu, byl sám během vyšetřování případu označen za toho, kdo přišel Kobzovi jako zástupci starosty partyzánský úkryt v lese nahlásit. Další oznamovatel, který vystoupil proti Kobzovi, František Vénos, se musel před TNK sám zodpovídat. Proti němu vystoupil Kobza ve sporu o nahlášení přestupku, který se týkal volně pobíhajícího psa v honebním revíru, přestupek měl být nahlášen německému četnictvu. V tomto případě byl Vénos ten, kdo měl udat Pravoslava Verneru²¹⁰. Po prostudování všech výpovědí, výslechů a velkého počtu dokumentů zaručujících se za Kobzovu protiněmeckou činnost došla komise dne 23. dubna 1947 k závěru, že Bohuslav Kobza nar. 20. května 1909 je nevinný. Řízení proti jeho osobě bylo zastaveno.

František Sitta - vinen

František Sitta se narodil 7. června 1919 ve Václarově. V roce 1939 dobrovolně přijal zaměstnání v loděnici v Kielu, kde vstoupil do organizace Werkschar.

---

²⁰⁸ Kobza odevzdával německým úřadům jen určitou část, finance, které nebyly odevzdány ve prospěch nacistů, střežil a po osvobození odevzdal republice 120 000 Kčs.

²⁰⁹ Další nálož která byla Kobzou zkonstruována měla být použita: „...k vyhození býv. pracovního úřadu v Šumperku, resp. radnice v Šumperku. K této akci však nedošlo a Kobza tento přístroj zakopal.“ Protokol sepsaný na stanici SNB ve Vizmberku s Janem Sedláčkem ze dne 26. února 1947, Tamtéž. J. Sedláček figuruje i v případě Ariadne Täuberové. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 27 „Ariadne Täuberová a spol.“.

²¹⁰ Případ Františka Venose nar. 8. května 1904 byl 20. února 1947 zastaven. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 36 „František Venos“.

V udání ohledně vstupu do této německé organizace se nachází: „*Asi za 3 měsíce vstoupil do organizace “Werkschar“ obdržel stejnokroj vojenského vzoru s označením na levém rukávě páskou s hákovým křížem. Jako Čech porušil Národní povinnost, neboť dobrovolně bez jakéhokoliv donucení, k vlastnímu prospěchu, oblekl stejnokroj s hákovým křížem, takto veřejně vystupoval. Jeho jednání ponižovalo Národ, čest' jako Čecha, neboť neznalý německého jazyka, byl nucen obleknut jsa v uniformu mluvit jazykem Českým.*“²¹¹ Sitta vysvětloval svůj vstup do této organizace tím, že údajně mělo jít o sportovní oddíl, kde se měl učit střílet, plavat a trénovat v lehké atletice. V roce 1940 měl z Kielu odjet a ze zmíněné organizace vystoupit. Po válce jako člen osvobozovací stráže přijel z Mostu do Václarova. Ani tato skutečnost mu nikterak nepomohla a TNK byl odsouzen 24. ledna 1947 k veřejnému pokárání. Při výměře trestu vzala komise v úvahu okolnost, že trestného činu dopustil se obviněný částečně z mladické nerozváženosti a že také začátkem roku 1941 jako dělník v továrně Alfa Separator v Zábřehu byl tři měsíce vězněn gestapem pro podezření ze sabotáže.

Julie Janů - zastaveno

Vyučená švadlena Julie Janů byla obviněna z vykonávání funkce tzv. Blockleiterin ve straně NSDAP, spolupráce s NSV, z nadržování okupantům a také z toho, že napsala dopis protektorátnímu ministru Emanuelu Moravcovi²¹².

Dopis, který byl adresován Em. Moravci, byl vlastně žádostí o propuštění jejího bratra z koncentračního tábora. Jednalo se o Josefa Hecla, řídicího učitele ve Slavoníně. Hecl byl činovníkem Sokola a od 1. září 1939 do 21. ledna 1941 se nacházel v koncentračním táboře Buchenwald. Po propuštění byl znovu v září 1941 zatčen gestapem a určitou dobu vězněn. Po opětovném propuštění byl zbaven funkce řídicího učitele a ustanoven do funkce učitele v Křelově okres Olomouc. Julie Janů se v dopise zmínila o své funkci Blockleiterin, ač po válce toto vyvracela, a o působení v NSDAP a NSV. Svého bratra vykreslila jako velkého přítele Němců a člověka, který se po světové válce vrátil domů s nenávistí k legionářům²¹³. Ke své obhajobě uvedla, že se nikdy nepřihlásila k německé národnosti, což ovšem vyvrací

---

²¹¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 98 „*František Sitta*“.

²¹² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 107 „*Julie Janů*“. Sbor národní bezpečnosti - velitelství stanice Zábřeh. Věc: Julie Janů ze Zábřehu, provinění proti národní cti. Ze dne 26. dubna 1946.

²¹³ Dopis byl přijat na sekretariátu ministerstva školství a lidové osvěty. J. Janů obdržela zprávu o doručení s usměrňujícím dodatkem: „*Ich biete Sie Ihre Briefe deutsch zu Schreiben*“, Tamtéž.

fakt, že vykonávala zmíněnou funkci NSDAP. Josef Hecl po válce provedl dosti obsáhlou výpověď, která jeho sestře rozhodně neprospěla a v každém případě osvětlila vztahy, jaké panovaly v jejich rodině: „*O dopisu, který psala moje sestra Julie Jahnová ze Zábřeha býv. ministru Moravcovi, jsem vůbec nevěděl, poněvadž jsem se svojí sestrou přerušil veškerý styk od roku 1938, kdy tato se přihlásila k německé národnosti. K tomu podotýkám, že než jsem se sestrou přerušil styk, této jsem za její německé smýšlení nafackoval. Od té doby jsem se se sestrou nestýkal a viděl jsem jí po celou dobu války asi dvakrát.*“²¹⁴ Lze jen spekulovat, zda dopis na ministerstvo svou úlohu splnil, přesto Hecl zmiňuje určitý důsledek: „*Někdy v roce 1942 obdržel jsem výzvu od osobního tajemníka ministra Moravce, abych si zažádal o odčinění křivdy, způsobené tím, že jsem byl vězněn a suspendován. Na tento dopis jsem vůbec neodpověděl.*“ Ke své údajné nenávisti k legionářům, tak jak jí uvedla Julie Janů, vypověděl: „*Prohlašuji, že jsem po celou dobu od první světové války dokonale a naprosto shodně pracoval s legionáři, zejména za mého působení na Mírově, což dokazují svědkové: Josef Hertl, vrchní dozorce vězňů, Jan Švejnoch, dozorce vězňů, Josef Fucharík, dozorce vězňů, Jan Motlíček, všichni bytem Olomouc...Všichni jmenovaní byli po celou dobu mého působení v Mírově a jsou všichni legionáři.*“ Usnesením ze dne 31. srpna bylo řízení proti Julii Janů nar. 7. května 1896 zastaveno z důvodu odsunutí jmenované do Německa, k němuž došlo 1. června 1946.

4.3 Propagování, obhajování, vychvalování nebo podpora nacismu, fašismu nebo antisemitismu

Tato skupina zahrnuje případy, v nichž je nějakým způsobem obhajován nebo vychvalován nacistický režim, nebo obvinění, která poukazují na používání německých symbolů, popřípadě také zdravení tzv. árijským pozdravem. Důvodem k udání byla výzdoba nacistickými předměty, vlajkami, obrazy, ale například i vítání německých okupačních vojsk v roce 1938.

---

²¹⁴ Ředitelství národní bezpečnosti – Oblastní úřadovna Stb v Olomouci, Protokol ze dne 17. dubna 1946, Tamtéž.

Karel Kolomazník - zastaveno

Jedním z nejznámějších zábřežských podnikatelů byl i továrník Karel Kolomazník nar. 20. října 1889 v Bruntále. Kolomazník byl majitelem továrny na výrobu kameninového zboží²¹⁵. Byl obviněn z toho, že pronášel hanlivé řeči na adresu Tomáše G. Masaryka a Edvarda Beneše a že se naopak chvályhodně vyjadřoval o Německu a nacistickém režimu.

Celé udání, které směřovalo proti K. Kolomazníkovi již od počátku, dle archivních pramenů, stojí na poněkud vratkých nohou a z některých svědeckých výpovědí je zřejmá i politická angažovanost pomalu nastupujících komunistických předáků. Proti továrníkovi svědčilo několik jeho bývalých zaměstnanců, kteří jej vinili z toho, že nedodržel pracovní dobu a také nedodržel mzdové vyhlášky²¹⁶. Jako první se k svědeckému výsledku dostavil Jaroslav Holouš nar. 9. 1. 1900, toho času tajemník místní KSČ, po únoru 1948 jeden z předních členů znovuobnovené TNK Zábřeh²¹⁷. Holouš se dostavil k výsledku 18. února 1946 a vypověděl, že jako pracovník Kolomazníkovy továrny vyslechl na podzim 1938 výroky K. Kolomazníka. Holouš vypovídal: „...*p. Kolomazník sám zaváděl s dělnictvem různé hovory mezi nimi též hovory politické. Velmi často kritizoval poměry ve státě, pronášel kritiky o vládě a jejích představitelích a pamatuji si přesně, že při těchto hovorech pronesl p. Kolomazník tyto výroky: 1. President Masaryk byl položid a bylo neštěstím národa, že mu vládl, 2. President Beneš se vůbec k vedení státu nehodí, vedl národ jen do záhuby, ten by se hodil jen za pacholka, 3. V Německu, tam je vzor, tam se správně vládne, tam bychom se měli učit, tam to klapě, tak to bude i u nás.*“ Svědek Holouš zároveň uvedl další čtyři zedníky, kteří měli být těmito výroky přítomni. Výpověď Holoušovu podepřel svým tvrzením svědek Adolf Drlík, Miroslav Voráč, Jindřich Drlík a Jan Rýznar. Všichni se shodují obzvláště v bodu číslo tři, přesně tak, jak jej vypověděl J. Holouš. Naproti tomu se ve spisu nachází i několik naprosto protikladných tvrzení, která stojí plně na straně obviněného Kolomazníka a vypovídají o tom, že byl protiněmeckého smýšlení. Snad nejzajímavější je výpověď Marie Valentové nar. 2. února 1915 v Rudolfově: „*Asi od roku 1942 jsem byla zaměstnaná jako sekretářka na býv. Landrátě u p. insp. Spyztika. Pamatuji si přesně, že jedenkrát jsme dostali do kanceláře celý svazek spisů – trestní spisy proti K. Kolomazníkovi - , které se z naší kanceláře posílaly do Šumperka. Spis dostal se mi do rukou a jakmile jsem zjistila, že se jedná o p. Kolomazníka, jehož dobře znám, pročítala jsem si tento, abych věděla, o co se jedná. Ve*

²¹⁵ Kolektiv autorů, *Zábřeh – 750 let*, Zábřeh 2004, s. 45.

²¹⁶ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 1 „*Karel Kolomazník*“.

²¹⁷ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 205, sign. Provádění dekretu pres. republiky na ochranu národ. cti. Směrnice a hlášení. 1945 – 1948 /1949/, Výpis z protokolu o 115. schůzi rady okresního národního výboru v Zábřehu konané dne 16. dubna 1948.

spise proti Karlu Kolomazníkovi byl přípis od strany NSDAP, která označila jmenovaného jako nebezpečného Čecha, který má ze Zábřeha zmizet. Ve spise jsem si také povšimla výpovědi několika dělníků, kteří byli zaměstnání v továrně K. Kolomazníka, nevzpomínám si však dnes již, co tito dělníci vypovídali, ... Nemohu také potvrditi, zda byli dělníci voláni k výslechu, nebo zda se sami přihlásili a proti p. Kolomazníkovi vypovídali.“ Další ze svědků František Sedlák uvádí, že po Mnichovu byl K. Kolomazník značně skleslý a věřil, že se situace znovu změní. Dále také svědčí v prospěch Kolomazníka ten fakt, že se Sedlákem měl v době okupace několikrát poslouchat londýnské vysílání. V závěru svědecké výpovědi hovoří Sedlák i o údajném napojení K. Kolomazníka na partyzánské odbojové hnutí. Ačkoliv v prospěch obviněného svědčilo pět dosti důvěryhodných svědků, byl nakonec Karel Kolomazník dne 4. dubna 1946 odsouzen k peněžitě pokutě ve výši 10 000 Kč, v případě nedobytnosti částky k vězení v trvání 30 dnů. Zajímavostí je, že v trestním nálezu, který odůvodňuje rozsudek K. Kolomazníka, je brán zřetel pouze na výrok: *„V Německu, tam je vzor, tam se správně vládne, tam bychom se měli učit, tam to klapne, tak to bude i u nás.“* Tento výrok se zdá velmi neobvyklým u člověka, jenž byl samotnými Němci za války odsouzen k 8 měsícům vězení a ke konfiskaci továrny ve prospěch Třetí Říše. K tomu se v odůvodnění rozsudku praví: *„Ke skutečnosti, že obviněný byl německými úřady potrestán a že mu byl též zabaven majetek, bylo přihlíženo při výměře trestu jako k okolnosti polehčující. Přitěžující okolností však jest, že trestný čin byl spáchán brzy po obsazení sudet, tudíž v době, kdy český člověk byl obzvláště sklíčen ztrátou svobody.“*²¹⁸ Nicméně již 11. dubna 1946 podal K. Kolomazník odvolání k Zemskému národnímu výboru, které je podepřeno i několika dobrozdániami od občanů Zábřehu, kteří dosvědčují Kolomazníkovu napojení na partyzány a jeho logistickou podporu odboje, která spočívala v zásobování partyzánů cigaretami, ošacením a dokonce i zbraněmi a dalekohledem²¹⁹. Jako dalšího svědka, který je schopen Kolomazníkovi dosvědčit jeho činnost a názory označil ve svém odvolání JUDr. Jaroslava Kouteckého, toho času advokáta v Zábřehu²²⁰. Celé odvolání K. Kolomazníka je naprosto

²¹⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 1 „Karel Kolomazník“. Trestní nález.

²¹⁹ Tamtéž, Potvrzení Josefy Šteidllové ze dne 9. dubna 1946 a potvrzení Anděly Rýznarové z 10. dubna 1946. Dle výpovědi majora Zdeňka Kargera uskutečněné dne 16. července 1946, předal Kolomazník svědkovi náboje do pistole, do pušky a ukázal také, kde se nalézají další zazdžené zbraně a zakopané sudy s benzinem a olejem.

²²⁰ JUDr. Jaroslav Koutecký zastával do roku 1938 v Zábřehu funkci starosty. Díky svým snahám o zvelebení a prospěch města se stal velice váženým a oblíbeným občanem. To ovšem nebránilo členu KSČ Bohumilu Keprtovi (člen za KSČ v TNK Zábřeh) v osočení a osobních invektivách vedených proti bývalému starostovi. Svůj útok vedl za pomoci článku v Moravském Severu, ve kterém byl doktor Koutecký nařčen z kolaborace a spolčování z nacisty, když se účastnil „tajné henleinovské schůze“ a měl dle Keprta také stát za „prodáním Zábřehu“. Po naprostém vyvrácení těchto pomluv, byl nucen se Keprt JUDr. Kouteckému na stránkách Moravského Severu v září 1945 omluvit. Jan STEJSKAL, *Konflikty v soužití Čechů a Němců v Zábřehu...*, s. 137 - 138.

precizně koncipováno, vyjadřuje tragiku doby, myšlení opravdového vlastence i defetismus a strach v době po Mnichovu. Na jedenácti stranách takřka literární povahy odkrývá Kolomazník své nitro a nechává soudu nahlédnout do svých myšlenek před, během okupace i po ní. V odvolání Kolomazník uvádí i ten fakt, že ač se vrátil z německého vězení, je stejně bez prostředků, neboť na jeho majetku, za války Němci zabaveném, je národní správa. Na konci tohoto sugestivního traktátu Kolomazník dodává: *„Nikdy bych nebyl věřil, že by bylo možné, aby čeští spoluobčané, kteří vědí, jak jsem byl Němci pronásledován, mě odsoudili pro nějaký výrok pronesený prý v době předmnichovských nebo pomnichovských zmatků.(...) Domnívám se a věřím, že malý retribuční dekret má stíhat Čechy opravdu špatné a ne lidi, které sama strana NSDAP označila za “nebezpečné“ a nežádoucí Čechy a kteří se po celou dobu okupace Němcům vyhýbali, proti nim pracovali a od nich byli těžce persekvoáni.“*²²¹ Dne 25. září 1946 byl v rámci odvolání Karel Kolomazník všech obvinění zproštěn a osvobozen. Předseda odvolací komise Dr. Vladimír Kubeš se mimo jiné na adresu udávajících vyslovil: *„Výrok obviněného, pro který byl odsouzen, potvrdili svědci Jaroslav Holouš, Adolf Drlík, Miroslav Voráč, Jindřich Drlík a Jan Rýznar a to, s výjimkou svědka Miroslava Voráče, který se na doslovné znění nepamatuje, skoro úplně shodně, takže nelze vyloučit správnost domněnky vyslovené v odvolání, že jest těžko myslitelné, aby pět /správně čtyři/ lidé si doslovně pamatovali výrok učiněný před sedmi a půl léty, a že se zdá, že těmto svědkům při výslechu byl tento výrok předem sdělen...“* dále konstatuje *„...jest přece nemyslitelné a přičí se právnímu citu i prostému zdravému rozumu, aby jedna a táž osoba byla Němci pronásledována a odsouzena “jako nebezpečný Čech, který má zmizet“, jak se vyjádřila strana NSDAP...“*²²²

Vladimír Skalický – zastaveno

Vladimír Skalický se nar. 3. května 1901 v Cotktyli. Byl jako vedoucí pracovník firmy Zbrojovka a Magneton obviněn z horlivého přísluhování nacistům, z používání árijského pozdravu, z nošení odznaku s hákovým křížem a z toho, že měl být navrhnout na vyznamenání Svatováclavskou orlicí²²³.

²²¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 1 „Karel Kolomazník“. Odvolání k ZNV v Brně, s. 10 - 11.

²²² Tamtéž.

²²³ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 48 „Jaroslav Skalický“.

První vysvětlení v rámci svého případu podal Skalický 28. června 1945 před vyšetřovací komisí podnikové rady Zbrojovky v Kroměříži, kde již delší dobu bydlel. Do jurisdikce zábřežské TNK spadal v důsledku toho, že v době okupace, ač v Kroměříži pracoval, měl domovské právo v Hoštejně. Po válce se přestěhoval a žil v Mohelnici. Vladimír Skalický se nechtěl smířit s okupací a v říjnu 1939 se přihlásil do československé zahraniční armády. V provincii Charleroi v Belgii byl určen k provádění náboru dalších uchazečů do této jednotky. Po pádu Belgie se dostavil do Paříže, kde byl jako technický odborník vyreklamován do válečného průmyslu a poslán zpět do Protektorátu²²⁴. K používání nacistického pozdravu podotkl obviněný Skalický, že jej nepoužíval, pokud ano, tak jen při styku s vysokými úředníky závodu nebo zaměstnanci ministerstva, se kterými se dostal do styku během jedné služební cesty do Berlína. Nošení odznaku dementoval. K udělení Svatováclavské orlice dle něj dojít nemohlo, protože jako příslušník Sudetské župy na ni neměl právo. Toto právo se vztahovalo pouze na příslušníky Protektorátu. Na obranu svého nadřízeného vystoupilo v petici za jeho očištění cca. 100 zaměstnanců firmy Magneton, mimo jiné i závodní rada KSČ. V jejím prohlášení se udává: „*Jmenovaný odešel z našeho podniku po osvobození a jest to politicky i charakterově vyspělý soudruh, který jest nyní ve svém zaměstnání v Mohelnici záměrně znemožňován proto, že hájí zájmy pracujících a že se snaží stmeliti jejich řady do jednoho šiku proti lidem, kteří se ohánějí praporem socialismu a při tom se snaží svým jednáním získati přízeň dělníků, aby pak, až se event. ujali moci v závodě výše uvedeném, pracovali v takové linii, která by ve větším měřítku mohla vésti k poměrům, které vládly u nás před rokem 1938.*“²²⁵ Hlavní udání na Skalického podal Otto Grätzer, syn bývalého majitele podniku bratři Grätzerové. V době projednávání případu podnik nesl název Schmiedeberger a nacházel se v národní správě. Skalický zde vykonával funkci technického vedoucího a z pozice příslušníka KSČ zde zřejmě podporoval snahy směřující ke konfiskaci majetku rodiny Grätzerů. Dne 30. listopadu 1946 došlo k usnesení TNK, v němž se praví: „*Z provedeného výslechu obviněného, dále na základě potvrzení pplk. Františka Veita a dále na základě přípisů NV města Kroměříže ze dne 13. 2. 1946, jakož i prohlášení zaměstnanců fy. Magneton v Kroměříži ze dne 12. 2. 1946 vzala trestní komise nalézací za zjištěno, že Vladimír Skalický hned již 28. 10. 1939 přihlásil se jako dobrovolník do zahraniční armády a ve své funkci v tomto odboji mu svěřené setrval až do okupace Francie německou armádou, kdy se musel vrátiti do t. zv. protektorátu. Jako vedoucí dílen fy. Magneton v Kroměříži choval*

---

²²⁴ Potvrzení podplukovníka dělostřelectva Františka Veita z posádkového velitelství v Olomouci ze dne 24. září 1945, Tamtéž.

²²⁵ Závodní organizace KSČ podniku Magneton v Kroměříži ze dne 22. ledna 1946, Tamtéž.

se Vladimír Skalický jako uvědomělý Čech, jenž často dělníky kryl v jejich sabotážních počinech a udání na Vladimíra Skalického postrádá jakéhokoliv opodstatnění.“²²⁶ Řízení proti Vl. Skalickému bylo zastaveno.

Petr Adámek – vinen

Petr Adámek se narodil 16. prosince 1871 v Rovensku, bydlel v Postřelmově a živil se jako výrobce nábytkových per. Jeho provinění spočívalo v tom, že se měl hanlivě vyjadřovat o Ed. Benešovi, projevit lítost nad smrtí Reinharda Heydricha a přispívat finanční částkou na úřadu landráta v Zábřehu²²⁷.

Hanobení Ed. Beneše spočívalo v tom, že v době po atentátu na zastupujícího říšského protektora měl v místním hostinci pronést tento výrok: „*Škoda bylo zastřelení Heydricha, to měli raději zastřelit Beneše.*“²²⁸ Hned po svém prvním výslechu byl Adámek ze služebny NBS v Postřelmově odvezen do Zábřehu a zde u okresního soudu předán do vazby. Adámek před vyšetřovacími orgány v podstatě nic nezapíral, přiznal se k debatě, která se v hospodě vedla, ovšem značně poupřávil znění údajného hanobení. Vyjádřil se, že výrok na adresu Beneše nepoužil, naopak mu bylo líto poprav českých lidí a vyjádřil nepochopení ve vztahu k hlasatelům z Londýna, kteří trvali na tom, aby český národ vedl boj proti okupantům a ponoukal je k sabotážím. Snažil se vysvětlit i své návštěvy na úřadu landráta. Z důvodu toho, že jako výrobce nábytkových per měl mnoho zákazníků v řadách protektorátních čalouníků, bylo proto pro něj nezbytné do této části země cestovat. Aby měl vždy jistotu, že propustku obdrží, přiložil k ní částku dvaceti říšských marek „*na dobré účely*“. Své udavatele označil za zaujaté, především svědka Straku, který byl zaujatý z toho důvodu: „*...proto že tohoto jsem nechtěl přijmouti za přítele, když se přestěhoval z Bušína do Postřelmova a když se vtíral do mého přátelství.*“ Díky výkonu vyšetřovací vazby nebyla schopna žena Petra Adámka dostatečně vést firmu, jak dokládá žádost o jeho propuštění z vazby²²⁹. V jednání a výrocích obviněného shledala trestní komise nalézací skutkovou podstatu provinění se proti národní cti, tím, že Adámek schvaloval, vychvaloval a propagoval činy nacistického režimu, proto byl ve

²²⁶ Usnesení ze dne 30. listopadu 1946, Tamtéž.

²²⁷ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 124 „*Petr Adámek*“, Stanice NBS v Postřelmově, Zpráva o zatčení ze dne 28. června 1945.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Žádost je datována k 19. červenci 1945, ve spisu se nenachází informace, kdy byl Adámek z vazby propuštěn. V závěrečném usnesení se ovšem praví, že do výkonu trestu je započteno čtyřicet jedna dnů vazby, to znamená, že Adámek byl propuštěn 8. srpna 1945. Věc: Žádost o Propuštění Petra Adámka z vyšetřovací vazby za účelem umožnění výroby v jeho závodě, Tamtéž.

výsledku uznán vinným. Petr Adámek byl dne 30. listopadu 1946 odsouzen k vězení v trvání čtyřiceti dnů, k veřejnému pokárání, k pokutě ve výši 5 000 Kčs, v případě nedobytnosti částky k náhradnímu trestu trvání v délce jednoho měsíce.

JUC. Alois Otzipka – zastaveno

Alois Otzipka se narodil 24. září 1904 v Kozmicích. V Šilperku, dnešních Štítech, vykonával od října 1938 funkci místního římskokatolického duchovního. Byl obviněn ze sympatizování s nacistickým režimem a z podpory tohoto režimu. Otzipka dle svědectví vystupoval jako Němec, po mších nechával hrát německou hymnu, zdravil vztyčenou pravicí a nosil odznak s hákovým křížem. Také se měl vyjádřit, že nechce učit české děti.

Při rozhovoru se svědkem Robertem Koubkem vychvaloval německou brannou moc za její působení při napadení Polska. Nemístně se vyjadřoval o manželce Ed. Beneše a také na svědkův pozdrav Sbohem odpověděl „*Heil Hitler*“. Alois Otzipka vychodil německou osmitřídni školu, česká v jeho obci nebyla, a poté na německém klasickém gymnáziu v Opavě složil maturitní zkoušku. Ve dvacátých letech se Alois Otzipka živil jako zedník, následně nastoupil ke studiu na české teologické fakultě v Olomouci. Na kněze byl Otzipka vysvěcen 5. července 1934 v Olomouci. Po vysvěcení působil jako kaplan v Zábřehu²³⁰, pak ve Šternberku, v Moravské Radiměři a jako správce fary ve Slavkově u Lipníka. V Šilperku byl ustanoven jako správce fary a 4. května 1939 se s konečnou platností stal farářem²³¹. V době poválečného vyšetřování byl Otzipka zapsán na právnické fakultě brněnské Masarykovy univerzity a zastával post předsedy ONV ve Šternberku. 9. června 1945 byl Otzipka ve Šternberku zatčen a měla následovat domovní prohlídka jeho příbytku. S tou bylo započato až o několik hodin později, protože u Otzipky bydlel v tu dobu generál Rudé armády. V den zatčení nastoupil výkon vazby při ONV ve Šternberku, z vazby byl propuštěn o deset dnů později, tj. 19. června 1945. Důležitým pro vyšetřování se stala otázka, zda Otzipka měl československé, nebo říšskoněmecké státní občanství. Dle opisu rodného listu z Kozmic a také za pomoci vyjádření arcibiskupské konsistoře v Olomouci se ve výsledku ukázalo, že

²³⁰ Svědek Josef Slavík, konsistorní rada a farář ve Štěpánově udal na velitelství stanice SNB ve Štěpánově, že s JUC. Otzipkou sloužil na farním úřadu v Zábřehu, kam JUC. Otzipka přišel v srpnu 1934 jako kaplan. Za svého pobytu v Zábřehu sympatizoval s Němci, vyhledával jejich společnost, a proto měl být z tohoto důvodu ze Zábřehu přemístěn. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 204, k. 177, spis č. 286 „*Alois Otzipka*“. SNB Velitelství stanice Velká Radiměř, okres Polička, Věc: JUC. OTZIPKA Alois z Velké Radiměře podezření z činů podle dekretu přes. rep. č. ze dne 28. listopadu 1946.

²³¹ Arcibiskupská konsistoř v Olomouci, Věc: Otzipka Alois, přestupek dekretu č. 138/1945 Sb., ze dne 28. ledna 1949.

Otzipka německé občanství neměl. I během svých studií vystupoval jako Čech a dle seminárního katalogu byl také jako Čech zapsán. Ovšem k případu Otzipka se vyjádřilo samotné ministerstvo vnitra, když 23. března 1949 zaslalo ONV v Zábřehu oznámení, že během sčítání lidu v sudetské župě vyplnil Alois Otzipka mateřskou řeč německou a k 17. květnu 1939 národní příslušnost také německou! V rámci sčítání lidu označil totiž Otzipka kolonku s výrazem *“Abstammung arisch – deutsch”*²³². Avšak v roce 1930 měl ve svém sčítacím archu zaznamenánu národnost československou. Toto nelze brát za definitivní stanovisko, důležité je mít na paměti to, že Otzipka pocházel z Hlučinska, tudíž jeho národnostní vztah musel být dosti ambivalentní. Pro průběh vyšetřování bylo stěžejní také to, jak Otzipka z hlediska národnostního a politického během svého působení ve vztahu k obyvatelstvu vystupoval²³³. Od roku 1941 měl farář Otzipka poměr s Němkou Paulou Ehrenbergerovou, z tohoto svazku se narodily dvě děti, na které obviněný posílal určité finanční obnosy. Nicméně svůj vztah s Ehrenbergerovou v tentýž rok ukončil²³⁴. Navzdory všemu byl Otzipka v 2. července 1941 zatčen opavským gestapem a poslán do koncentračního tábora v Dachau. Důvodem byl fakt, že pomáhal českému podnikateli, majiteli pily v Šilperku, Petru Königovi. Pro Königa Otzipka intervenoval ve věci přidělení kulatiny. Kulatinu König potřeboval, aby jeho podnik mohl být provozu schopný a aby nemusel být dotlačen k propouštění převážně českých zaměstnanců. Avšak na tuto okolnost přišel místní Ortsleiter NSDAP, který byl rovněž majitelem pily a jako Němec si činil na pilu Königa, příslušníka české národnosti, nároky. Ortsleiter se dopátral toho, že König dostal přiděl dřeva jen z důvodu zákroku šilperského faráře, a po konzultaci se svým nadřízeným Kreisleiterem NSDAP vše udal u opavského gestapa. Jako důvod umístění do koncentračního tábora uvedlo gestapo, že Otzipka: *„...slovem i skutkem napadá německé nacionální hnutí”*²³⁵ a že má neblahý vliv na mládež. Do Dachau byl Otzipka dodán 25. září 1941 a umístěn na blok č. 26

---

²³² Během výslechu Otzipka udal, že tuto kolonku vyplnil proto, že se domníval, že slovo deutsch má znamenat zvládnutí německého jazyka. V jiném dokumentu uvádí, že ovládá plynně češtinu, polštinu a němčinu. Tamtéž.

²³³ Na tuto otázku nemohla arcibiskupská konsistoř odpovědět, protože archiv generálního vikariátu se nacházel v Bránicích a v roce 1945 kompletně vyhořel, Tamtéž.

²³⁴ Otzipka měl s německou učitelkou Ehrenbergovou dva syny a to Reinera a Herwiga. Ke svému vztahu se později vyjádřil: *„Za mého působení v Radiměři u Svitav v r. 1936, kterážto jest německá, byl jsem pozván na učitelský večírek, pořádaný v soukromém bytě učitelky Štěpánkové. Na týž večírek byla pozvána také přítelkyně Štěpánkové Ehrenbergerová Pavla. Podotýkám, že všichni účastníci byli německé národnosti, jelikož českých škol v místě nebylo...Na poměr jsem nepohlížel přímo s kněžského stanoviska a měl jsem v úmyslu se s ní v budoucnu oženiti. Proto jsem se nesnažil s ní vzájemný poměr přerušiti, a jelikož mi byla sympatická tento se čím dál více utužoval. Narození dítěte jsem církevním úřadům nehlásil a rovněž před civilním obyvatelstvem zůstal tento poměr utajen. Když jsem nastoupil místo v Šilperku vzal jsem Ehrenbergerovou a tato mi dělala hospodyní. Děti byly svěřeny do výchovy řádu Diakonisek v Sobotíně.”* Na ukončení poměru měl zájem po válce generální vikář, během války gestapo. Protokol sepsaný na ředitelství NBS v Olomouci ze dne 18. června 1945, s. 8, Tamtéž.

²³⁵ Tamtéž.

společně s kněžími s německou, českou, polskou, belgickou a francouzskou národností²³⁶. Z koncentračního tábora byl propuštěn společně s dalšími 180 říšskoněmeckými duchovními dne 9. dubna 1945. Ve výpovědi českého duchovního Bedřicha Hoffmana se nachází vzpomínky na Otzipku během jeho uvěznění v Dachau. Hoffman vypověděl, že Otzipka se vždy velice zdvořile vybavoval s českými vězni, vždy s nimi hovořil česky a vyvrátil naopak tvrzení, že by se Otzipka měl v koncentračním táboře k Čechům chovat povýšeně a přezíravě: „*Je ovšem třeba doznat, že se choval k Čechům vždy velmi slušně, s nimi rozmlouval vždy jen česky, když na plantážích byl předákem určité pracovní skupiny, Čechy chránil a napomáhal jim ve všech těch dobách k lepším místům. Rovněž když bylo povoleno zaslání balíků, on byl mezi prvními, který tyto dostával – dělil se s hlavně českými vězni.*“²³⁷ K hraní německé hymny v kostele se Otzipka vyjádřil, že hrána být musela, protože to bylo nařízení zábřežského landráta, dále uvádí, že za jeho působení v Šilperku byla hrána jen dvakrát. K vychvalování německé Wehrmacht se Otzipka vyjádřil zcela negativně, řekl, že tento výrok nikdy nepoužil a že se svědkem Koubkem tuto problematiku nikdy neprobíral²³⁸. Rovněž kategoricky popřel bod v udání, podle kterého se měl hanlivě vyjadřovat o českých dětech a pronést větu, z níž měla být patrná neochota tyto děti vzdělávat. Přiznal se k nošení odznaku s hákovým křížem, ovšem tento odznak označil za symbol náležící příslušníkům německého autoklubu, o tom, že se na odznaku nachází hákový kříž prý, ani nevěděl. Celý případ se velmi táhl, spis je nabytý různými dokumenty z velkého množství úřadů²³⁹ dle toho, kde všude Otzipka během svého duchovního života působil. Nakonec se dostal před okresní soud v Zábřehu²⁴⁰. Vzhledem k tomu, že toto trestní řízení nebylo do dne účinnosti zákona č. 34/1948 Sb. o revizi trestních řízení v některých případech provinění se proti národní cti, tj.

---

²³⁶ Další z faktů, které byly Otzipkovi kladeny za vinu bylo to, že nenosil žádné označení na vězeňském stejnokroji, které by označovalo jeho českou národnost. Otzipka vypověděl, že si toto nikdy neuvědomil, že rozhodně jako Němec nikdy v táboře nevstupoval a hlavně A. Otzipka byl v tu dobu jediný kněz české národnosti v táboře. Němečtí vězni nosili oblečení bez identifikačních znaků. Do tábora byli posléze dopraveni další čeští duchovní ze Sachsenhausenu a ti již byli označeni písmenem “T” jako Češi. Dle vězeňské kartotéky byl automaticky, díky příslušnosti do zabraného sudetského území, v Dachau považován za Němce. Tamtéž.

²³⁷ Protokol sepsaný dne 3. července 1945 na stanici NBS v Horní Bečvě s farářem Bedřichem Hoffmanem.

²³⁸ Koubek ve svém výslechu uvádí, že tento výrok měl před ním farář Otzipka pronést v roce 1942. To ovšem není možné, neboť v tuto dobu se obviněný již nalézal v koncentračním táboře v Dachau. SNB Velitelství stanice Velká Radiměř, okres Polička, Věc: JUC. OTZIPKA Alois z Velké Radiměře podezření z činů podle dekretu pres. rep. č. ze dne 28. listopadu 1946, Tamtéž.

²³⁹ K jeho činnosti se vyjádřila i pobočka Státní bezpečnosti v Bruntále. V tomto okrese Otzipka vykonával funkci římskokatolického duchovního v obcích Dolní a Horní Velkruby: „...požívá zde dobrou pověst a je tamním obyvatelstvem vážen.“ Pobočka oblastní úřadovny státní bezpečnosti v Bruntále, Věc: JUDr. Otzipka Alois z Dolních Velkrub, okres Bruntál – šetření ze dne 29. března 1947, Tamtéž.

²⁴⁰ 21. dubna 1949 zaslal A. Otzipka dopis svému právnímu zástupci Dr. Beránkovi: „*Velectěný pane doktore! Buďte tak laskav a sdělte mně, co je s mou věcí. Řekl jste, že do 2. 3. bude věc vyřízena a já do dneška nevím, co je. Vyřízení mé platové záležitosti se zdržuje a já věru nevím, co mám za těch 1 700 Kč měsíčně koupit. Potřeboval bych oblek i boty a nemám ani na stravu. Zemský národní výbor prý čeká na zprávu. Děkuji Vám za laskavost a znamenám s veškerou úctou, farář Otzipka.*“ Tamtéž.

do dne 2. dubna 1948 právoplatně ukončeno, přešlo další projednání této kauzy na okresní národní výbor v Zábřehu. TNK dne 18. května 1950 řízení proti JUC. Aloisi Otzipkovi definitivně zastavila.

Vladislav Jurenka - vinen

Vladislav Jurenka byl obviněn z toho, že v době zvýšeného ohrožení republiky podporoval nacismus, udržoval společenský styk s Němci a urážel a terorizoval české obyvatele.

Rolník Jurenka se narodil 23. září 1895 a bydlel v Písařově²⁴¹. Jurenkovo provinění spočívalo v tom, že byl v kontaktu s německým četnictvem, konkrétně s velitelem německého četnictva v Písařově oberwachmeisterem Robertem Knolem. Tomu měl hlásit pohyby a střelbu partyzánů v lese a také jej měl poučovat o taktice zásahu proti partyzánským skupinám. Jurenka byl v lese neustále, protože vykonával funkci spolunájemce obecní honitby. Byl ozbrojen puškou a dle některých výpovědí nosil na klopě německý myslivecký odznak s hákovým křížem. Častou Jurenkovu docházku na místní německou četnickou stanici dosvědčila Marie Smrčková, která bydlela v prvním patře tohoto domu. Jurenka stál také za tím, že zamezil průchodu občanům Písařova a díky tomu nemohli používat velmi starý chodník. Lidé, kteří chtěli chodník, dříve než ho zavezl hlínou, použít, byli od Jurenky nemístně častováni. Adolf Smrčka vypověděl, že jednou Jurenka použil výrok: „*Já vás teď naučím, vy Česko – židovská pakáž.*“²⁴² Také dodal, že k jejich partyzánskému úkrytu nasměroval četnickou hlídku, ovšem bez úspěchu. Poté co německé četnictvo nic nenašlo, vydal se úkryt hledat Jurenka sám. Smrčka na něj musel ze skrytu lesa vystřelit. I tento fakt šel posléze Jurenka, jak již bylo uvedeno, nahlásit. To se stalo důvodem, že se partyzáni museli přemístit na jiné místo. Po změně dislokace byl Smrčka vyslán do vesnice pro chleba, přičemž uviděl Jurenku, jak poslouchá pod okny domu. Další z partyzánů dodal, že při své jedné návštěvě Písařova zjistil, že Jurenka hrál s německými četníky v karty. Případ Vladislava Jurenky se dostal před okresní soud v Zábřehu, ten Jurenku dne 7. listopadu 1947 osvobodil. Tento osvobozující verdikt byl postaven na sporech mezi svědky a obžalovaným, a proto byly jejich výpovědi značně zpochybněny. Proti rozsudku se odvolal dne 17. listopadu

---

²⁴¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 203, k. 175, spis č. 236 „*Vladislav Jurenka*“.

²⁴² SNB – Velitelství Červená Voda, okres Zábřeh, Protokol sepsaný s Adolfem Smrčkou ze dne 3. března 1947, Tamtéž.

1947 státní zástupce: „Soud přehlíží okolnost, potvrzenou svědkem Adolfem Smrčkou, že Smrčkovi německý četník Knol doznal, že obviněný sleduje partyzány. Totéž potvrdil jako svědek sám Robert Knol, což však prvý soud nijak nehodnotí. Též přehlíží výpověď svědkyně Marie Smrčkové, že tato slyšela, když obviněný německému četníku Knolovi hlásil, že v lese partyzáni střílí. Mimo to přehlíží soud okolnost potvrzenou Jaroslavem Davidem a Miloslavem Vašíčkem, že obviněný občanům české národnosti nadával česká pakáž případně česko – židovská pakáž.“ Příklad přešel do kompetence krajského soudu v Olomouci, ovšem do 2. dubna 1948 v této věci nebylo rozhodnuto, to znamená do dne účinnosti zákona č. 34/1948 Sb., a proto přešlo projednání a rozhodnutí na ONV v Zábřehu. Dne 18. května 1950 byl Vladislav Jurenka TNK v Zábřehu uznán vinným a odsouzen k trestu vězení v trvání čtrnácti dnů, k peněžitě pokutě ve výši 5 000 Kčs, v případě nedobytnosti této částky k trestu náhradního vězení v trvání dalších čtrnácti dnů a k veřejnému pokárání. Trest nebyl vykonán, neboť se na něj vztahovala amnestie z 18. června 1948²⁴³.

4.4 Schvalování, podpora nebo obhajování nepřátelských projevů nebo činů nacistů

Kategorii naplňující skutkovou podstatu schvalování, podpory nebo obhajování činů nacistů lze v rámci fondu TNK Zábřeh označit za nejméně rozsáhlou. Nacházejí se zde případy, ve kterých byli lidé obviněni z toho, že projevovali radost nad postupem německých zbraní na frontě, za schvalování persekuce českého národa či za projevoování nadšení nad vykonanými popravami. Někteří obvinění měli k tomuto provinění na svědomí ještě další skutky, postižitelné dle tzv. malého retribučního dekretu, a proto se stávalo, že byli posléze odsuzováni dle jiného odstavce paragrafu.

Ludmila Malinková - vinna

Ludmila Malinková se narodila 16. září 1891, živila se jako trhovkyně a bydlela v obci Veselí. Její obvinění spočívalo ve vychvalování a podpoře nacismu. Schvalovala činy nacistů a terorizovala občany ve Veselí.

---

²⁴³ Výměr I., Tamtéž.

Jako obviněná byla Malinková poprvé vyslechnuta 6. června 1946, načež byl trestní spis předán k dalšímu řízení u MLS v Olomouci, jelikož zde bylo podezření, že se Malinková dopustila zločinu udavačství²⁴⁴. Trestní spis byl vrácen zpět k ONV v Zábřehu a následně k okresnímu soudu v Mohelnici a Olomouci. V jejím případě vystupovalo velké množství svědků a sama Malinková byla obviněná z velkého počtu nezákonného jednání a skutků. Ludmila Malinková byla pro celou obec postrachem, tak ostatně vypovídal téměř každý svědek v případě dotazovaný. Její povaha, dle výpovědí, byla svárlivá a nenávistná. Svědeckými výpověďmi praporčíka NB Josefa Pekárka a štábního strážmistra Františka Skotáka bylo zjištěno, že Malinková ohlásila v roce 1940 rušení nočního klidu, kterého se měl dopustit Josef Kuba, Václav Hrazdil a Ladislav Pytlíček. Během tohoto vyšetřování prohlásila obviněná, že udá Kubu pro poslech cizího rozhlasu a že v případě, pokud to příslušníci četnictva nepostoupí gestapu, učiní tak sama. Štábní strážmistr Skoták ve snaze zamezit jejímu udání Malinkovou odkázal, aby přišla příští den na četnickou stanici. Skoták se vmlouval a doufal, že Malinková vše zváží a druhý den nepřijde. Malinková ovšem druhý den dorazila a udání bylo skutečně sepsáno a podáno gestapu. 4. prosince 1940 dorazili do Veselí tři příslušníci gestapa a po poradě v domě Malinkové se přesunuli do obydlí Josefa Kuby. V jeho domě řekli Kubovi, že je zaujatý proti Říši a že poslouchá cizí rozhlas. Kuba reagoval velmi rychle a řekl, že na jeho radiopřijímači cizí stanice chytit nejdou. Po prohlídce radia tuto skutečnost přisvědčil gestapák, který přístroj prohlížel. Krom německých a protektorátních stanic nechytil nic. Kuba totiž před příchodem gestapa uvolnil šroubek na kondenzátoru. Václav Hrazdil ve své svědecké výpovědi uvedl, že v roce 1943, když Malinkové na silnici padl kůň a němečtí vojáci jí s ním pomohli zpět na nohy, měla se vyjádřit: „*Němci jsou hodní lidé, Češi pak prasata, Němci se starají o chudý lid a Češi nikoliv.*“ Hrazdil byl od této osoby často napadán, vyhrožovala mu gestapem a také tím, že ohlásí jeho prodej třešní Čechům na černo. Při jedné příležitosti prohlásila: „*...že kdyby byl správný kluk, že by šel sloužit k Němcům na frontu a neválel se doma.*“ Malinková se skoro před každým vyjadřovala, že režim německý je lepší než prvorepublikový, uváděla hanlivé výroky směřující na osoby československých předválečných prezidentů a dosti názorně deklarovala svoje proněmecké smýšlení. Její světonázor se projevil i v době heydrichiády, kdy byla mezi prvními, kdo podepisoval archy proti atentátu. Bohumil Pišl vypověděl: „*Rovněž při nuceném vybírání na Winterhilfe dávala Malinková vždy ochotně a největší částky, kdežto po osvobození na postavení pomníku TGM v Zábřeze nedala nic s poukazem, že*

---

²⁴⁴ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 171, spis č. 151 „Ludmila Malinková“.

nemá peněz.“²⁴⁵ Obviněná se také vyjadřovala ke smrti partyzána Miroslava Žáka, který byl zastřelen Němci v únoru 1945 ve Vranové. S partyzánem M. Žákem udržovala poměr Milada Vykydalová, té Malinková řekla: „*Dobře mu tak. Ted'ka neplačte, měl jít na zákopy a ne se válet doma.*“²⁴⁶ Od 23. června 1947 řešil tento případ okresní soud v Mohelnici. Malinková veškerá svědeckví popřela a snažila se všechny věci svědčící proti ní vyvrátit. K Ludmile Malinkové se musel pro okresní soud vyjádřit i národní výbor ve Veselí: „*Jmenovaná udržovala po celou dobu okupace styky se zuřivými Němci ze sousedního Vacetína, vyhrožovala místním občanům udáním na gestapu. Chovala se vyzývavě a schvalovala řádění nacistů...*“²⁴⁷ Ludmila Malinková byla shledána vinnou a odsouzena TNK v Zábřehu dne 24. července 1950 k trestu vězení v trvání tří měsíců, k peněžité pokutě ve výši 10 000 Kčs, v případě nedobytnosti částky k náhradnímu vězení v trvání dvou měsíců a k veřejnému pokárání. Do trestu vězení byla započítána i vazba v délce dvou dnů a patnácti minut. Tento trest však nebyl vykonán v důsledku usnesení vlády ČSR ze dne 18. června 1948 o amnestii ve věcech správních²⁴⁸.

Jiřina Němcová - vinna

Poslední květnový den 1945 vypovídala na stanici NBS v Zábřehu o svém působení během války Jiřina Němcová z Kosova nar. 11. února 1922. Za vinu se jí kladlo to, že žila jako družka německého revírníka Ferdinanda Seidlera, že se chovala jako Němka, k německví měla vychovávat i své tři děti, které měla se Seidlerem, a také to, že schvalovala popravy Čechů po atentátu na zastupujícího říšského protektora²⁴⁹.

Hlavními obviněními, na kterých byl případ postaven, byly výpovědi lesních zaměstnanců vrchního lesního hajného ze Zborova Oskara Dostálka a bývalého lesního hajného ze Zábřehu Němce Aloise Hegera. Dostálek vinil Němcovou z toho, že jako družka Seidlera se podílela na vedení celého revíru a terorizovala všechny ostatní zaměstnance, přičemž hovořila výhradně německy a povyšovala se nad ostatními. Dle Dostálka donášel Němec Seidler gestapu, což usuzoval z mnohých schůzek, kterých se příslušníci šumperského gestapa v hájovně účastnili. Seidler měl být členem NSDAP a měl žádat o podporu pro své

²⁴⁵ SNB Velitelství stanice v Lošticích, Protokol sepsaný s Bohumilem Pišlem ze dne 13. února 1947, Tamtéž.

²⁴⁶ Výslech svědka – Drahomíra Hrazdilová u OS Olomouc ze dne 5. března 1948.

²⁴⁷ MNV ve Veselí, Věc: Ludmila Malinková z Veselí – její chování za okupace ze dne 13. června 1947, Tamtéž.

²⁴⁸ ONV v Zábřeze, Výměr, Tamtéž.

²⁴⁹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 17 „*Jiřina Němcová*“.

děti u NSV. Podlé této výpovědi měla Němcová po atentátu na Heydricha také prohlásit, že by měl být vystřelen celý český národ a mít radost z veřejné popravy tří odbojářů, která se uskutečnila v Jedlí v roce 1944²⁵⁰. Svou výpověď doplňuje o fakt, že Němcová měla prodávat z lesa pouze Němcům a těmi se měla nechat uplácet potravinami a dalšími věcmi. Výpověď O. Dostálka podpořil svým tvrzením hajný Jan Soják z Dubicka a také A. Heger, který se vyjádřil v tom smyslu, že Němcová byla vládcem v revíru a rozhodovala o všem dění. Do případu Němcová byl zatažen i příslušník SNB strážmistr Ladislav Sobota ze Zábřehu, který sloužil v Hoštejně a podílel se na prvním výslechu obviněné. Dle oznámení měl s Němcovou udržovat intimní vztah, což následně ve své výpovědi kategoricky odmítl, přičemž vyšlo najevo, že již není členem SNB. Velmi emotivní dopis o činnosti Němcové zaslal ONV v Zábřehu již několikrát zmiňovaný Oskar Dostálek dne 15. března 1946. V textu je zmíněna i osoba příslušníka SNB Sobotky, který je zde napadán s tím, že Němcové pomáhá v národnostní otázce a v boji proti Dostálkovi. K tomu dodává: „*Myslíme, že není správné, aby dnešní četník se scházel a tahal s takovou, která dnes je tím nejhorším plevellem v našem národě. Tím trpíme dnes my, politici vězňové, kteří jsme pracovali v lesích v Národní revoluci od roku 1941, a dnes takoví lidé nás špiní a chtějí nás mít za špatné.*“ Ladislav Sobotka byl 2. května 1946 v této věci svými bývalými kolegy vyslechnut, kde dementoval veškeré indicie směřující k jeho intimnímu vztahu s obviněnou Němcovou²⁵¹. Jediná, která vystoupila na obranu Němcové, byla Lydie Pelikánová, která byla od března 1944 do dubna 1945 u revírníka Seidlera zaměstnaná jako služebná. Vypověděla, že Němcová s ní hovořila vždy česky a česky také mluvila se svými dětmi. Pouze když se Seidler vrátil, používala německý jazyk. Kauza vyvrcholila rozsudkem ONV, dle kterého byla Jiřina Němcová odsouzena 24. ledna 1947 k trestu vězení v trvání jednoho měsíce a veřejným pokáráním.

V naprosto jiném světle se posléze ukazují osoby, které podaly na Němcovou udání, neboť v odvolání, které Němcová po svém rozsudku podala, poukazuje na to, že jak O. Dostálek a tak i A. Heger jsou v současné době (tj. 30. ledna 1947) ve vězení v rámci vyšetřování MLS Olomouc. Dostálek byl obviněn ze spolupráce s gestapem a Heger byl vyšetřován jako udavač. Po čilé korespondenci, která probíhala mezi Olomoucí a Zábřehem, bylo zjištěno, že MLS v Olomouci odsoudil Aloise Hegera k pěti letům těžkého žaláře, Oskar Dostálek byl osvobozen. K odvolání, jež bylo Němcovou podáno, se vyjádřil Zemský národní

---

²⁵⁰ Výpověď Oskara Dostálka v Hoštejně ze dne 26. července 1945, Tamtéž.

²⁵¹ Výslech L. Sobotky v Zábřehu ze dne 2. května 1946, Tamtéž.

výbor v Brně 16. září 1948 a informoval odsouzenou, že se jí výkon celého trestu promíjí, nikoliv ovšem následky.

Anna Peichlová - vinna

Nejtvrdší trest během celého období fungování TNK Zábřeh obdržela Anna Peichlová nar. 29. srpna 1898 v Rudolfově. Peichlová byla obviněna z udání Josefa Marečka, kterého před německými úřady vinila z kreslení karikatury Henleina na zeď sladovny v Zábřehu v září 1938. Marečkovi vyhrožovala koncentračním táborem v Dachau a v důsledku jeho pozdějšího zatčení se chtěla zmocnit Marečkova domu²⁵².

Josef Mareček byl odsouzen k třem měsícům vězení, ale ještě před tím byl ztýrán v budově šumperského gestapa. Dle jeho výpovědi během výslechů na gestapu přišel o dva zuby a byl zmlácen tak, že byl omezen na pohybu. Obviněné bylo přičítáno na vrub také to, že se velice hanlivě vyjadřovala o českém národu. Dělník z Rudolfova Josef Grund označil obviněnou za zarytou Němku a nacistku a dále uvedl: „...za doby okupace se tato chovala nepřátelsky k českým lidem a zvláště v té době, kdy začalo hromadné zatýkání českých lidí (heydrichiáda) ve zdejších okresech, se Peichlová vyjadřovala a přímo vykřikovala: Bez rozdílu, ať je vinen, nebo nevinen, patří každého Čecha odstřelit.“²⁵³ Sousedka Peichlové Filomena Müllerová ve své výpovědi upřesnila některé další výroky, jež měla A. Peichlová učinit: „ Už zase zastřelili u Medle vojáka ty svině české. Ještě se s tím zavírají a žíví je, já bych to postavila ke zdi a všecko odbouchala, vinné s nevinným, však ono se jim to stejně stane.“ Zajímavé je, že Peichlová přijala německé občanství až v roce 1920, poté kdy se vdala za Němce Jana Peichela. V německém duchu vychovávala i svého syna, do NSDAP nevstoupila, byla členkou NSF. Po skončení války byla zatčena a internována ve sběrném táboře na Mírově²⁵⁴. Nelze zjistit, kdy přesně k tomu došlo, nicméně dne 1. srpna 1945 se zde již nacházela. Dne 17. srpna 1945 byla převezena do věznice okresního soudu v Zábřehu a tam započala v 11, 45 hodin výkon vazby²⁵⁵. V dubnu 1946 byla zapsána na seznamu osob umístěných v internačním táboře v Postřelmově. Tovární dělnice Anna Peichlová byla dne 25.

---

²⁵² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 54 „Anna Peichlová“, Stanice Národní bezpečnostní stráže Zábřeh – Zpráva o zatčení ze dne 2. června 1945.

²⁵³ Výslech svědka před vyšetřující komisí ONV Zábřeh Josefa Grunda ze dne 6. listopadu 1945, Tamtéž.

²⁵⁴ Ve věznici na Mírově se ke dni 22. září 1945 nacházelo 450 osob. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 206, Umístění osob zajištěných v polic. vazbě pro mimoř. lid. soudy ve vězeňských ústavech, /1945 – 1948/.

²⁵⁵ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 54 „Anna Peichlová“, Zpráva o převzetí vězně ze dne 17. srpna 1945.

března 1946 uznána vinnou a odsouzena k trestu vězení ve výši dvanácti měsíců a k veřejnému pokárání.

4.5 Odborná spolupráce s Němci, Maďary s českými a slovenskými zrádci, přesahující meze průměrného nařízeného výkonu

Odborná spolupráce s Němci vycházela z pozice funkce, kterou ten daný obviněný vykonával. Před komisí se dostali pouze lidé, kteří svého postavení měli zneužívat ve prospěch okupantů, nebo důsledně dbát na vybírání různých dávek pro německé úřady. Nejčastěji byla vznášena obvinění proti tzv. Ortsbauernführerům a jejich lpění na vybírání zemědělských komodit. František Turek, Ortsbauernführer z Postřelmůvku, měl stát za důsledným a přísným vybíráním dávek obilí²⁵⁶. Janu Berkovi z Leštiny bylo kladeno za vinu, že v roce 1943, taktéž jako Ortsbauernführer, předražoval otruby²⁵⁷. Fr. Turek byl osvobozen, Berka byl odsouzen k zaplacení pokuty ve výši 2 000 Kč.

Josef Fojt - zastaveno

Dalším vcelku rozsáhlým případem, kterým se komise zabývala, byl případ Josefa Fojta nar. 20. listopadu 1888, bytem Postřelmůvek. Fojtova skutková podstata byla hodně obsáhlá a udání na něj podalo velké množství lidí. Josef Fojt byl viněn z toho, že informoval německé úřady, pronásledoval české lidi a za doby okupace spolupracoval s Němci.

Fojt byl velitelem hasičů v Postřelmůvku a údajně měl vznést žádost o zřízení ženského hasičského sboru. Dále měl hrubě urážet a vyhrožovat udáním a zastřelením Jaromíru Fojtovi, s kterým se v roce 1944 setkal v lese, a také měl rozbít holí světlomet motocyklové armádní hlídce během mobilizace v roce 1938. Proti Fojtovi vystoupilo celkem deset svědků, kteří proti němu postupně vypovídali na stanici Národní bezpečnostní stráže v Postřelmově²⁵⁸. Svědek Hynek Fojt uvedl, že jej v červnu 1939 potkal na poli Josef Fojt a pozdravil jej „*Heil Hitler*“. Další ze svědků Ladislav Sitta vypověděl, že když byl v květnu 1944 nemocen, tak byl i přes tento handicap Josefem Fojtem stavěn do služby v rámci hasičského sboru v Postřelmůvku. Fojt mu oznámil, že pokud nenastoupí, že ho nechá zavřít a následně se měl pokusit Sittu zfackovat. Fojt měl také udat čtyři obyvatele Postřelmůvku

²⁵⁶ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 5 „*František Turek*“.

²⁵⁷ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 20 „*Jan Berka*“.

²⁵⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 3 „*Josef Fojt*“, Protokol 1 – 10.

za pytláctví, v důsledku čehož byli německými úřady pokutováni v rozmezí 100 – 200 marek a byly jim zabaveny jim lovecké pušky. Ovšem nejobsáhlejší výpověď proti obviněnému uvedl Jaromír Fojt. V této výpovědi byl Josef Fojt nařčen ze spolupráce s německými orgány, z přímé kolaborace s příslušníky gestapa a funkcionáři NSDAP, které se měl dopouštět z titulu své funkce hajného v honitbě Gustava Brasse²⁵⁹. Dle vyjádření Jaromíra Fojta neměl být jeho jmenovec všeobecně oblíben u českého obyvatelstva: „*Jak Fojt spolupracoval s Němci a pronásledoval partyzány nasvědčuje to, že okolo 20. dubna 1945 o 20. 30 hod. večer přišla k němu skupina partyzánů ze zábřežska a odebrala mu veškeré zbraně a za jeho protičeskou činnost mu řádně naložila.*“ Ovšem za Josefa Fojta se postavili uznávaní odbojáři a protinacističtí bojovníci. V jeho prospěch vystoupil řídící učitel ve Zborově Josef Stejskal²⁶⁰, tento bývalý terezínský vězeň zaslal dopis vyšetřujícím orgánům, v kterém ozřejmil osobu Josefa Fojta: „*Josef Fojt má krutého nepřítele v Jaromíru Fojtovi z Postřelmůvka, sousedu naproti své chalupě. Nepřátelství vzniklo proto, že jsem koncem roku 1937 učinil na honitbě hajným Josefa Fojta. Je to člověk oduševnělý, dobré povahy, jenž dovede dobře odraziti i nejzlověstnějšího protivníka. Jaromír Fojt je člověk zlostné povahy, nabízel se mně jako host do honitby. Proti čemuž jsem já nic neměl. Ale v lednu v roce 1940 a sice kolem 20. t. m., kdy už bylo hájení zajíců, ozvaly se v lese stříelné rány a štěkot psa, který pronásledoval zajíce... (Josef Fojt) věc vyšetřil a padlo silné podezření, opakuji podezření na Jaromíra Fojta.*“ Stejskal následně honitbu ve prospěch Brasse ztratil. Další „těžká váha“, která se za Josefa Fojta postavila, byl všem známý řídící učitel ze Zábřehu František Bednář²⁶¹. Učitel Bednář, vězeň koncentračního tábora v Oranienburgu, podal obsáhlé svědectví a notně přispěl Josefu Fojtovi v jeho obhajobě. Ve svém prohlášení řekl, že s Josefem Fojtem byl ve styku již od roku 1939 a uvedl také to, že ač Josef Fojt chtěl službu hajného u Brasse opustit, Bednář na něj naléhal, ať tak nečiní a dále ve službách Brasse zůstane. Josef Fojt pro skupina Fr. Bednáře získával informace nejen od samotného Brasse, ale i od hostů na jeho honitbě, mezi něž patřili také příslušníci gestapa. Fojt měl podporovat

²⁵⁹ Brass si Fojta sám vybral, neboť potřeboval zkušeného hajného. Fojt byl doporučen řídícím učitelem Stejskalem, činovníkem odbojové organizace. Stejskal byl posléze zatčen a vězněn v koncentračním táboře. Tamtéž, Výslech svědka u Okresního národního výboru v Zábřeze dne 16. dubna 1946, Gustav Brass.

²⁶⁰ Před TNK se měl dostat i Stejskal, neboť od místního orgánu československé sociální demokracie ve Zborově došlo k ONV Zábřeh udání na jeho osobu. Byl nařčen z propagace fašismu, které se měl dopustit tím, že byl organizován v rámci Národního sjednocení v roce 1938. Udání bylo podepsáno předsedou soc. dem ve Zborově Dolečkem. Není ovšem známo jak celá věc skončila. Spis chybí. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 172, spis č. 173 „Josef Stejskal“.

²⁶¹ Na Františka Bednáře vzpomíná také Zbyněk Bezděk z Rovenska: „*Sebrali nás šest a já jsem z nich byl nejmladší. A tam jsme přišli na gestapo, které je dnes naproti kinu Oko v Šumperku. Vždycky když jdu kolem, tak to vidím. Tam bylo sídlo gestapa. Tam nás složili z toho nákladního auta. Teď nás vyslýchali a pak nás zavřeli do robotárny v Šumperku. To bylo u nádraží. Tam už tehdy byli čeští odbojáři, byl tam učitel Bednář. Oni to pozatýkali všechno. To bylo z několika obcí.*“ Vít LUCUK, *Přežili svou dobu...*, s. 23.

Bednářovu ženu v době jeho uvěznění a přinášet do jejich obydlí potraviny. Na závěr uvádí: „...to jsou mé zkušenosti s panem Fojtem a znám jej jako člověka statečného, čestného a jako poctivého Čecha. Nevím, z čeho je obviněn, snad se i v očích lidí dopustil něčeho, co druhým bylo nápadné. Ale jestli se to stalo, stalo se to proto, aby maskoval tuto svoji spolupráci se mnou. Nevěřím, že by se byl dopustil něčeho z důvodů nečestných či zjištěných.“²⁶² Ze spisu nelze přesně určit, kdy byla na J. Fojta uvalena vyšetřovací vazba, ani kde výkon vazby vykonával, nicméně dne 17. července 1945 v 18,45 hodin byl z vazby, nařízením soudce Dr. Kukse, propuštěn. Vyšetřující komise se dne 25. července 1945 usnesla řízení proti Josefu Fojtovi zastavit. To ovšem nereflektoval Jaromír Fojt ani další svědci. Jaromír Fojt svá obvinění rozšířil o přímý styk s okupanty, sdělil, že Josef Fojt byl ve svém bydlišti velmi často navštěvován německými četníky, továrníkem Brassem a dalšími příslušníky německého národa. Kolotoč výslechů se opět rozjel s neztenčenou intenzitou a udáními na své soky nešetřil ani obviněný Josef Fojt, což také dokládá protokol z 21. prosince 1945 sepsaný před členy vyšetřující komise v Postřelmůvku: „Pan Josef Fojt č. 52 prohlašuje, nebude – li řízení proti němu obnoveno, že protokoly napsané proti jistým občanům nemají být dále podány a že zastaví trestní řízení z křivého nařknutí proti Jaromíru Fojtovi. Za dobu strávenou ve vyšetřovací vazbě nebudu činiti si žádných nároků vůči m. N. V. Prohlášení toto nečiní snad, že by byl potrestán, nýbrž činí to proto, aby byl zachován v obci klid.“ Celý případ byl uzavřen 26. dubna 1946. TNK rozhodla trestní řízení proti Josefu Fojtovi zastavit. V celé kauze se jako červená nit vinou výpovědi Jaromíra Fojta, které byly v rámci konečného řízení značně zpochybněny²⁶³.

---

²⁶² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 1 „Josef Fojt“, Věc: Fojt z Postřelmovy, prohlášení Františka Bednáře z 4. července 1945.

²⁶³ Jaromír Fojt stanul před TNK také. Byl obviněn z toho, že jako sčítatel dobytka a drůbeže (Ortsbauernführer) vyhrožoval českým občanům, aby udávaly přesné počty. Kromě toho měl také předražovat třešně. Jako hlavní svědek vystupoval v tomto případě Josef Fojt. 25. dubna 1946 byl Jaromír Fojt osvobozen. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 2 „Jaromír Fojt“, SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 4 „Josef Kupka“, SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 5 „František Turek“, SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 6 „Julius Kupka“, SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 7 „František Žváček“

4.6 Ucházení se o povýšení, vyznamenání, odměny, služby a jiné výhody u německých nebo maďarských úřadů nebo funkcionářů, nebo poskytování úplat a různých jiných výhod okupantům

Skupina provinění se proti národní cti, která není příliš hojně zastoupena. Ve své podstatě šlo většinou o udání, která poukazovala na různé dary, které byly adresovány německým příslušníkům v obci, nebo německým funkcionářům. Jednalo se většinou o obvinění z úplatkářství, které mělo být ve formě naturální popřípadě finanční podoby. Jedná se také o několik případů obdržení vyznamenání od německých úřadů.

Marie Pohlová - zastaveno

Dalším, kdo byl obviněn z přijetí nacistického vyznamenání, byla Češka Marie Pohlová z Rudolfova. Pohlová se narodila 6. prosince 1883, v době vyšetřování byla jako vdova bez zaměstnání. Obvinění spočívalo v tom, že v období okupace, v Zábřehu v hotelu „Eiche“²⁶⁴, obdržela tzv. Mutterkreuz z rukou krajského vedoucího NSDAP Rüstlera²⁶⁵.

V důsledku přijetí vyznamenání byla Pohlová v udání označena jako: „*Nespolehlivá osoba, která přisluhovala a sympatizovala s německými okupanty.*“²⁶⁶ Na svou obranu Pohlová vypověděla: „*Je sice pravdou, že jsem v hotelu Eiche obdržela od německého kreisleitera Rüstlera vyznamenání Mutterkreuz. Tento jsem však obdržela jen z toho důvodu, že můj manžel, který padl za světové války, byl Němec. Nevěděla jsem ani, jaký kříž mi to dávají a proč jsem tento dostala, neboť jazyk německý špatně ovládám. Byl to černý kříž*²⁶⁷ *a ani si nevzpomínám, zda na tomto bylo něco napsáno. Kříž jsem si neuschovala, dala jsem tento svým vnukům na hraní. Byla jsem vyzvána kreisleiterem Rüstlerem, že se bude konati ještě jedna schůze, abych se i na tu dostavila, já jsem však již nikam nešla.*“ Na základě

²⁶⁴ Na stejném místě i ve stejný den obdržela totožné vyznamenání i Terezie Altmanová. Dále byla obviněna z toho, že měla v kuchyni na zdi obraz A. Hitlera a K. Henleina. Řízení proti ní bylo zastaveno dne 25. dubna 1947. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 137 „Terezie Altmanová“.

²⁶⁵ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 117 „Marie Pohlová“.

²⁶⁶ Sbor národní bezpečnosti velitelství Zábřeh, Věc: Pohlová Marie – provinění proti národní cti ze dne 6. května 1946, Tamtéž.

²⁶⁷ V důsledku nízké porodnosti v Německu, která byla zaznamenána již od začátku 20. století, přistoupil Adolf Hitler k zřízení vyznamenání pro německou matku, která měla čtyři a více dětí. Vyznamenání mohli obdržet pouze ženy, které porodily živé a zdravé dítě, pocházely z německé krve a vedly řádný rodinný život. Čestný kříž německé matky (Ehrenkreuz der Deutschen Mutter) nebyl černý, nýbrž modro – bílý s hákovým křížem uprostřed. Byl udělován ve třech verzích dle počtu narozených dětí každé matky. Čestný kříž německé matky 3. stupně v bronzu byl udělován za čtyři až pět narozených dětí, 2. třídy ve stříbře za šest až sedm a nakonec 1. třídy ve zlatě za osm a více narozených dětí. Svetožár PAVLÍK, *Vyznamenání a bojové odznaky ...*, s. 86 – 87.

provedeného šetření, z výsledku obvinění a ze zprávy MNV v Rudolfově vyvodila TNK závěr, že Pohlová nenaplnila skutkovou podstatu provinění proti národní cti a její případ dne 20. února 1947 zastavila.

Stanislav Houserka – zastaveno

Stanislav Houserka se narodil 1. března 1892, bydlel v Hrabové, kde vlastnil hostinec. Byl obviněn ze styku s německým četníkem Brumelem, kterého měl podporovat potravinami. V udání se nalézá, že Houserka daroval Brumelovi husu²⁶⁸.

Na Houserka obdržel ONV v Zábřehu udání, ve kterém se hovořilo, že hostinský z Hrabové se během okupace stýkal s příslušníkem gestapa, kterého uplácel potravinami. Po výsledku několika svědků se ukázalo, že nešlo o žádného příslušníka gestapa, nýbrž o vídeňského městského strážníka ve výslužbě, který za Houserkem občas dojížděl. Houserka se s Brumelem seznámil za pomoci svého švagra a po příjezdu do hostince jej ubytoval. Bez nadsázky lze říci, že Brummel si k Houserkovi skutečně jezdil pro potraviny, neboť uniformu si bral jen proto: „...*aby lehčeji prošel při prohlídkách.*“²⁶⁹ Brummel opatroval Houserkovi propustky do Protektorátu a také v jeho bytě ve Vídni bydlela Houserkova dcera, která se tak vyhýbala totálnímu nasazení v Říši. František Brummel nebyl nacistou a velmi laxně se stavěl k německé politice: „...*několikrát přede mnou prohlásil, abychom si o něm nemysleli, že je Němec, on že je Rakušan a oni, Rakušané, že také s německým režimem nikdy spokojeni nebudou, jelikož byli právě tak zábráni jako Čechové... se mnou i s p. Houserkem mluvil česky, vedl s námi politické debaty, namířené proti Německu a Hitlerovi.*“²⁷⁰ Další svědek František Bartoš vypověděl, že se zmíněným rakouským policistou poslouchali dokonce zakázaný zahraniční rozhlas. Toto vše vzala komise v úvahu a usnesla se dne 30. listopadu 1946 řízení proti St. Houserkovi zastavit.

---

²⁶⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 168, spis č. 84 „*Stanislav Houserka*“.

²⁶⁹ Výslech svědka u ONV v Zábřehu Františka Vašíčka ze dne 3. října 1946, Tamtéž.

²⁷⁰ Tamtéž.

4.7 Společenský styk s Němci nebo Maďary v rozsahu přesahujícím míru nezbytné nutnosti

Jednoznačně nejobsáhlejší kategorie případů. Ve fondu se nalézají opravdu pestrá škála různých udání, která jdou napříč celým spektrem činností, jež je možno v lidské společnosti provozovat. Před komisí byly vyšetřovány kauzy, kdy se jednalo o různé schůzky s osobami německé národnosti ve vztahu k povolání a profesi, ve většině styk s německými vojáky, četníky, příslušníky gestapa, ale také velké procento zaujímají případy rázu intimního a mileneckého. Ovšem pro mnoho osob byl styk s Němci nevyhnutelnou záležitostí a po válce se stalo problémem tyto okolnosti náležitě před československými úřady vysvětlit. Postižitelné bylo i jen přátelství s Němcem, který nemusel být ani exponentem NSDAP nebo jiné nacistické organizace. V této skupině se nalézají také několik případů, kdy měl obviněný Čech navazovat přátelský, respektive intimní styk s osobou německé národnosti po skončení války. Jedná se o několik případů, kdy byli také obviněni strážníci z internačních táborů pro Němce v okolí Zábřehu.

Hermína Foretová - zastaveno

Hermína Foretová nar. 14. června 1925 byla obviněna z intimního styku s příslušníkem gestapa v Šumperku Eduardem Hurníkem. Hurník byl mezi zdejšími lidmi nechvalně znám a všichni se kontaktu s ním vyhýbali.

Na Foretovou podal udání její bývalý milenec František Krobot z Rovenska²⁷¹. Krobot Foretovou obvinil ze schůzek s Hurníkem, kterých se měla účastnit v Rovensku, a také z toho, že Foretová o něm a o dalších obyvatelích Rovenska rozhlašovala, že budou všichni zastřeleni. Obsahem udání byl také fakt, že Foretová žila ve společné domácnosti s příslušníkem německého četnictva. 19. června 1945 byla Foretová předvolána na stanici Národní bezpečnostní stráže v Zábřehu, aby podala výpověď. Foretová vypověděla, že se s Hurníkem setkávala jen proto, aby u něj vymohla propuštění Fr. Krobota z vězení, ve kterém byl toho času držen. Zároveň dodala, že s německým četníkem žije a v brzké době si jej chce vzít. Dále oznámila, že udání ze strany Krobota bylo podáno ze msty, neboť se u jejich rodičů Krobot vyjádřil v tom smyslu, že pokud Foretová s ním nebude v mileneckém svazku, oznámí její styky ruské zpravodajské službě. Příklad Foretové se dostal před TNK

---

²⁷¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 14 „Hermína Foretová“.

Zábřeh v průběhu roku 1946, jak je patrné ze žádosti o zjištění jejího pobytu. 23. července 1945 se Foretová odstěhovala z Výprachtic č. 336 společně i s bývalým německým četníkem Plhou²⁷². Hermína Foretová nahlásila svůj pobyt do Těchonína, nicméně díky zprávě velitele SNB v Mladkově bylo zjištěno, že se nenachází ani v této obci. Začátkem prosince 1946 se konečně TNK v Zábřehu dozvěděla o jejím působišti, toho času se Foretová (Plhová) nacházela v Mariánských Lázních. V tomto lázeňském městě byla následně Foretová vytěžena policejními orgány a doznala se ke schůzkám s Hurníkem, ovšem jen v případech, kdy ho uplácela potravinami v prospěch svého vězněného milence Krobota. V Mariánských Lázních byl vyslýchán i samotný Plha, který objasnil svůj nástup k německému četnictvu, ke kterému byl poslán po svém zranění, která utrpěl v důsledku tažení německé Wehrmacht v Polsku a Francii. Po těchto všech peripetiích došla TNK Zábřeh ke konečnému rozhodnutí a dne 20. února 1947 bylo stíhání Hermíny Foretové zastaveno.

V případě Foretová hraje velmi důležitou roli člen gestapa v Opavě Eduard Hurník. Eduard Hurník nar. 12. září 1895 v Bohumíně bydlel v Opavě, kde vykonával povolání tanečního mistra, poté vstoupil do služeb gestapa²⁷³. Jeho hlavní devizou bylo to, že naprosto precizně ovládal němčinu, češtinu a polštinu. Tím pádem se nejprve osvědčil jako tlumočník, následně se sám aktivně podílel na zásazích proti odbojářům a všem, které gestapo uznalo za vhodné k zatčení. Jako člen gestapa sloužil v Opavě a podílel se na vyšetřování určitých případů v okrese Zábřeh. Jako člen gestapa v Opavě, jak již bylo uvedeno, byl na zábřežsku dobře znám. Jeho metody zacházení se zatčenými patřily k těm nejkrutějším. Z výpovědi Josefa Pospíšila provedené 13. června 1945 na stanici NBS v Zábřehu: „*Při vyšetřování na gestapu v Šumperku jsem byl členem gestapa Hurníkem a Brücknerem tělesně týrán, tak až jsem upadl do bezvědomí a při bití mně úplně rozbili můj umělý chrup. Byl jsem vyslýchán po dva dny a vždy velmi tělesně týrán. Jeden gestapák mě vždy držel a druhý tloukl, přitom se střídali. Při vyšetřování choval se Hurník velmi drze a říkal mně, vy čekáte všichni na Beneše, ale nemyslete si, že přijde.*“²⁷⁴ Během zatýkání Jaroslava Jarmary z Třeštiny, měl obviněného zbit do bezvědomí „*žilou*“ a zároveň při odchodu z domu Jarmary udeřit jeho matku tak, že se

---

²⁷² Tnč 14/46 Hermína Foretová – vyšetřování, 7. října 1946, Tamtéž.

²⁷³ Jak vyplývá z výpovědi jeho dcery Traude Gumelové (Hurnikové). SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 208 /C – H/, k. 178, Vyšetřovací komise při ONV Zábřeh. /Vyšetřování osob podezřelých z nacistické a protistátní činnosti. Členové nacist. organizací. Abeced. uspořádáno./ 1945. spis „*Adéla Hurniková*“, Protokol ze dne 3. června 1945.

²⁷⁴ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 208 /C – H/, k. 178, Vyšetřovací komise při ONV Zábřeh. /Vyšetřování osob podezřelých z nacistické a protistátní činnosti. Členové nacist. organizací. Abeced. uspořádáno./ 1945, spis „*Eduard Hurník*“.

jí otevřela rána po operaci břicha, což vedlo k jejímu následnému úmrtí²⁷⁵. Na konci války utekli Hurnikovi z Opavy do říšského města Dessau. Po bombardování ovšem město opustili a vrátili se zpět do Zábřehu. Rozhodli se znovu k cestě do Dessau, nicméně byli poté zadrženi jednotkami Rudé armády v Rudolci u Jihlavy. V Rudolci byli zadrženi rozděleni na muže a ženy, ovšem před rozdělením instruoval Hurnik svou ženu v tom smyslu, aby odjela znovu do Zábřeha k starostovi obce Skalička Knobovi²⁷⁶. Ten jim následně obstaral ubytování, které manželka a dcera Ed. Hurnika dlouho nevyužili, neboť byli prozrazeni a internováni v místních kasárnách. Na Adéle Hurnikovou i Traude Gumelovou uvalil soudce okresního soudu v Mohelnici „*vazbu uschovací*“. Propuštěny z věznice Mírov byly 3. srpna 1945. Obě byly v červnu 1945 zatčeny z důvodu, že vědí o úkrytu Hurnika. S dochovanými materiály nelze zjistit přesné datum Hurnikova zatčení, vodítkem je fakt, že první výslech s ním byl v Zábřehu uskutečněn 12. června 1945. Po dokázání všech vin, kterých se dopustil na českém národu, byl Eduard Hurnik MLS v Opavě shledán vinným a dne 3. května 1947 popraven²⁷⁷.

Adolf Horák - vinen

Adolf Horák byl jako strážný internačního tábora v Postřelmově obviněn z toho, že od října do prosince 1945 udržoval důvěrný styk s Němkou Gertrudou Schmidtovou: „...*nacistického smýšlení a ženou německého četníka.*“²⁷⁸

Z dalších dokumentů vyplývá, že Horák se znal se Schmidtovou již z doby před okupací a údajně již v roce 1938 měli mít milenecký poměr. Horák se narodil 15. listopadu 1908 v Pískově. Povoláním zedník byl přijat od 19. října 1945 jako strážný do internačního tábora v Postřelmově. Za styk s Gertrudou Schmidtovou byl však 18. prosince 1945 propuštěn a poté i vyslýchán a vyšetřován. Kamenem úrazu se pro Horáka stala skutečnost, že úřady zachytily jeho dopis, potravinové lístky a bochník chleba, který poslal G. Schmidtové poté, co byla přesunuta do Zábřehu. Ve výpovědi se obviněný Horák vyjadřuje v tom smyslu, že lístky a chleba byly protislužbou za spravené rukavice, které obdržel od Schmidtové. Ovšem tato

²⁷⁵ Výslech Jaroslava Jarmary ze dne 13. června 1945, Tamtéž.

²⁷⁶ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 208 /C – H/, k. 178, Vyšetřovací komise při ONV Zábřeh. /Vyšetřování osob podezřelých z nacistické a protistátní činnosti. Členové nacist. organizací. Abeced. uspořádáno./ 1945. spis „*Adéla Hurniková*“, Protokol ze dne 2. června 1945.

²⁷⁷ Tuto skutečnost uvádí ve své diplomové práci Jan Stejskal, ovšem nikde neuvádí zdroj této informace. Jan STEJSKAL, *Konflikty v soužití Čechů a Němců v Zábřehu v letech 1944 – 1946...*, s. 142 – 144.

²⁷⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 19 „*Adolf Horák*“, Trestní nález.

výpověď neobstojí proti textu dopisu, který byl do tábora Horákem zaslán: „*Moje milá Trudy, posílám Ti pozdrav a mnoho pusí. Přijel bych tam sám k Tobě, ale nemohu neb po nás dávají pozor. Hojgr a Pajsl tam něco udělali a svádí to na mě a Krobota*²⁷⁹. *Ale brzy tam přijedu. Posílám Ti bochník chleba, rozděl se s Anny Křivohlávkovou. Brzy dostanete zase. Posílám Ti to po kamarádu. Odepiš mně a pošli to po něm. Zatím končím a těším se na shledanou Tvůj miláček Adolf.*“ Schmidtová obdržela dopis i chléb a odepsala Horákovi. Z dopisu je patrné, jaké podmínky tehdy panovaly v internačním táboře: „*Für das Brot tausendmall dank ich hab ja so viel Hunger...Ich sehe schon sehr schlecht aus. Ob ich das Leben noch lange aushalten werde weis nicht.*“ Jak je z dalších výslechů patrné, nejednalo se o ojedinělý jev v postřelmovském táboře. V některých výsleších se udává, že o tom, že se strážníci „*válejí s Němky*“ se všeobecně ví. Trestní komise nalézací dospěla 6. září 1946 k tomu, že Horák byl shledán vinným a odsoudila jej k zaplacení peněžité pokuty ve výši 500 Kčs, v případě nedobytnosti k náhradnímu trestu vězení v trvání pěti dnů a k trestu veřejného pokárání.

Aloisie Horníčková - vinna

Aloisie Horníčková se nar. 21. června 1896 a v době jejího obvinění žila v Hrabové č. 27. Do vyšetřování ve smyslu tzv. malého retribučního dekretu se dostala proto, že udržovala společenský styk s Němcem a členem NSKK Václavem Bednářem, že s ním po několik let žila ve společné domácnosti a také proto, že když se Bednář v prosinci 1945 vrátil z Německa, nosila mu do jeho lesního úkrytu potraviny a slamník²⁸⁰.

Václav Bednář se nar. 16. listopadu 1900 v Černé u Lanškrouna, byl ženat a se svou ženou Bertou měl dvě děti. Během okupace přijal říšské občanství a stal se členem NSKK. Od roku 1940 do roku 1944 bydlel u vdovy A. Horníčkové v Hrabové. V roce 1944 byl povolán k německé branné moci a byl odvelen do Poznaně. Poté až do konce války působil v leteckých dílnách v Bavorsku a následně byl jako československý repatriant odeslán zpět do Lanškrouna. Po dvou dnech, které strávil u svého otce v Lanškrouně, se schoval v bývalém lesním úkrytu českých partyzánů nad Hrabovou, dle svých slov proto, aby byl nablízku Horníčkové. Do jeho úkrytu mu Horníčková přinesla: „*...slámu, peřínku a dvě láhve lihovin a*

---

²⁷⁹ Jedná se o Františka Krobota, který obvinil Hermínu Foretovou ze styku s členem gestapa Eduardem Hurníkem, viz. s. 91.

²⁸⁰ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 21 „*Aloisie Horníčková*“.

potraviny.²⁸¹ Ve svém úkrytu se nacházel od 17. prosince až do svého zatčení dne 29. prosince 1945. Dne 31. srpna 1946 byla Aloisie Horníčková odsouzena k pěti dnům vězení a veřejnému pokárání²⁸². Pár dnů na to 6. září podala proti tomuto rozhodnutí odvolání, ve kterém se odvolává na fakt, že neměla tušení o Bednářově říšském občanství, neboť Bednář hovořil vždy výborně česky. Také dementuje skutečnost o jejich údajných donáškách slámy a poživatin do jeho lesního úkrytu. Rozhodnutí o odvolání se poměrně táhlo, takže na trest veřejného pokárání se vztahovala amnestie vyhlášená československou vládou dne 18. června 1948. Trest byl amnestován, nikoliv však jeho následky. Její obhajoba, tak jak jí uvedla v odvolání, nebyla příliš dobře připravena. Sám Bednář během své výpovědi ihned po zatčení uvedl svou národnost jako německou, dále také vypověděl, že Horníčková o jeho úkrytu věděla, a také potvrdil doručení všech výše zmiňovaných věcí jeho osobě do lesa. Z těchto důvodů bylo odvolání A. Horníčkové Krajským národním výborem v Olomouci dne 4. listopadu 1949 zamítnuto²⁸³. Do odvolání ovšem již nemohl Bednář zasáhnout, neboť v dubnu 1949 zemřel.

Jan Vachutka - vinen

Stolařský mistr Jan Vachutka z Dlouhomilova byl obviněn z celé řady skutků. V první řadě měl údajně vyhledávat německou společnost, svého syna Bořivoje posílat do německé školy, přispívat na NSV a také se měl vyslovit, že: „*Němci jsou mi stokráte milejší než Češi.*“²⁸⁴

Vachutka zažádal u německých úřadů o zadání práce na výstavbu německé školky, na které se posléze podílel. S Němci nadstandardně vycházel a veškerou práci dostával od Němců k realizaci pouze on. Ve svém domě měl být také navštěvován německým strážmistrem Appeltem z Brnička, který jej žádal, aby pro něj vykonával zpravodajskou službu v obci. Vachutka dne 21. srpna 1945 vypověděl, že se necítí vinen, že práci pro

---

²⁸¹ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 208 /A - B/, k. 178, Vyšetřovací komise při ONV Zábřeh. /Vyšetřování osob podezřelých z nacistické a protistátní činnosti. Členové nacist. organizací. Abeced. uspořádáno./ 1945. Spis „*Václav Bednář*“. Věc: Václav Bednář z Lanškrouna, Němec. Podezřelé skrývání se v lese – zatčen. V Dubicku ze dne 29. prosince 1945.

²⁸² SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 21 „*Aloisie Horníčková*“. Trestní nález.

²⁸³ „*Podotýká se, že vzhledem k předpisům o vládní amnestii ve správních věcech trestních nebude trestní nález vykonán, neboť trest jest v důsledku těchto předpisů promínut.*“. Výměr KNV Olomouc ze dne 4. listopadu 1949, Tamtéž.

²⁸⁴ SOKA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 25 „*Jan Vachutka*“, stanice SNB Postřelmov, Věc: Vachutka Jan z Dlouhomilova. Ze dne 23. července 1945.

německou školku přijal z důvodu nízkých zakázek v obci Dlouhomilov. Vyjádřil se také, že výrok o tom, že Němci jsou mu milejší než Češi, skutečně vyslovil, ovšem jen ve vztahu k pracovním zakázkám. Doznal se taktéž k příspěvkům pro nacistickou organizaci NSV. K tomu, že svého syna posílal do německé měšťanské školy v Zábřehu, se vyjádřil kladně, nicméně s poukazem na to, že mu chtěl poskytnout nějaké vzdělání, obzvláště poté, co byla česká měšťanka v Olešné zrušena a do školy v Postřelmově nechtěli nikoho přijmout. K návštěvám německého strážmistra v jeho domácnosti vypověděl, že Vachutku navštěvoval pouze ze soukromých důvodů nikoliv zpravodajských. Zásadní důležitost v celém případě zaujímaly osobní antipatie mezi Vachutkou a dalším stolařem v Dlouhomilově Rudolfem Eibem. Zatímco Vachutka dostal od Němců během okupace několik zakázek, Eib vyšel naprázdno s odůvodněním, že není přívržencem Němců tak jako Vachutka. Z dalšího šetření vyplynulo, že Vachutka se s Němci stýkal v mnoha případech již před rokem 1937. Za své výroky proti Československu se zpovídal i v lednu 1938 před krajským soudem v Olomouci. Odsouzen nebyl v důsledku nastalé politické situace²⁸⁵. Od 8. května 1945 se Vachutka nacházel ve vyšetřovací vazbě, dne 31. srpna 1945 byl z vyšetřovací vazby, kterou vykonával v Zábřehu, propuštěn. Den předtím byl jeho případ pro nedostatek důkazu ONV Zábřeh zastaven. Po propuštění z vazby si Vachutka nijak nelámal hlavu s tím, že mu úřady zabavily veškerý majetek s dílnou, a dál jej využíval²⁸⁶. Případ Vachutka byl poprvé před TNK Zábřeh projednáván 14. února 1946, kdy byl obviněný opět vyslýchán. V jeho neprospěch svědčilo sedm osob, které se v podstatě shodly na tom, že Vachutka vyhledával německou společnost, hanlivě se vyjadřoval o první republice a také se měl v květnu 1939 vydávat za Němce během sčítání lidu v Dlouhomilově. 31. srpna 1946 byl Jan Vachutka před TNK shledán vinným a odsouzen k vězení v trvání dvou měsíců, peněžité pokutě ve výši 5 000 Kčs, v případě nedobytnosti k náhradnímu vězení v trvání dalšího jednoho měsíce a k trestu veřejného

---

²⁸⁵ Výpověď Antonína Rýznara ze dne 19. dubna 1946. Rýznar vypověděl, že Vachutka nebyl odsouzen, nicméně podařilo se zjistit, že mu byl uložen trest: „...pro přečin rušení obecného míru podle § 14 čís. 1 a 5 zák. na ochranu republiky k vězení 14 dnů zostřeného jedním postem“ se zkušební lhůtou na dva roky. Tamtéž, Výměr s. 2.

²⁸⁶ Na tuto skutečnost upozornil ONV Zábřeh předseda Národního výboru v Dlouhomilově Karel Matějčiček. 4. října 1945 se předseda Vyšetřovací komise vyjádřil následovně: „Další rozhodování ve věci nám nepřísluší a zejména nejsme povoláni rozřešit spor, který nám předkládáte. Můžeme se tedy jen neoficiálně k Vašemu přípisu vyjádřit. Byl – li majetek Jana Vachutky odstaven úřadem, nechť se tak stalo právem či neprávem, nesmí Vachutka toto obstavení samovolně mařit. Činí – li tak, můžete jej oznámiti pro přestupek maření exekuce. Abyste však sami neměli nepřijemnosti, doporučujeme zrušit zábor jeho majetku, pro který nemáte žádného zákonného zmocnění. Pokud běží o louku, tu případ nutno řešit podle dekretu presidenta republiky o obnovení právního pořádku, avšak tu provedení jest odloženo až do vydání prováděcích nařízení, takže až do té doby má Vachutka patrně právo louku používat. Pokyny, jaké stanovisko máte k Vachutkovi zaujmouti, Vám dáti nemůžeme, ale nemá – li k němu občanstvo důvěru, bude tím asi nejvíce potrestán, neboť jest jisté, že jeho živnost upadne.“ Tamtéž.

pokárání²⁸⁷. Jan Vachutka se postavil do řady dalších odsouzených, kteří se proti rozsudku odvolali, a zaslal na Zemský národní výbor v Brně vcelku rozsáhlý elaborát, v kterém se snažil osvětlit vývoj celé kauzy. Znovu poukazoval na to, že nemohl ovlivnit to, kdo k němu docházel, objasnil dosti prakticky důvody, které jej vedly k zapsání syna na německou školu a také to, že s některými svědky v jeho případě už dlouho dobu v obci nevycházel. Na jeho obranu lze ve spisu možno nalézt několik dopisů, které Vachutku staví do pozice podporovatele české myšlenky, například tím, že varoval dva obyvatele Dlouhomilova před zatčením, popřípadě jako aktivního posluchače zakázaného rozhlasového zahraničního vysílání. Na trest veřejného pokárání se vztahovala amnestie vyhlášená v červnu 1948. Zemský národní výbor v Brně odvolání vyhověl a pro nepřesnosti ve vyšetřování a pro zaujetí vypovídajících svědků vrátil případ k projednání první instanci. Trestní nalézací komise při okresním národním výboru v Zábřehu dne 18. května 1950 trest v plné výši potvrdila.

Ariadne Täuberová a Jitka Lotzeová - vinny

Obě sestry byly obviněny z velkého množství skutků. Ariadne Täuberová se narodila 31. prosince 1914 a do vyšetřovací vazby ONV v Zábřehu byla dodána dne 13. června 1945. Její sestra Jitka, rozená Žůrková, se narodila 27. srpna 1916 a započala výkon vazby k 19. červenci 1945²⁸⁸. Ač byly Češky, provdaly se obě za příslušníky německé armády. Ariadne si vzala za muže vojína Wehrmachtu, Jitka poručíka, s kterým se seznámila v roce 1940, v době, kdy v Berlíně působila jako sestra červeného kříže²⁸⁹.

Ariadne byla obviněna i z toho, že v roce 1938 měla hřebíkem vyrýt na zeď starosty Drozdovské Pily, kde obě žily, hanlivý nápis: „*Vyvěste do tří dnů prapor s hákovým křížem, nebo vás rozbijem!*“²⁹⁰ Obě dvě sestry se oblékaly v německém stylu, nosily bílé „*henleinovské punčochy*“ a dirndly. Po příchodu německého vojska vyhledávaly společnost německých vojáků a často se členy německé armády nechávaly doprovázet domů na

---

²⁸⁷ V trestním nálezu se nachází přípis, že do uloženého trestu se započítává doba třiceti devíti dnů, které měl odsouzený vykonat v rámci zajišťovací vazby. Toto ovšem nekorresponduje s faktem, že ve vazbě byl Vachutka od 8. května do 31. srpna 1945. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 25 „*Jan Vachutka*“, Trestní nález ze dne 31. srpna 1946.

²⁸⁸ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 166, spis č. 27 „*Ariadne Täuberová a spol.*“. Stanice SNB v Hoštejně, Věc: Lotze Jitka a Täuberová Ariadna z Drozdova, zatčení pro polit. činnost. Ze dne 20. července 1945.

²⁸⁹ Manžel Täuberové byl v době vyšetřování nezvěstný. Muž Jitky Lotzeové, byl již po smrti, padl 1. května 1945 v Berlíně, Tamtéž.

²⁹⁰ Tamtéž.

Drozdovskou Pílu. Dále jim bylo přičítáno za vinu, že v květnu 1945, v době kdy se německá armáda stahovala ze Zábřehu, měly obě dvě poslat německou jednotku na hajného Gereše z Drozdovské Pily, který se zachránil pouze včasným útekem do lesa. Během útěku pod ochranu lesního porostu na něj měli němečtí vojáci střílet z těžkých kulometů, přičemž kulky zranily obyvatelku Drozdovské Pily Annu Knápkovou. K výčtu všech těchto obvinění přibyl ještě fakt, že po osvobození se obě sestry odmítly podílet na pracích určených Němcům, konkrétně na čištění ubikací, v kterých byli během války ubytováni němečtí vojáci²⁹¹. Veškeré skutky obě sestry vehementně popřely, to, co popřít nemohly, bylo uzavření jejich sňatků s příslušníky německé branné moci. Zároveň vypověděly, že nikoho neudaly a že se nikdy jako Němky nechovaly. K přestřelce na konci války se vyjádřily, že s německými vojáky, kteří se dostavili k jejich obydlí ve dvou tancích, nemluvily. Vojákům jen umožnily poslouchat rádio, které informovalo o klidu zbraní. V době poslechu byli vyrušeni palbou z pušek, která zřejmě byla směřována z hotelu Drozdovská Pila. Celá řada občanů Drozdovské Pily se vyslovila proti oběma sestrám, všechny výpovědi se nesou v duchu ostentativního protičešství, jež bylo pro sestry naprosto signifikantní. Všichni okolo měli strach přijít s nimi do kontaktu, neboť byl názor ten, že spolupracují s Němci ve větší míře, než bylo nutné. Ariadne i Jitka přišly s dobrozdáním, které dokazovalo, že údajně někdy v průběhu roku 1944 měly předat jednu německou armádní pistoli včetně příslušenství partyzánu Sedláčkovi²⁹². Za pomoci korespondence mezi příslušnými úřady se podařilo zjistit, že žádná ze sester nepřijala během okupace německou národnost, a ani poté, co vstoupily ve svazek manželský s říšskoněmeckými respektive vojenskými příslušníky, se tak nestalo. Vyšetřující komisí ONV byl případ sester Žůrkových pro nedostatek důkazů dne 30. srpna 1945 zastaven. Před TNK se tato kauza dostala v únoru 1946. Jako první se k výslechu dostavila Ariadne. Jitka byla omluvena pro svou nepřítomnost, v tuto dobu se ucházela o místo v Praze. Jitka Lotzeová byla vyslechnuta v listopadu 1946. Ariadne Täuberová a Jitka Lotzeová byly dne 16. ledna 1947 odsouzeny k veřejnému pokárání, Ariadne k vězení v trvání

---

²⁹¹ Dle výpovědi Němky Edity Pietschové se Täuberová vyjádřila následovně: „*Erstens bin ich krank, ich habe das Zeugnis vom Arzt, dass ich beurlaubt bin und zweitens kann ich in Berlin arbeiten, wo ich mit Freude arbeiten werde!*“ SNB Hoštejn, Protokol s Editou Pietschovou ze dne 19. července 1945, Tamtéž.

²⁹² Pistoli zaslal na požádání poštou manžel Ariadne. Zbraň měl při partyzánských akcích používat výše jmenovaný Jan Sedláček. Také dle svého vyjádření pomáhal otci obviněných Rudolfu Žůrkovi v opravách střelných zbraní pro partyzánskou skupinu. U Žůrkových se ukrýval tři měsíce na podzim roku 1944. Tamtéž, Výslech svědka Jana Sedláčka ze dne 20. srpna 1945. Osoba Jana Sedláčka byla v celém případě značně zpochybněna. Neměl být oblíben ani samotnými partyzány a z toho důvodu byl z jedné skupiny vykázán. Byl v rodinném poměru k sestrám Žůrkovým, měl se také podílet na ukradení pušky z majetku otce obou sester. Výslech svědka hostinského Františka Klimeše ze dne 31. července 1945, Tamtéž.

dvou měsíců, Jitka k vězení v trvání dvaceti jedna dní. Trest vězení již měly obě odpykány vyšetřovací vazbou²⁹³.

Alois Ruský – vinen

Hrobník ze Zvole Alois Ruský se narodil 26. února 1892. Byl obviněn z toho, že v době okupace pěstoval společenský styk s Němci, který přesahoval míru nezbytné nutnosti, a podporoval odnárodňovací snahy nacismu.

Jeho obvinění spočívalo v tom, že v obci Zvole měl úzké styky s rodinou Němce a Ortsbauernführera Františka Nitsche, k němuž často docházel a informoval jej o veškerém dění v obci. Dále posílal syna a dceru do německých škol, přičemž oba měli být organizováni v Hitlerjugend, respektive BDM²⁹⁴. Udání na Ruského přišlo oproti ostatním případům poměrně pozdě, Jan Jedelský tak učinil až 14. ledna 1946. Před Janem Jedelským Ruský učinil, dle výpovědi Jedelského, výrok v červnu 1945: „*S tou republikou začali tuze brzo, ta se dlouho neudrží.*“²⁹⁵ Přitěžující pro Ruského se stala ta okolnost, že jeho žena Marie během okupace vystupovala jako Němka a proti Čechům si počínala nevybíravým způsobem. Manželé obdrželi od svých spoluobčanů přízvisko „*zvolské gestapo*“. Ruská vyvolávala hádky a s každou maličkostí běžela k Ortsbauernführerovi Nitschemu a vše mu neprodleně hlásila. Měla na starosti bývalou Sokolovnu v obci, kde se starala o sedm německých vojáků, kterým prala a vařila. Ruská se proti všem svědectvím ohradila a naopak uvedla, že na starání se o německou jednotku byla navelena, práci pro vojsko vykonávala zdarma a prášek na praní německých svršku si taktéž musela opatřit za své. Ač se ve spisu nachází větší množství informací ohledně chování Marie Ruské za války, nikdy před TNK nestanula. Na konci války měla tuto malou jednotku vybavit na cestu potravinami a ošacením. K případu Ruský vypovídal i svědek Čeněk Horníček, který doznal, že viděl syna A. Ruského několikrát chodit po obci ve stejnokroji HJ s dýkou u pasu. Uvedl také, že během okupace došlo k rozmršce mezi synem Ruského a synem Horníčka, která byla završena rvačkou. Horníček chtěl celou situaci uklidnit s odůvodněním, že se jednalo pouze o dětské půtky, ovšem ne tak Ruský: „*Ruský mně řekl, že jestli nezjednám nápravu, že on sám mému synu Zdeňkovi rozbije hubu. Nato jsem mu opět odpověděl, že jestli on rozbije mému synu hubu, že já bych rozbil potom*

²⁹³ Ve vazbě se nacházeli v době od 19. července do 14. srpna 1945. Tamtéž.

²⁹⁴ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 125 „*Alois Ruský*“, Protokol sepsaný na stanici SNB ve Zvoli dne 6. března 1946.

²⁹⁵ Výslech svědka Vlasty Jedelské před TNK Zábřeh dne 22. února 1946, Tamtéž.

hubu jemu. Po tomto výroku mě chtěl Ruský udat ředitelství továrny, že mě pro tento výrok nechá zavřít.“²⁹⁶ Vše nakonec vyznělo do ztracena, protože dělníci, kteří byli rozhovoru přítomni, vše popřeli. Obviněný A. Ruský byl uznán vinným a dne 24. dubna 1947 byl odsouzen k veřejnému pokárání, k pokutě v částce 1 000 Kčs, v případě nedobytnosti k náhradnímu trestu vězení v trvání pěti dnů.

Mr. Ph. Karel Voborský - zastaveno

Karel Voborský se narodil 1. ledna 1899 v Praze a pracoval jako lékárník v Lošticích. Byl obviněn ze styku s Němci a pěstování společenského styku přesahujícího míru nezbytné nutnosti.

Jeho obvinění spočívalo také v tom, že ohlásil finanční sbírku na pomoc rodinám po zatčených a popravených. Voborský na tuto sbírku přispěl částkou sto korun, po zjištění, že lidé, kteří částky vybírali, byli gestapem zatčeni a uvězněni, se šel sám udat na četnickou stanici a vybírání sbírky ohlásil. Udání, jež bylo na Voborského podáno, uvádí přímou paralelu mezi jeho oznámením sbírky a následným zatýkáním ze strany gestapa. Díky této rozsáhlé akci měli dva občané (Vojtěch Válek a Emanuel Beran) přijít o život a dalších dvě stě bylo uvězněno²⁹⁷. Organizátorem sbírky se stal Ferdinand Gallas, ten byl zatčen za letákovou akci. Díky tomuto zatčení dostal Voborský strach a poté šel sbírku nahlásit na četnickou stanici. Toto udání uškodilo v první řadě Gallasovi, protože ten byl zatčen za věc jinou a protokol s ním mělo gestapo již sepsáný v jiných záležitostech. Gallas se to dověděl a svěřil se s tím svým spoluvězněm na cele číslo 30 v Olomouci²⁹⁸. Voborský na svou obhajobu řekl, že velitele četnické stanice Přídala se pouze ptal na to, proč byl Gallas zatčen, ten odvětil, že neví, ale že se zítra vrátí a řekne mu to. Příští den ráno se velitel Přídala skutečně objevil a ohlásil Voborskému, že Galas byl uvězněn za protiněmeckou činnost: „*Přídala mi řekl, abych se o té věci nikomu nezmiňoval, že o tom napíše záznam, který zůstane u něho a kdyby mne gestapo vyslyšelo, že mám říci, že jsem případ ohlásil den předtím ve dvě hodiny. Gestapem jsem vyslyšán nebyl a zatčení jsem ušel jedině proto, že jsem byl jediným*

---

²⁹⁶ Protokol sepsáný na stanici SNB ve Zvoli s Čeňkem Horníčkem dne 14. března 1946, Tamtéž.

²⁹⁷ Tento případ byl projednáván před MLS Olomouc, nicméně ve spisu se nenachází žádné vodítko, kromě čísla jednacího, ze kterého by šlo odvodit průběh a závěr líčení v rámci MLS. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 130 „Karel Voborský“.

²⁹⁸ Protokol zaslaný Národnímu výboru v Lošticích o činnosti lékárníka Voborského během okupace ze dne 12. května 1945, Tamtéž.

*lékárníkem v Lošticích.*²⁹⁹ Bývalý četnický velitel Přidal dle Voborského po skončení okupace svědčil v jeho případě jinak, a to proto, že tak musel učinit během výslechu: „*pod následky bití.*“ Ke svému styku s Němci se Voborský vyjádřil, že jako každý jiný Čech i on navštěvoval hostinec, kam docházeli Němci. Fakt, že zatýkácí akce gestapa proběhla na popud lékárníka Voborského, dosvědčila i Libuše Gallasová, žena uvězněného Gallase, který se jí během návštěvy ve vězení svěřil, že za oznámením sbírky stál skutečně Karel Voborský. Tuto informaci předal Gallas také Hynku Neoralovi a písemně za pomoci motáku vedoucímu továrny Metra v Lošticích Antonínu Gärtnerovi. V motáku bylo napsáno, že vyzrazení sbírky Gallasovi dost uškodilo a ve vězení si díky tomu hodně vytrpěl. V neprospěch Voborského svědčil i poručík SNB Teodor Ševčík, který se v době, kdy měl lékárník sbírku ohlásit, nacházel na četnické stanici. Dle něj šel Voborský přímo za velitelem stanice Přidalem a v jeho kanceláři strávil asi deset minut: „*Jakmile Voborský odešel, vyšel ze své kanceláře velitel stanice Přidal, odplivl si a řekl: “Svině, přišel se udat, že dal 100 K na sbírku.*“³⁰⁰ Dne 24. dubna 1947 se TNK v Zábřehu usnesla, že v jednání, jež se klade za vinu Karlu Voborskému, není dána skutková podstata, a proto bylo řízení zastaveno.

Ladislav Giebl - vinen

Vedoucí u firmy Klement Hauk Ladislav Giebl z Loštic se narodil 4. června 1901. Z pozice své funkce byl obviněn, že se soukromě stýkal v míře přesahující nezbytnou nutnost s osobami německé národnosti za účelem dosažení osobních i hmotných výhod.

Giebl se nestýkal jenom s majitelem Němcem Brunem Haukem, Blockleiterem v Lošticích, ostatně tomu se z důvodu toho, že to byl jeho švagr, nemohl ani vyhnout, ale s dalšími významnými Němci a nacisty³⁰¹. Byli to například úředník Reichsauftragsverwaltungu z Litovle Lausch, dále Němec Breitenstein a významná osoba zdejšího regionu správce hradu Bouzov SS Sturmbannführer Ratz. Esesman Ratz v bytě u Gieblů dokonce jednou vybíral s kasičkou na WHW. Giebl se stal mezi obyvateli Loštic obávanou figurou, nikdo se s ním nechtěl dostat do sporu, negativně na sebe upozornil tím, že za datum závodního večírku určil 30. leden 1943. Toto datum poté vysvětlil továrníku

²⁹⁹ Výslech obviněného u ONV v Zábřeze TNK dne 4. června 1946, Tamtéž.

³⁰⁰ Výslech svědka u ONV v Zábřeze TNK ze dne 24. března 1947, Tamtéž.

³⁰¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 171, spis č. 138 „*Ladislav Giebl*“.

Štenclovi³⁰² tak, že jde v první řadě o výročí uchvácení moci nacisty v Německu, až na druhém místě o večírek firmy³⁰³. Na tento večírek pozval Giebl větší množství významných občanů Loštic a tím je uvedl do dosti překérní situace. Díky tomu museli přijít s několika výmluvami, aby se večírku nemuseli vůbec účastnit. Na to ostatně upozornil německé úředníky Gieblův švagr Hauk a v tomto ohledu si jim postěžoval. Giebl dosti ostentativně vyjadřoval svou podporu pro německé vojenské úspěchy. Mnozí spoluobčané nabyli během okupace dojmu, že se Giebl přihlásil k Němcům a získal říšské občanství. Své proněmecké smýšlení ve styku s Němci dal obviněný najevo také u firmy Wagner v Olomouci, kde při jedné návštěvě ukazoval s radostí na nástěnné mapě vítězný postup generála Rommela v Africe³⁰⁴. Po válce díky všem těmto skutečnostem nedostal Giebl od národního výboru v Lošticích osvědčení o národní spolehlivosti³⁰⁵. Ke styku s Němci se Giebl vyjádřil, že se tomu nemohl vyhnout, Hauk, jak bylo řečeno, byl jeho švagr a Lausch byl jeho kontakt ve věcech správních a také mu opatřoval propustky do protektorátu. Potvrdil společenský i soukromý styk s esesmanem Ratzem, k tomu dodal, že rodinu Gieblovu navštívila dvakrát během války i manželka SS Sturmbannführera Ratze. K firemnímu večírku uvedl, že pouze nešťastnou náhodou připadl k datu oslavy nacistického převzetí moci v Německu. Na konci války se stal Giebl a celá jeho rodina terčem útoku partyzánského oddílu. K této akci podal vysvětlení bývalý partyzán Adolf Hňoupek: *„...na zpáteční cestě na upozornění Zendulky, jakým občanem je Giebel, šli jsme do domu Gieblova. Tento byl uzamčen. Proto velitel zazvonil. Jelikož nikdo, neotevíral začal tlouct. Po delší době Gieblová vešla do okna a ptala se, kdo tam je. Když jí odpověděl, že se jedná o partyzány, začala křičet, že je dobrá vlastenka, a řekla, že neotevře. Z toho důvodu vystřelil velitel asi 2 rány proti ní z automatu. Před tím kázal mně, abych zaujal místo venku ze zadu domu a Blažkovi z předku domu. Když Gieblová dům neotevřela a zakázala své nájemníci rovněž otevřít, otevřel dveře. Co se více ve vnitřku odehrávalo, nevím. Slyšel jsem jenom z mého stanoviště 1 výstřel. Po tomto výstřelu jsem vešel do domu a tam jsem viděl*

³⁰² Jan Štencel nar. 10. dubna 1904 v Lošticích byl obviněn dle malého retribučního dekretu z toho, že svého zaměstnance Huberta Horáka zapsal v roce 1944 na zákopové práce. Dne 23. dubna 1947 bylo řízení proti továrníku Štenclovi zastaveno. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 172, spis č. 172 „Jan Štencel“.

³⁰³ „V prosinci 1942 seděl jsem u Coufalů, když přišel Ladislav Giebl. Šel přímo ke mně a říkal, že budou pořádat v závodě Werk II. večírek na oslavu uchvácení moci Hitlerem. Toto dokazuje, že tento večírek byl vědomou oslavou nacismu, a ne, jak tvrdí Giebel, že to byla náhoda, že společenský večírek zaměstnanců připadl na tento den.“ Výpověď továrníka Jana Štencle v Lošticích ze dne 21. prosince 1945, SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 171, spis č. 138 „Ladislav Giebl“.

³⁰⁴ Továrník Štencel dále vypověděl: „Dále poznamenávám, že jsem byl jednou u fy. Wagner v Olomouci. Úředníci stáli v kanceláři před mapou a posuzovali válečnou situaci v Africe, protože Rommel se blížil od El – Alamejnu k Alessandrii. Otevřely se dveře a vstoupil Blockleiter Hauk a s ním jeho švagr Giebl. Giebl uviděl mapu rozběhl se k ní a nadšeně ukazoval a mluvil o úspěších Němců. Všichni zaměstnanci, kteří od mapy uskočili ke své práci, byli zaraženi a překvapeni počínáním Giebla – Čecha.“ Tamtéž.

³⁰⁵ Výnos o nevydání osvědčení národní spolehlivosti byl podepsán Ladislavem Winterem, který figuruje v případě manželů Pivných viz. s. 106, Tamtéž.

ležet Gieblovou na zemi s prostřelenou hlavou. Mezi tím, co se vše toto odehrávalo na chodbě a uvnitř domu, Giebl utekl z prvního poschodí z okna na střechu sousedovu. Když jsme odešli na základě toho, že se blížili Němci, vojáci neb četníci, řekl nám velitel, že když vešel dovnitř, tak Gieblová právě telefonovala. Střelil jí velitel proto, že nechtěla vyzradit, kde je její manžel. Když jsme šli ke Gieblům, tak velitel neměl v úmyslu Giebla zastřelit, ale chtěl ho pouze vyzvat, aby změnil své jednání jak k Čechům, tak i k Němcům. Následkem zapírání a chování se jeho manželky, která volala telefonicky Němce, dostala střelnou ránu do hlavy. Kdo jí střelil, nevím. Pravděpodobně to byl Leonid, jelikož ten měl při mém vstupu do místnosti pistol v ruce.³⁰⁶ Ladislav Giebl tuto událost popsal značně odlišně: „A přišla osudná noc z 22. na 23. března t. r. Přesně v 1 hod. a 5 min. bylo u nás prudce zvoněno. Tchán šel ke dveřím, ptal se, kdo tam je. Bylo mu odpověděno: Kriminalpolizei aufmachen! Tchán neotevřel a utíkal nám to říct. Kriminalpolizei. Manželka si uvědomila poslouchání cizího rozhlasu, a že mně jdou jistě zatknout, a prosila mě úpěnlivě, abych se někam schoval, že už tak jak tak bude brzy válce konec a do tohoto konce už někde vydržím. Učinil jsem tak. Potom otevřela okno. Výzva se opakovala. Manželka na to: Jsme Češi, německy nerozumím. Bylo na ni ale ihned vystřeleno. Ihned jí blesklo hlavou, jestli to nejsou partyzáni a někdo jestli je špatně neinformoval. Proto volala z okna, až to sousedé z protějších domů slyšeli: Jsme Češi, ať žije Československá republika, ať žije prezident doktor Eduard Beneš! Bylo na ni zvoláno: Drž hubu! a již rozlétno se dole okno a pachatelé lezli dovnitř. Dole bydlící učitelku, Češku, zbili, a tchána 74letého začli tloucti pěstmi do hlavy. Jakmile manželka uslyšela dole křik a hluk, otevřela dvěře a šla chránit svého otce. Dořekla jen: Pro Boha, páni, proč bijete mého tatínka a hned se vrhli na ni /byli 2 nebo 3 a jedna žena/ a křičeli: Ludro, kde máš svého chlopa? Na odpověď: Neví, začli ji tloucti brutálním a člověka nedůstojným způsobem, ji bezbrannou a ničím se neprovinivším ženu, smýkali ji po schodech, shodili ji ze schodů – utrpěla nárazem prasknutí lebky – kopali do ní, až v bezvědomí zůstala ležeti u nohou svého otce. Jeden potom k ní přiskočil a se slovy: Tu máš ludro na památku – střelil jí z bezprostřední blízkosti do obličeje. Žena, která s nimi přišla, stála na schodech a vše pozorovala. Po výstřelu vrhla se na mojí manželku a ukradla jí z ruky snubní prstýnek.“³⁰⁷ Giebl rovněž popřel údaj o tom, že manželka telefonicky žádala o pomoc německé orgány. Jeho žena byla provizorně ošetřena a odvezena do nemocnice v Olomouci, kde byla podrobena operaci. 19. května přijeli do nemocnice, kde byla hospitalizována Gieblova žena,

³⁰⁶ Velitelství SNB Mohelnice, okr. Zábřeh, Protokol se svědkem Adolfem Hňoupkem ze dne 20. července 1949, Tamtéž.

³⁰⁷ Odvolání Ladislava Giebla o zamítnutí vydání potvrzení o státní spolehlivosti podané u ONV v Zábřehu ze dne 18. listopadu 1945, Tamtéž.

partyzáni. Tři členové partyzánské skupiny přijeli do nemocnice za ženou, která se v jejich řadách účastnila útoku na Giebla, mezi nimi byl také Adolf Hňoupek. Ten Hňoupek, jenž v jiných konturách vykreslil incident z 23. března 1945. Giebl byl partyzány v nemocnici zajištěn a převezen přes Litovel do Loštic. Giebl byl předán předsedovi vyšetřující komise, v jiných případech se vyskytujícímu Ladislavu Winterovi. Ten se podílel na výslechu Giebla na strážnici, přičemž Giebl dostával velkou řadu otázek ve smyslu, kolik udal lidí, zda byl v NSDAP apod. Po výslechu byl odveden do prvního patra: „... *přišel za mnou partyzán ve vojenské čepici s označením podporučíka p. Vincenc Blažek a se slovy: kde je Hauk, a bez další sebemenší příčiny mne počal tlouci rukama po hlavě a nahajkou po obličejí. Neměl toho dosti, zavolal si nějakého mladíka v četnické uniformě a s výčitkou, že jsem udal 50 lidí a ti mně proklínají, mě položili přes židli a řemeny bušili do mne. Pak mi V. Blažek připjal německé N a s tím jsem musel jít přes město do Moravičan na opravu mostu.*“³⁰⁸ 21. května si pro Giebla přijel kapitán NKVD a s dalšími šesti vězni byl odvezen do věznice okresního soudu v Mohelnici. Dne 14. června byl předán do zajišťovací vazby při MNV v Lošticích. Na svobodu byl Ladislav Giebl propuštěn 28. června 1945 na základě lékařského doporučení³⁰⁹. Po prozkoumání a přečtení všech výsledků a dalšího dokazování ve věci byl dne 2. října 1946 Giebl uznán vinným a odsouzen k trestu vězení v trvání čtyřiceti dnů, k pokutě ve výši 5 000,- Kčs, v případě nedobytnosti k náhradnímu trestu vězení v trvání jednoho měsíce a k veřejnému pokárání. Do uloženého trestu se mu započítávala doba, kterou strávil ve vazbě, tj. čtyřicet dnů vazby. Tímto byl uložený trest vězení odpykán. 7. října 1946 podal u Zemského národního výboru v Brně Ladislav Giebl odvolání³¹⁰. Gieblovi bylo částečně vyhověno, dle výměru z 21. září 1949 se Gieblovi nemohlo klást za vinu pořádání společenského večírku, dle jeho styku s Němci ovšem odvolací komise trest schválila. Na Ladislava Giebla se vztahovala amnestie z 18. června 1948, díky tomuto faktu nebyl zbytek trestu vykonán.

---

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ Vyšetřující výbor při MNV v Lošticích – protokol sepsaný s Ladislavem Gieblem ze dne 20. listopadu 1945, Tamtéž.

³¹⁰ V tomto udání se Giebl ostře ohrazuje proti výpovědi továrníka Štencla a uvádí jej jako největšího podporovatele Němců v Lošticích. Štencl od velitele Bouzova získal automobil, který údajně pocházel z arizace. Obchodoval s kulatinou, kterou taktéž získával podlouným způsobem od okupantů a hlavně, Štencl měl ke Gieblovi partyzány sám poslat. Tuto okolnost podporuje výpověďmi dalších příslušníků partyzánské skupiny. Odvolání k ZNV v Brně, Tamtéž.

Hynek Zlámal - zastaveno

Za vcelku kuriózní kauzu v rámci celého fondu TNK lze považovat případ Hynka Zlámala. Hynek Zlámal se narodil 27. listopadu 1900 v Janoslavicích. Bydlel v Rohli a byl obchodník s dobytkem. Byl obviněn z toho, že pěstoval společenský styk s Němci přesahující míru nezbytné nutnosti.

Toto obvinění spočívalo v tom, že dne 26. října 1945 měl znásilnit Němku Annu Mikulaschovou z Rohle³¹¹. Mikulaschová podala své udání na Zlámala 22. listopadu 1946, tedy rok po inkriminované události, na ONV v Zábřehu formou dopisu. V tuto dobu se nacházela v internačním táboře pro Němce v Mohelnici. V její zprávě se uvádí, že byla dvakrát znásilněna Hynkem Zlámalem a jednou obecním strážníkem N. Vozihnojem: *„Když v říjnu 1945 můj správce Jan Giebl byl několik dnů doma v Řimicích u své paní pomoci jí zabalit nábytek atd. k přesídlení do Rohle, přišel 26. října 1945 Ignác (Hynek) Zlámal ke mně do bytu a ptal se mě, kde je p. Giebl, chtěl by koupit prkno nebo lať, tak jsem řekla, p. Giebl není doma, je v Řimicích. P. Zlámal začal se mnou hned hovor, kde jsou mé děti atd. Potom mě vzal p. Ing. Zlámal za ruce a řekl ke mně, jak jste vlastně stará, řekla jsem 45 roků, na to řekl, co, tak mladá jste ještě a začal mě potom hned ohmatávat, potom mě použil. Když šel potom pryč, řekl, že nemám nic nikomu říkat, že je to pro nás Čechy moc nebezpečné. 2. listopadu přistěhoval p. Giebl svou paní s dětmi, nábytek, dobytek a všelijaké nářadí. U Gieblů měli také prase na krmení. 4. listopadu 1945, bylo již pozdě večer, byla jsem právě na dvoře, když přišel p. Zlámal a pozdravil dobrou noc, odvětila jsem tímtež pozdravem a poznal mě a řekl, ach paní Mikulaschová. P. Zlámal řekl, přišel jsem se podívat na Gieblovo prase a ptal se, je p. Giebl doma, řekla jsem, ne, bude někde ve vesnici, paní je uvnitř. Pan Zlámal řekl, pan Giebl nezůstane jistě dlouho a řekl ke mně, dej mi hubičku a začal mě zase venku na dvoře ohmatávat, při čemž vedl zase mou ruku ke svému pohlavnímu údu a zase mě použil. V lednu 1946 jsem už myslela, že něco se mnou je, protože již uplynuly 3 měsíce, to se doslechl pan Ing. Zlámal, který přišel potom k nám domů, p. Giebl byl pro mne v kuchyni a pan Zlámal se hned do mne pustil, že jej špiním a že nemám mluvit, protože musím vědět, že jsem Němka a on je Čech a vyhrožoval mi, když to vyjde naje – vo, že budu zastřelena a on také, toto řekl ke mně... Když přišel obecní sluha dne 17. srpna 1946 večer s mou vystěhovaleckou listinou, byla jsem sama doma, u Gieblů byli na karnevalu v zahradě sokolovny. Obecní sluha mě zatlačil do kuchyně a použil mne.“³¹² K tomuto udání se Zlámal*

³¹¹ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 203, k. 174, spis č. 214 „Hynek Zlámal“.

³¹² Tamtéž.

vyjádřil v tom smyslu, že věc je vymyšlená, že za celým případem stojí osoba Fridolína Škarpila a jeho manželky, kteří měli Mikulaschovou k této výpovědi navést. Důvodem mělo být to, že Škarpilovi byli Zlámalem přistiženi při krádeži svršku po Němcích, načež tuto událost Zlámál ohlásil soudu. Manžela Mikulaschové a Škarpila označil za velké nacisty a doplnil také to, že Škarpil jej za okupace šestkrát udal. Poněvadž promlčecí lhůta trestných činů byla podle dekretu č. 138/1945 v délce šesti měsíců, v případě Hynka Zlámala uplynula ke dni 26. května 1946, přistoupila TNK k tomu, že dne 24. dubna 1947 bylo řízení v této věci zastaveno. V důvodech usnesení se praví: „...po věcné stránce nebylo by lze v jednání obviněného spatřovati skutkovou podstatu společenského styku s Němci, jak ji má na mysli dekret č. 138/1945 Sb., poněvadž i kdyby bylo prokázáno, že mezi obviněným a Němkou Annou Mikulaschovou došlo k tělesnému styku, není ani tvrzeno, že mezi oběma šlo o nějaký styk budící veřejné pohoršení zejména s hlediska národní cti.“³¹³

4.8 Týrání, urážení nebo terorizování Čechů a Slováků

V rámci tohoto obvinění předstoupilo před TNK velké procento lidí, jednalo se jak o Němce, tak o příslušníky českého národa. Meritem věci byla různá udání, pohružky gestapem nebo německými úřady. Čin udavačství spadal v rámci judikatury pod MLS, nicméně v tomto případě se muselo jednat o čin těžšího ražení, kdy došlo ke ztrátě svobody, nebo následovalo úmrtí. Tyto případy byly MLS přezkoumány a poté zaslány do kompetence TNK, která se zabývala jejich řešením.

Karel Schöbel – vinen

Rodák z Vernířovic Karel Schöbel se narodil 4. května 1910. V rámci poválečné retribuce se mu kladlo za vinu špatné zacházení s Čechy a jejich terorizování, kterého se měl dopouštět jako příslušník tzv. Werkschutz.

K jeho zatčení došlo již 8. května 1945 v Bučovicích, poté putoval do internačního tábora ve Vyškově a odtud do zajišťovací vazby okresního soudu v Zábřehu, kterou začal

---

³¹³ Usnesení. Tamtéž.

vykonávat k 14. listopadu 1945³¹⁴. Počátkem roku 1946 se obviněný Schöbel nacházel v internačním táboře v Postřelmově. Samotný Schöbel se hájil tím, že funkci závodního policisty vykonával jen čtyři měsíce v roce 1943 u firmy Metzenauer a Jung v Postřelmově. Rozhodně odmítl urážky na adresu Čechů a terorizování dělníků. V jeho prospěch svědčili dva totálně nasazení, kteří s ním přicházeli v práci do styku, nicméně ani tato intervence mu nepomohla a ve výsledku byl Schöbel shledán vinným a odsouzen. TNK Zábřeh jej odsoudila k vězení v trvání deseti měsíců a k veřejnému pokárání. Tento rozsudek byl v trestním nálezu ze dne 4. dubna 1946 zdůvodněn tak, že jako příslušník závodní stráže měl napadnout zaměstnankyni továrny, pohmoždit ji a k dokonání všeho na ni poslat psa. Zároveň byl také odsouzen za výrok: „*České svině, naši vojáci krvácejí za vás, nemyslete, že je rok 1918, my vás ještě naučíme.*“ K tomu následně dodal: „*Tschechische blöde hunde, patří vám poslat do říše, nebo postřílet.*“³¹⁵ Do trestu se odsouzenému započítala i tzv. zajišťovací vazba. Problém nastal poté, kdy rozsudek obdržel velitel internačního střediska v Postřelmově štábní strážmistr Kovařík. Karel Schöbel byl zřejmě prvním odsouzeným v tomto zařízení, a proto došlo k tomu, že nadřízené složky v táboře nevěděly, jak s ním naložit. Je to patrné ze zprávy, kterou Kovařík zaslal na ONV v Zábřehu a ve které sděloval, že v tomto ohledu není tábor pro výkon trestu uzpůsoben, jediné východisko bylo zřízení samostatného oddělení, ovšem při tehdejší kapacitě 405 internovaných šlo o nemožnou realizaci. V závěru zprávy navrhuje velitel tábora eskortování Schöbela do věznice okresního soudu v Zábřehu. Do věznice v Zábřehu nastoupil Karel Schöbel 20. dubna 1946.

Karel Pivný a Františka Pivná - zastaveno

Manželé Pivní byli majitelé továrny na výrobu olomouckých tvarůžků v Lošticích. Byli obviněni z asociálního jednání vůči svým zaměstnancům. Měli udávat své dělníky na německém pracovním úřadě, ztěžovat jim záměrně pracovní podmínky a nutit je k vyšším pracovním výkonům. Karel Pivný, dle udání, hrozil šoférovi Ellnerovi gestapem, dokud vůz, který byl zrekvírován četnictvem, nepřiveze včas do Prahy.

Kladlo se jim také za vinu, že svým postupem vůči vedoucímu mlékárny v Kozově, odkud odebírali tvaroh pro výrobu tvarůžků, způsobili jeho stíhání ze strany kontrolních

---

³¹⁴ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 8 „*Karel Schöbel*“. Žádost k okresnímu soudu Zábřeh o započtení vazby ze dne 15. července 1946.

³¹⁵ Trestní nález – odůvodnění, Tamtéž.

orgánů. Jednalo se o celou řadu různých činů a faktů, ze kterých oba manželé takřka rovným dílem byli viněni³¹⁶. Karel Pivný se narodil 6. ledna 1891 v Kojetíně, jeho žena Františka 29. července 1890 v Lošticích. Vlastnili velký podnik, ve kterém zaměstnávali množství dělníků. Ze spisů je patrné, že udání na manžele podali většinou problémoví zaměstnanci. Karel Pivný dle udání měl stát za oznámením dělníka Jana Václava z Loštic a měl jej ohlásit na pracovním úřadě. Pivný ve své výpovědi uvedl, že Václav byl zaměstnancem značně líným a netaktním, který nechodil včas do práce, úkoly jemu svěřené plnil laxně a dost často měl neomluvenou absenci v zaměstnání. Stejně tak Františka Pivná byla nařčena ze špatného chování k zaměstnancům, přičemž měla příslušníkům výroby syrečků bránit během práce ve vykonávání potřeby. Naproti tomu větší množství zaměstnanců syrečkárny se ve svých svědeckých výpovědích vyjadřují o manželích Pivných kladně. Ovšem celý případ by se zřejmě vůbec neprojednával, kdyby v pozadí nefigurovala postava bývalého účetního Ladislava Wintera. Ten v červnu 1945 v místním hostinci zřídil kancelář sbírající informace o majitelích tvarůžkárny. Ohledně této informace vypovídala Cecilie Polesová: *„Po osvobození, v červnu 1945 zavolal mne a ostatní dělnictvo od fy. Pivný býv. účetní této firmy do hostince p. Linharta, kde jsme byli vyslýcháni, co kdo proti našim zaměstnavatelům víme. Winter sháněl proti Pivným svědky a slyšela jsem mluvit o tom, že jim dokonce sliboval i nějakou odměnu, když budou mluvit proti Pivným.“*³¹⁷ Tyto praktiky, Wintrem³¹⁸ používané, potvrdil i další svědek a to Josef Zdráhal, který uvedl: *„Po osvobození a to asi v červnu 1945, byl jsem p. Winterem zavolán do hostince p. Linharta, kde se konala schůze, na které byly sepisovány stížnosti zaměstnanců proti manželům Pivným. Pozoroval jsem, že p. Wintroví záleželo na tom, aby dělníci vypovídali co nejhůře proti manželům Pivným. Já sám považoval jsem výpovědi dělníků za klepy proti zaměstnavatelům a nevypovídal jsem nic, jelikož jsem je znal a věděl jsem, že jejich chování vůči dělníkům nebylo takové, jak je dělníci popisovali ve dnech po našem osvobození. Manželé Pivní přenechávali mi tvarůžky v množství, o jaké jsem požádal, a já jsem si výměnou za tyto opatroval opět jiné věci...Také když jsem měl nouzi o*

---

³¹⁶ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 170, spis č. 121 „Karel Pivný, Františka Pivná“.

³¹⁷ Výslech svědka Cecilie Polesové ze dne 29. října 1946, Tamtéž.

³¹⁸ Ladislav Winter nar. 8. července 1907 stanul rovněž před TNK Zábřeh, neboť byl obviněn z hanlivých výroků adresovaných na osobu Ed. Beneše, kterých se měl dopustit v lednu 1945, a také ze styku s Němkou Scholzovou. Udání bylo na Wintera podáno ze strany Karla Pivného. Winter byl poprvé vyslýchán 9. dubna 1946. V jeho případě znovu svědčil také J. Zdráhal a také manžel svědkyně C. Polesové Leopold Polesa a Josef Bieberle. V případě vyšlo najevo, že Scholzová byla Češka, která až sňatkem s německým vojákem přijala německou národnost, také se zjistilo, že k žádným intimním stykům mezi oběma nedocházelo. Ve prospěch Wintera se ve spisu nachází i potvrzení od partyzánské skupiny Jermak a Jugoslávské partyzánské brigády Maršál Tito. 31. srpna 1946 bylo řízení zastaveno. SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 168, spis č. 65 „Ladislav Winter“.

*topivo, vypomohli mi uhlím.*³¹⁹ Ve stejném duchu se nesla i výpověď dalšího svědka Josefa Bieberleho, který doplnil své předchůdce: „...*(Wintr) sám napsal mou výpověď a já jsem byl nucen tuto podepsati.*“³²⁰ Obvinění proti K. Pivnému bylo rozšířeno ještě o sympatizování s Němci a styk s okupanty, kdy Pivný měl Němce ve svém domě hostit. Ohledně vyhrožování svému řidiči Ellnerovi se situace velmi rychle objasnila, protože Ellner po zjištění, že jeho chlebodárci je z této činnosti nařčen, vystavil obviněnému potvrzení a v něm celou věc značně pragmaticky osvětlil: „*Řekl Jste mně pouze, že jet musím, jinak když odmítnu, že hrozí nebezpečí ze strany gestapa jednak pro mě, jednak pro Vás.*“ Navíc se do případu angažovala i partyzánská skupina Jermak, jejíž představitelé (kapitán Andrej) Pivnému vystavili potvrzení na vyplacení 50 000 Kčs, které Pivný oddílu věnoval a které byly poté použity na nákup zbraní. Údajný incident s mlékárnou v Kozově byl také vysvětlen. Mlékárna dodávala značně nekvalitní tvaroh na výrobu, dle výpovědí se ve výrobku nacházelo velké množství vody. Do případu mlékárny v roce 1942 zasáhl i správce hradu Bouzov důstojník SS Ratz, i posádce SS byly totiž mléko a tvaroh dodávány. Z výpovědí je patrné, že mlékárna šidila své výrobky záměrně a nebyla oznámena vyšším místům jen díky stykům s vyššími důstojníky SS. Pivný v tomto případě nehrál žádnou roli, pracovníky mlékárny nikomu neoznámil³²¹. Pro nedostatek skutkové podstaty bylo řízení proti manželům Pivným dne 30. listopadu 1946 zastaveno.

Anna Langhammerová, Jan Langhammer - zastaveno

Anna Langhammerová se narodila 6. srpna 1892, její syn Jan 4. prosince 1916. Oba byli obvinění, že v době okupace terorizovali spoluobčany v Písařově pohružkami udáním německým úřadům³²².

Udání na oba podal syn Robert Langhammer, který se svou matkou a bratrem žil pod jednou střechou. Ve prospěch obviněné vystoupilo několik svědků, kteří Langhammerovou označili za dobrou Češku a podporovatelku podzemního hnutí. Její podpora spočívala v tom, že posílala finanční částky rodinám politických vězňů, partyzánům v jednom případě přenechala sluchátka na poslech rozhlasu a také jim sehnala neurčité množství ekrazitu. Od dubna 1945 se do její kartáčnické dílny nastěhovalo deset německých vojáků. Zde si zřídili

³¹⁹ Výslech svědka Josefa Zdráhala ze dne 29. října 1946, Tamtéž.

³²⁰ Výslech svědka Josefa Biberleho ze dne 29. října 1946, Tamtéž.

³²¹ Z dopisu zaměstnance Karla Pivného adresovanému do advokátní kanceláře, která manžele zastupovala. Dopis do řízení dodal právní zástupce Pivných JUDr. Vykopal, Tamtéž.

³²² SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 173, spis č. 182 „Anna Langhammerová“.

sklad zbraní a hlídali jej, i přesto byla neustále Langhammerová ve styku s partyzány zásluhou svého syna Jana, který se stal jedním z nich poté, co se nevrátil v roce 1944 do Německa na nucené práce. Ve světle dokumentů vyplývá na povrch povaha osoby udavatele. Robert Langhammer svou matku terorizoval a fyzicky i psychicky týral. Poté, co se se svou ženou nastěhoval do svého rodného domu, nastalo, dle slov Anny Langhammerové, pravé peklo. Celý svůj vztah osvětlila a subjektivně vykreslila ve svém obsáhlém dopisu, který byl odeslán ONV do Zábřehu. Popisuje zde neustálé hádky mezi synem Robertem a jeho ženou, bití a pohrůžky, kterými byla častována. Robert Langhammer stál za tím, že jeho bratr Jan byl odeslán na nucené práce do Merseburgu. V roce 1944 se Jan vrátil domů na dovolenou, nechtěl se již vrátit do továrny v Merseburgu, pokusil se o sebevraždu tím, že požil arsen, ale jen rychlou reakcí své matky byl zachráněn. Jan Langhammer vstoupil do partyzánské skupiny a schovával se v bunkru nad obcí. Anna Langhammerová byla nucena po odchodu svého syna Jana přespávat u známých v okolí, neboť její syn Robert ji oznámil, že jí zabije a tím získá veškerý její majetek. Robert Langhammer, dle popisu jeho matky, byl ukázkou psychopatické osoby. Po zabrání československého pohraničí se stýkal s Němci, maloval na domy hákové kříže a své matce nadával *“do židovek“*. Ve své výpovědi uvedla, že po skončení války: *„...byl velkým Čechem a obviňoval mě, že jsem Němka“*³²³. Na základě provedeného šetření, výslechů obviněných a výpovědí svědků bylo řízení proti Anně Langhammerové a Janovi Langhammerovi dne 23. dubna 1947 zastaveno.

---

³²³ Dopis Anny Langhammerové adresovaný MNV v Zábřehu, nedatováno, Tamtéž.

ZÁVĚR

Hlavním tématem předkládané práce byl podrobný popis činnosti a výsledků TNK v Zábřehu. Domnívám se, že cíle na začátku práce vytčené, byly splněny. Fond ONV mapující naplnění tzv. malého dekretu v politickém okrese Zábřeh se stal dostačujícím pro sepsání diplomové práce. Faktem ovšem zůstává, že velké procento případů chybí. Počet případů, které byly před komisí projednány, se ustálil na čísle 297. V pěti případech chybí spisy úplně, v dalších 125 částečně, nicméně i tak bylo možno z většího množství spisových fragmentů leccos vyčíst a pro práci nebyly dokumenty úplně bez ceny. Velké množství spisů, přesněji 64 spisů, bylo odesláno různým soudním institucím. Toto číslo zahrnuje ovšem pouze spisy, u nichž byla skutečná následná dislokace zjištěna.

Tzv. národní očista zasáhla, krom Slovenska, celé území Československa a logicky navázala na dekret č. 16/1945 Sb. o potrestání nacistických zločinců a dekret č. 17/1945 Sb. o Národním soudu, které byly vydány 19. června 1945. Opona druhé světové války se uzavřela a ve všech státech zasaženým nacistickým nebo fašistickým jhem došlo k honu na ty, kteří podporovali německé okupanty nebo jim přísluhovali. Pro ty, kteří se stali z hlediska výše jmenovaných dekretů nepostižitelní, byl vyhlášen dekret č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní cti. Tato právní norma, dá se říci narychlo sepsaná a ještě rychleji uvedena v život, se měla stát sečnou zbraní proti tzv. malým rybám. Výkonem dekretu byly pověřeny příslušné ONV, nikoliv soudy. Trestní nalézací komise byly původně čtyřčlenné, přičemž aspoň jeden z členů, obvykle předseda, měl disponovat právnickým vzděláním. Od roku 1946 se v komisi nacházelo již zástupců pět. Nejdůležitějším faktorem sestavování komisí bylo zastoupení všech čtyř stran Národní fronty, dle toho musely strany vyslat, po schválení, na půdu ONV své zástupce. Ani Zábřehu se nevyhnuly politické šarády, a jak je popsáno výše, i zde probíhalo zákulisní politické soupeření, za kterým v případě zábřežské TNK stálo místní sdružení komunistické strany.

Předseda komise Dr. Plachetka byl vybrán 28. prosince 1945 a k prvnímu zasedání se komise sešla 7. ledna 1946. První případ byl projednáván 4. dubna 1946, poslední 25. dubna 1947. Více jak tři sta osob ze tří soudních okresů politického okresu Zábřeh se muselo za své, ve většině údajné, delikty zodpovídat a hájit na lavici obžalovaných v budově ONV. Z hlediska genderu obviněných zaujímají první místo muži s číslem 134, ženy byly obviněny ve 44 případech. Nejvíce obviněných mužů, to znamená 60, se nachází ve věkové skupině 45 – 59 let. Ženy naopak s 12 zástupkyněmi dominují ve skupině 30 – 44 let. V tomto případě nejsou čísla pro výsledný dojem zcela průkazná, neboť věk obviněných se podařilo zjistit

pouze u 168 osob. Naproti tomu odsouzených mužů bylo 22 a žen 14. Počet rozsudků proto stírá tak velký rozdíl mezi pohlavími ve vztahu k ženám a mužům obviněným.

Stěžejním pro částečný popis celého politického okresu se stalo zjištění národnostního rozvrstvení všech tří soudních okresů, ale také i okresů s nimi sousedících. Z deseti v tabulce vypsáných soudních okresů pouze ve dvou měli Češi většinu a to v soudním okrese Zábřeh a Šilperk. V okrese mohelnickém náležel českému elementu 47% podíl. Naopak v nedalekém Šumperku měli Němci plných 66% veškeré populace. Také jsem se snažil o vypsání religiozity všech obviněných, ale úkol byl splněn jen zčásti. Tato položka se bohužel vyskytuje ve spisech jen a pouze v 54 případech. Ovšem i tak malé číslo koresponduje s podkapitolou, v které se nachází náboženské rozvrstvení celého politického okresu Zábřeh zpracované dle sčítání lidu z roku 1930. Katolíci jsou zastoupení krom pěti případů ve všech spisech, kde se může badatel náboženství dopátrat. Z hlediska statistiky jsem rovněž přistoupil k vypsání a rozdělení obviněných dle místa bydliště. Největší aglomerace Zábřeh se může pochlubit 36 obviněnými, nedaleké Loštice zaujímají místo druhé s 22 obviněnými. U dalších obcí okresu se dá hovořit o vcelku vyrovnaných číslech. Zaměstnání obviněných jde napříč celým spektrem různých profesí a podařilo se nalézt u 156 osob. Nejvíce obviněných bylo z řad rolníků. Rolníci se vykazují 35 obviněnými.

Zábřežská TNK nakonec shledala vinnými a odsoudila 36 osob. Rozsudky byly vyneseny za pestrou škálu provinění, která postihovala všechny odstavce dekretu, z něhož komise vycházela. TNK udělila celkem trest pokuty ve výši 59 000 Kčs, trest vězení v celkovém trvání 1 030 dnů, včetně několika desítek kombinací všech druhů trestů.

Proti rozhodnutí komise se mohl odsouzený do osmi dnů od obdržení závěrečného výsledku odvolat k ZNV, v případě TNK Zábřeh tak učinilo 8 odsouzených. Odvolání podávali u ONV v Zábřehu, který jej následně přeposílal k ZNV v Brně. Pouze ve dvou případech nebyli ti, kteří odvolání podali, spokojeni, to znamená, že u zbylých šesti byl trest zčásti, nebo v plné míře zrušen. V 217 případech bylo řízení z patnácti důvodů zastaveno a to například i z tak specifických důvodů, jako bylo například zastavení z důvodu spáchání činu před dobou zvýšeného ohrožení republiky. Mezi další důvody zastavení patřilo např. zaslání případu k MLS v Olomouci, odsun, úmrtí, donucení, nedostatek důkazů nebo také to, že se trestním orgánům nepodařilo vypátrat pobyt obviněného. Nejkurióznějším případem, který byl zastaven, a rovněž případem, který naprosto vybočoval z úzu celého spisového fondu, byl případ Františka Drábka. Člověka, který sám na sebe učinil u ONV udání a žádal o prošetření

svého případu, protože byl v obci, v které žil, pod tlakem spoluobčanů a stal se terčem poválečných pomluv a klepů, ve smyslu jeho údajné spolupráce s Němci a donášení na gestapo³²⁴.

Znovuotevřená retribuce po únoru 1948, která měla trvání od 12. dubna 1948 do 31. prosince 1948, nepřinesla kýžený výsledek, a jak již bylo uvedeno v tichosti a dá se říci i utajení se rozplynula v daleko závažnějších aspektech kvasu roku 1948. To dokládá i komunistická retribuce v Zábřehu, před kterou se mělo zodpovídat 53 obviněných, z nichž byli posléze 2 odsouzeni. Trest nad oběma byl v konečném výsledku vynesena až v roce 1950!

Za pomoci tzv. malého dekretu byli potrestáni větší či menší viníci, kteří participovali na válečném dění v našem státě. Hlavní problém spočívá v tom, že o osudech těchto lidí rozhodovali osoby bez právnického vzdělání. Dalším aspektem, který devaluje činnost dekretu, byly pohnutky, kvůli nimž byla oznámení podána. Jak je patrné z velkého množství udání, skutečně, obzvláště na vesnici, za nimi stály nevyřízené účty z doby předválečné a z doby okupace. Názorným příkladem je osoba Josefa Fojta z Postřelmůvku. TNK musela díky Fojtovi rozhodnout pět případů, neboť Josef Fojt podal udání na svědky, kteří svědčili během vyšetřování jeho případu ve Fojtův neprospěch. Komise nakonec veškerá udání smetla ze stolu z důvodu naprosté Fojtovy fabulace³²⁵.

Zjednodušeně lze říci, že kolbištěm malého dekretu byly negativní lidské vlastnosti okořeněné závistí a také i zhrzenou láskou.

---

³²⁴ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 167, spis č. 48 „*Ferdinand Drábek*“.

³²⁵ SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 2 „*Jaromír Fojt*“, SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 4 „*Josef Kupka*“, SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 5 „*František Turek*“, SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 6 „*Julius Kupka*“, SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 165, spis č. 7 „*František Žváček*“

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny

Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní výbor Zábřeh, inv. č. 202, 203, 204, karton č. 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177.

Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní výbor Zábřeh, inv. č. 205, 206, 207, 208, karton č. 178.

Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Zábřeh 1930 – 1945, Obecní kronika Zábřeha, inv. č. B – X – 8, poř. č. 8.

Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Zábřeh 1945 – 1946, Obecní kronika Zábřeha, inv. č. B – X – 9, poř. č. 9.

Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Zábřeh 1945 – 1948, Obecní kronika Zábřeha, inv. č. B – X – 9, poř. č. 9.

Tištěné prameny

Okresní věstník pro správní okres Zábřeh, ročník 1946.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 266 Sb. zák. a nař. II. Země moravskoslezská. Praha, Orbis, 1935. 212 s.

Literatura

BÍMAN, Stanislav; DUŠKOVÁ, Sabina. *Kdo byl kdo v Říšské župě Sudety 1938 – 1945. Svazek I A – B.* 1. vyd. Ústí nad Labem, Albis International, 2003. 306 s. ISBN 80-86067-81-5.

BORÁK, Mečislav. *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945 – 1948).* 1. vyd. Ostrava, Tilia, 1998. 450 s. ISBN 80-86101-07-X.

CIHLÁŘ, Jiří. *Těžká léta na Orlickoústecku. 1929 – 1939.* 1. vyd. Ústí nad Orlicí, Oftis, 2000. 176 s. ISBN 80-86042-34-0.

DOHNAL, Miloň; FILIP, Zdeněk; SPURNÝ, František. *Pátá kolona na severní Moravě.* Ostrava, Profil, 1969. 240 s.

FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha. Od nejstarších časů až do roku 1900.* Praha, Votobia, 2003. 298 s. ISBN 80-7220-145-X.

- FROMMER, Benjamin.** *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*, 1. vyd. Praha, Academia, 2010. 504 s. ISBN 978-80-200-1838-0.
- HANZLÍK, František.** *Únor 1948. Výsledek nerovného zápasu*. Praha, Prewon, 1997. 255 s.
- HRUŠKA, Emil.** *Konrad Henlein. Život a smrt*. 1. vyd. Praha, BMSS – Start, 2010. 214 s. ISBN 978-80-86140-67-4.
- JIŘÍK, Václav.** *Nedaleko od Norimberku. Z dějin retribučních soudů v západních Čechách*. 1. vyd. Cheb, Svět křídel, 2000. 720 s. ISBN 80-85280-68-X.
- KMONÍČEK, Josef; VAŠEK, František.** *Zpřetrhané sítě*. 1. vyd. Hradec Králové, Kruh, 1990. 132 s. ISBN 80-7031-336-6.
- KOČOVÁ, Kateřina; RADVANOVSKÝ, Zdeněk; SUCHÁ, Jitka.** *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945 – 1948*. 1. vyd. Ústí nad Labem, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2001. 104 s. ISBN 80-7044-326-X.
- Kolektiv autorů.** *Zábřeh – 750 let*. Zábřeh, Městský úřad Zábřeh, 2004. 161 s.
- KUKLÍK, Jan.** *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů. Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945*. Praha, Linde, 2002. 511 s. ISBN 80-7201-352-1.
- LUCUK, VÍT.** *Přežili svou dobu. Osudy lidí Šumperska, Zábřežska a Mohelnicka 1938 – 1989*. 1. vyd. Štítý, Veduta, 2011. 251 s. ISBN 978-80-86438-40-5.
- Mnichov 1938 a Severní Morava*. Šumperk, Vlastivědný ústav, 1978. 24 s.
- PERNES, Jiří; POSPÍŠIL, Jaroslav; LUKÁŠ, Antonín.** *Alexej Čepička. Šedá eminence rudého teroru*. 1. vyd. Praha, Brána, 2008. 305 s. ISBN 978-80-7243-382-7.
- RAPAVÁ, Ivana.** *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945 – 1948*. Ústí nad Labem, Albis International, 2010. 253 s. ISBN 978-80-86971-22-3.
- RAŠLA, Anton.** *Ľudové súdy v Československu po II. svetovej vojne jako forma mimoriadneho súdnictva*. 1. vyd. Bratislava, Vydavateľstvo slovenskej akadémie vied, 1969. 165 s.
- SPIRIT, Michal.** *Tzv. Benešovy dekrety. Předpoklady jejich vzniku a jejich důsledky*. 1. vyd. Praha, Oeconomica, 2004. 439 s. ISBN 80-245-0755-2.
- STEJSKAL, Jan.** *Konflikty v soužití Čechů a Němců v Zábřehu v letech 1944 – 1946*. Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci Filozofická fakulta, 2013. 162 s.
- UHLÍŘ, Jan Boris.** *Ve stínu říšské orlice. Protektorát Čechy a Morava, odboj a kolaborace*. 1. vyd. Praha, A. Skřivan ml., 2002. 286 s. ISBN 80-86493-05-9.
- ZIMMERMANN, Volker.** *Sudetští Němci v nacistickém státě. Politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938 – 1945)*. 1. vyd. Praha, Prostor, 2001. 577 s. ISBN 80-7260-055-9.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BDM	Bund Deutscher Mädel
DAF	Deutsche arbeit front
DNP	Deutsche national partei
DNSAP	Deutsche nationalsozialistische Arbeiterpartei
DTV	Deutscher Turnverein
HJ	Hitlerjugend
KNV	Krajský národní výbor
KS	Krajský soud
KSČ	Komunistická strana Československa
MLS	Mimořádný lidový soud
MNV	Městský národní výbor
NB	Národní bezpečnost
NBS	Národní bezpečnostní stráž
NKVD	Narodnyj komissariat vnutrennich del
NOF	Národní obec fašistická
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei
NSF	Nationalsozialistischen Frauenschaft
NSKK	Nationalsozialistisches Kraftfahrkorps
NSV	Nationalsozialistische Volkswohlfahrt
NV	Národní výbor
ONV	Okresní národní výbor
OS	Okresní soud
ŘNO	Řízení nebylo obnoveno
ŘNZ	Řízení nebylo zavedeno

SA	Sturmabteilung
SdP	Sudetendeutsche Partei
SHF	Sudetendeutsche Heimatsfront
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SNR	Slovenská národní rada
SOKA	Státní okresní archiv
SS	Schutzstaffel
StB	Státní bezpečnost
TNK	Trestní nalézací komise
WHW	Winterhilfswerk
ZNV	Zemský národní výbor

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1** Fotografie JUC. Aloise Otzipky. (SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 204, k. 177, spis č. 286 „*Alois Otzipka*“).
- Příloha č. 2** Snímek Franze Diblika v uniformě německého veteránského spolku. (SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 208 /C - H/, k. 178, Vyšetřovací komise při ONV Zábřeh. /Vyšetřování osob podezřelých z nacistické a protistátní činnosti. Členové nacist. organizací. Abeced. uspořádáno./ 1945. Spis „*Franz Diblik*“).
- Příloha č. 3** Značně nekvalitní fotografie Františka Sitty ve stejnokroji organizace Werkschar. (SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 169, spis č. 98 „*František Sitta*“).
- Příloha č. 4** Na fotografii v krátkých kalhotách vrchní asistent gestapa Raddatz, vpravo od něj šípkou označený údajný konfident gestapa Otto Huhne. (SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 208 /C - H/, k. 178, Vyšetřovací komise při ONV Zábřeh. /Vyšetřování osob podezřelých z nacistické a protistátní činnosti. Členové nacist. organizací. Abeced. uspořádáno./ 1945. Spis „*Otto Huhne*“).
- Příloha č. 5** Rozsudek nad Ludmilou Malinkovou ze dne 24. července 1950. Výrok padl 18. května 1950. (SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, k. 171, spis č. 151 „*Ludmila Malinková*“)
- Příloha č. 6** Rozsudek nad Vladislavem Jurenkou ze dne 24. července 1950. Výrok padl 18. května 1950. (SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 203, k. 175, spis č. 236 „*Vladislav Jurenka*“)
- Příloha č. 7** Seznam obviněných u TNK. (SOkA Šumperk, f. ONV Zábřeh, inv. č. 202, 203, 204, k. 165 – 177).

Příloha č. 1 – Fotografie JUC. Aloise Otzipky.

Příloha č. 2 - Snímek Franze Diblika v uniformě německého veteránského spolku.

Příloha č. 3 - Značně nekvalitní fotografie Fr. Sitty ve stejnokroji organizace Werkschar.

Příloha č. 4 - Na fotografii v krátkých kalhotách vrchní asistent gestapa Raddatz, vpravo od něj šipkou označený údajný konfident gestapa Otto Huhne.

Okresní národní výbor v Zábřeze,
technický referát.

Zn.: 368-20/7-1950.

Dne 24.7.1950.

Malinková Ludmila, Veselí č. 13, přestupek dekr. č. 138/1945 Sb.

Paní
Ludmila Malinková
Veselí č. 13.

I.
Výnos

Okresní národní výbor v Zábřeze zavedl proti Vám v r. 1946 trestní řízení pro přestupek dekr. č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění ~~proti~~ proti národní cti. V tomto řízení jste byla vyslechnuta jako obviněná dne 6.6.1946 a 4.3.1947, načež trestní spis byl předán k dalšímu řízení Mimořádnému lidovému soudu v Olomouci, jelikož bylo podezření, že jste se dopustila zločinu udavačství podle § 11 dekr. č. 16/1945 Sb. Rozsudkem Mimoř. lid. soudu v Olomouci ze dne 25.4.1947 č. Ls 283/19/47 byla jste osvobozena od obžaloby pro uvedený zločin, avšak trestní spis byl opět odstoupen okresnímu národnímu výboru v Zábřeze a pak okresnímu soudu v Mohelnici za účelem skončení trestního řízení, které proti Vám bylo již dříve zavedeno pro přestupek dekr. č. 138/1945 Sb. U tohoto soudu se také konalo hlavní přelíčení, a to dne 21.3. a 31.3.1948. Ježto pak toto trestní řízení nebylo pravoplatně skončeno do dne účinnosti zákona čís. 34/1948 Sb. t.j. do 2.4.1948, přešlo provedení trestního řízení opět na ONV v Zábřeze.

Na základě výsledku provedeného trestního řízení uznala trestní nalézací komise ONV v Zábřeze ve schůzi konané dne 18.5. 1950 takto právem:

Ludmila Malinková, roz. Veselá, nar. 16.9.1891, vdaná, povoláním posledně trhovkyně, bytem ve Veselí č. 13, okr. Zábřeh, jest vinna přestupkem § 1 odst. 1 zákona č. 138/1945 Sb., kterého se dopustila tím způsobem, že v době okupace, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky vychvalovala a podporovala nacismus, schvalovala činy nacistů a terorisovala české občany ve Veselí, kterýmžto chováním, urážejícím národní cítění českého lidu vzbudila veřejné pohoršení. Pro tento přestupek se odsuzuje podle § 4 cit. dekr. k trestu vězení v trvání 3 měsíců, k peněžité pokutě ve výši 10.000 Kčs, v případě nedobytnosti k náhradnímu vězení v trvání 2 měsíců a k veřejnému pokárání. Do trestu vězení se započítává vězení z předešlého trestního řízení 2 dny 15 min. Tento trest však nebude vykonán, a to v důsledku amnestie vlády ČSR ze dne 18.6.1948 a amnestie ve spisu číslo věci trestního (Mimoř. lid. s. v. ČSR ze dne 20.6.1948 č. 1180).

Příloha č. 5 – Rozsudek nad Ludmilou Malinkovou ze dne 24. července 1950. Výrok padl 18. května 1950.

23

Okresní národní výbor v Zábřezě,
technický referát.

Zn. 268-24/7-1950.

Dne 24.7.1950.

Jurenka Vladislav, Písařov č. 103, přestupek dekr. č. 138/1945 Sb.

I.

Výměr.

Pan
Vladislav Jurenka,

Písařov č. 103.

Rozsudkem okresního soudu v Zábřezě ze dne 7.11.1947 čís. Sp 15/19/47 byl jste osvobozen od obžaloby, že jste se dopustil přestupku dekr. čís. 138/1945 Sb. Proti tomuto rozsudku podal veřejný žalobce odvolání, o kterém však nebylo krajským soudem v Olomouci rozhodnuto do dne účinnosti zákona čís. 34/1948 Sb. t. j. do dne 2. dubna 1948. V důsledku toho přešlo projednání a rozhodnutí tohoto případu podle § 2 zák. čís. 34/1948 Sb. na ONV v Zábřezě.

Na základě výsledku dosud provedeného trestního řízení uznala trestní nalézací komise v Zábřezě ve schůzi konané dne 18.5.1950 takto právem:

Vladislav Jurenka, nar. 23.9.1895, ženatý, rolník, bytem v Písařově čís. 103 jest vinen přestupkem § 1 odst. 1 dekr. čís. 138/1945 Sb., kterého se dopustil tím, že v době okupace, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky podporoval nacismus, udržoval společenský styk s Němci v rozsahu, přesahujícím míru nezbytné nutnosti a urážel Čechy, kterýmžto jednáním urážejícím n rodní cítění českého lidu vzbudil veřejné pohoršení. Pro tento přestupek se současně odsuzuje podle § 1 odst. 1 cit. dekr. k trestu vězení v trvání 14 dnů, k pokutě 5.000 Kčs, v případě nedobytnosti k trestu náhradního vězení v trvání 14 dnů a k veřejnému pokárání. Tento trest však nebude ~~proveden~~ vykonán, a to v důsledku usnešení vlády ČSR ze dne 18.6.1948 o amnestii ve správních věcech trestních /úřadní list ČSR ze dne 20.6.1948 čís. 1180/.

Dávody:

Všlechem Roberta Knolla, býv. velitele německé četnické stanice v Písařově bylo zjištěno, že Vladislav Jurenka mu několikrát hlásil, že se v lese vstřílí, číže podle výpovědi Roberta Knolla chtěl naznačiti, že to asi střílí partyzáni. Potrestaný doznal, že jmenovaného upozornil na střelbu v lese, avšak učinil prý tak z jiného důvodu, totiž proto, aby ho přesvědčil, že to nestřílí v lese on jako spolunájemce honitby, nýbrž hlavně dva němečtí spolunájemci. Těto obhajobě nebyla však dána víra z důvodu, že podle výpovědi Roberta Knolla ho chtěl přimět k tomu, že nemí odvoláním zůstat v trestu, že chtěl čestně státi let do konce.

Příloha č. 6 - Rozsudek nad Vladislavem Jurenkou ze dne 24. července 1950. Výrok padl 18. května 1950

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
1	Kolomazník Karel	20.10.1889	Zábřeh	továrník	vychvalování Němců, hanlivé řeči na adresu Ed. Beneše a TGM	25.9.1946	osvobozen	
2	Fojt Jaromír	11.6.1898	Postřelmůvek	řezník	jako sčítatel dobytka měl nutit občany k přesnému sečtení počtu dobytka a také předražovat třešně	25.4.1946	zastaveno	
3	Fojt Josef	20.11.1888	Postřelmůvek	domkař	spolupráce s Němci	25.4.1946	zastaveno	
4	Kupka Josef	11.5.1915	Postřelmůvek	rolník	důvěrný styk s něm. četnictvem	25.4.1946	zastaveno	
5	Turek František	19.11.1896	Postřelmůvek	rolník	jako Ortsbauernfuhrer přísným způsobem vymáhal dávky obilí	25.4.1946	zastaveno	
6	Kupka Julius	6.3.1891	Postřelmůvek	zemědělec	při příchodu Wehrmacht vítal něm. vojáky a fotografoval se s nimi	25.4.1946	zastaveno	
7	Žváček František	21.2.1904	Postřelmůvek	rolník	přátelský styk s Němcem Her. Pospíšilem	25.4.1946	zastaveno	
8	Schöbel Karel	4.5.1910	Sudkov	zahradník	jako člen Werschutzu urážel a týral české dělníky	4.4.1946	vinen	10 měsíců vězení, veř. pokárání
9	Rýznar Antonín	18.12.1901	Kláštorec	tesař	styk s Němci, na konci války jim opatřoval šatstvo	2.10.1946	vinen	veřejné pokárání
10								
11	Beran Antonín	25.3.1883	Zábřeh	vlakvedoucí	přijal říšské obč., přemlouval ke vstupu do NSDAP	31.8.1946	zastaveno (odsunut)	
12	Nevrlý Rudolf	11.12.1904	Dubicko	zemědělec	potravinami podporoval maželku něm.starosty	4.4.1946	zastaveno	
13	Rýznar Josef	14.7.1900	Leština	tech. úředník	špatné chování k Čechům, vyhrožování Gestapem, důvěrný styk s důstojníky SS	31.8.1946	zastaveno	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
14	Foretová Hermína	14.6.1925	Ušovice	zubní technik	intimní styk s přísl. Gestapa Ed. Hurníkem, vzala si něm. četníka Plhu	20.2.1947	zastaveno	
15	Hykrdová Žofie	10.2.1889	Dubicko	rolnice	V roce 1942 dala Němce Balcárkové husu a slepici	4.4.1946	zastaveno	
16	Herzog Richard	20.11.1904	Zábřeh - Rudolfovo	šofér	před okupací člen SDP, velký nacista	31.8.1946	zastaveno (odsunut)	
17	Němcová Irena	11.2.1922	Zábřeh	v domácnosti	během Heydrichiády schvalovala činy nacistů, žila s Němcem Seidlerem	24.1.1947	vinna	1 měsíc vězení, veř. pokárání
18	Šváb Benedikt	8.8.1909	Šumperk	dělník	od června do prosince 1945 udržoval jako strážný v int. táboře intimní styk s věz. Belowiczovou	4.4.1946	zastaveno	
19	Horák Adolf	15.11.1908	Leština	zedník	jako strážný int. tábora v Postřelmově udržoval intimní styk s Němkou-nacistkou Gert. Schmidtovou.	6.9.1946	vinen	500,- pokuta (5 dnů vězení), veř. pokárání
20	Berka Jan	24.7.1882	Leština	rolník	ve funkci Ortsbauernfuhrera předražoval potraviny a zdravil něm. pozdravem	6.9.1946	vinen	2 000,- pokuta (5 dnů vězení)
21	Horníčková Aloisie	21.6.1896	Hrabová	soukromnice	žila s Němcem a členem NSKK V. Bednářem, po válce jej ukrývala	31.8.1946	vinna	5 dnů vězení, veř. pokárání
22	Kopa Jan	9.10.1878	Bohuslavice	obchodník	člen NSDAP, platil příspěvky NSV	25.4.1947	zastaveno	
23	Haberle Jiří	6.12.1889	Heroltice	krejčí	nutil dělníky k větším pracovním výkonům	4.4.1946	zastaveno	
24	Valík Václav	12.7.1906	Heroltice	národní správce	jako tzv. chodbař ve věznicí Mírov se špatně choval k čes. vězňům	25.4.1946	zastaveno	
25	Vachutka Jan	21.11.1887	Brníčko	stolař	posílal syna do něm. školy, podporoval NSV a vyzvídal mezi obyvatelstvem pro něm. četnictvo	31.8.1946	vinen	2 měsíce vězení, 5 000,- pokuta (1 měsíc vězení), veř. pokárání

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
26	Täuberová Ariadne	31.12.1914	Drozdovská Pila	v domácnosti	oddaná nacistka, terorizovala čes. obyvatelstvo, stýkala se s něm. vojáky	16.1.1947	vinna	2 měsíce vězení, veř. pokárání
26	Lotzeová (Žůrková) Jitka	27.8.1916	Drozdovská Pila	v domácnosti	vyhrožovala čes. obyvatelstvu, chovala se vyzývací, vzala si něm. poručíka Zahlmeistera	16.1.1947	vinna	21 dnů vězení, veř. pokárání
27	Výkrutová Božena	31.12.1907	Postřelmůvek	hostinská	hostila Němce a něm. četnictvo	25.4.1946	zproštěna	
28	Kopa Josef	22.10.1904	Dubicko	obuvník	sympatizoval s Němci, používal něm. pozdrav	4.4.1946	zastaveno	
29	Trsová Františka	27.12.1904	Lukavice	úřednice	sympatizovala s Němci, hanlivé výroky o Ed. Benešovi	30.11.1946	zastaveno	
30	Kobza Bohumil	20.5.1909	Staré Město pod Sněžníkem	učitel	nutil občany ke vstupu do NSV	23.4.1947	zastaveno	
31	Václavek Hynek	5.12.1894	Lupěné	rolník	styk s Němci, zasloužil se o zřízení něm. školy, udal dvě čes. děvčata	16.1.1947	zastaveno	
32	Valenta Alois	25.1.1901	Písařov	rolník	pil s něm. četníky a stýkal se s přísl. SD Steinerem	20.2.1947	zastaveno	
33	Bezvoda Otakar	22.7.1895	Jedlí	lesní správce	styk s Němci, vyhrožování Gestapam	2.10.1947	zastaveno	
34	Axmánová Filomena	18.10.1891	Jedlí	rolnice	schvalovala popravu partyzána J. Filipa	13.9.1946	zastaveno	
35	Doleček František	26.9.1893	Zborov	skladník	pomáhal a udával na Gestapu	25.4.1946	zastaveno	
36	Venos František	8.5.1904	Hartíkov	rolník	udal rolníka Verneru, žádal o výměnu čes. učitele za něm.	20.2.1947	zastaveno	
37	Matýs Alois	1.8.1921	Jakubovice	řezník	intimní styk s něm. četníkem Paulerem	31.8.1946	zastaveno	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
38	Mayer Štěpán	23.12.1880	Mohelnice	krejčí	žádal o něm. státní příslušnost	20.2.1947	zastaveno	
39	Tun Rudolf	25.3.1915	Zábřeh	účetní	udával přestupky čes. hasičů něm. starostovi, odpíral mléčné výrobky Čechům a dával je něm. četnictvu a Gestapu (pomáhal partyzánům)	6.9.1946	zastaveno	
40	Válek Vladimír	25.9.1892	Dubicko	rolník	do bytu něm. starosty Purkerta nosil potraviny	4.4.1946	zastaveno	
41	Filip Miroslav	22.2.1900	Zábřeh	zaměstnanec drah	vystupoval jako Němec a člen NSDAP	30.11.1946	zastaveno	
42	Janhuba Josef	27.10.1909	Zábřeh	obchodník	styk s Němci, s četníkem Turnerem a H. Russlerem, nosil odznak s hák. křížem	31.8.1946	zastaveno	
43	Drábek Ferdinand		Zábřeh	obchodník	sám žádal o prošetření své osoby z důvodu vystavení žádosti o nár. spolehlivosti	4.4.1946	zastaveno	získal osvědčení o nár. spolehl.
44	Knápek František	6.4.1908	Zábřeh	dělník	vystupoval jako Němec, nosil odznak s hák. křížem	30.11.1946	zastaveno	
45	Konečný Alois	20.11.1901	Loštice	dělník	člen NOF	25.4.1947	zastaveno	
46	Brych Josef	14.3.1893	Zábřeh	obchodník	přísluhoval Němcům, měl nac. výzdobu v kanceláři	30.11.1946	zastaveno	
47	Lehár Vilém						osvobozen	
48	Skalický Vladimír	3.5.1901	Kroměříž	vedoucí firmy	přísluhoval Němcům, navržen na Sv.Václavskou orlici (býv. přísl. čsl. zahr. armády)	30.11.1946	zastaveno	
49	Pospíšil Karel	23.12.1891	Zábřeh	zřízenec prac. úřadu	1.5.1938 se účastnil průvodu SdP a provolával něm. hesla	25.4.1946	zastaveno	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
50	Petřík Eduard	7.9.1901	Mohelnice	kontrolor	člen Vlajky	31.8.1946	zastaveno	
51	Borowitz Alois	8.12.1875	Tatenice	důchodce	své děti nechal studovat na něm. školách, dva synové vstoupili do SS	30.11.1946	zastaveno	
52	Krňávek Rafael	16.10.1910	Svébohov	obchodník	spolupráce s Němci	zemřel		
53	Peichlová Anna	29.8.1892	Zábřeh - Rudolfov	v domácnosti	za heydrichiády navrhovala celý český národ vybít	25.3.1946	vinna	12 měsíců vězení, veř. pokárání
53	Schrammová Marie	1.5.1898	Zábřeh - Rudolfov		udala Čecha Marečka, ten byl odsouzen a týrán na Gestapu			
54	Koruna Josef	21.3.1884	Bohuslavice	rolník	nahlásil něm. četn., že se v obci nelézají dva ruští zajatci	16.1.1947	zastaveno	
55	Bezděk Adolf	13.7.1898	Kolšov	národní správce	hanlivé výroky na adresu TGM a Ed. Beneše před vedoucím NSDAP Thielem	24.1.1947	zastaveno	
56	Drozd Josef	6.3.1882	Hoštejn	rolník	jako Ortsbauernfuhrer oznámil neplnění dodávek	30.11.1946	zastaveno	
57	Ošťádal Bohuslav	25.1.1909	Loštice	odborný učitel	styk s Němci, daroval obrazy činovníku NSDAP (byl vězněn v Osvětimi)	23.4.1947	zastaveno	
58	Jerschabek Vilém	22.10.1892	Mohelnice	vedoucí továrny	hrozil čes. dělnictvu, hanlivé výroky o Ed. Benešovi	16.7.1946	zastaveno (odsunut)	
59	Zmrhalová Terezie		Úsov				ŘNO	
60	Roller František	19.7.1888	Bušín	obuvník			ŘNZ	
61	Smékalová Marie				udavačství			
62	Macková Anna	6.5.1890	Písařov	obchodnice	udala něm. četnictvu Fr. Davida, kterému byla poté uzavřena živnost	16.1.1947	zastaveno	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
63	Vogel Josef	7.4.1907	Jakubovice	kovář	podíl na zavření živnosti a následném pr. nasazení J. Sojáka	31.8.1946	zastaveno	
63	Matýs Alois	1.8.1921	Jakubovice	řezník	viz. Vogel Josef	31.8.1946	zastaveno	
64	Krobot Benjamin	25.6.1896	Postřelmov	rolník	styk s něm. četnictvem, měl nosit odznak s hák. křížem	16.1.1947	zastaveno	
65	Winter Ladislav	8.7.1907	Rýmařov	účetní	intimní styk s Němkou Schulzovou, v roce 1945 se hanlivě vyjadřoval Ed. Benešovi	31.8.1946	zastaveno	
66	Vaněk Jiří	31.7.1917	Postřelmov	obchodník	spolupráce s Němci, hrozil udáním gestapu	2.10.1946	zastaveno	
67	Hroch Leo	3.1.1887	Postřelmov	obchodník- výroba kávovin	styk s Němci	2.10.1946	zastaveno	
68	Petřík Josef	29.8.1885	Postřelmov	statkář	přisluhoval okupantům	2.10.1946	zastaveno	
69	Felkl Josef	8.7.1901	Moravský Karlov	pomocný cestář	hanlivě se vyjadřoval o pomnicích TGM a padlých vojnů	16.1.1947	zastaveno	
70	Liepoldová Josefa	10.12.1893	Olomouc	v domácnosti	prováděla se za něm. poddůstojníka, urážela české obyvatelstvo	30.11.1946	vinna	24h. vězení, 5 000,- pokuta (1 měsíc vězení), veř. pok.
71	Giesl Isidor	15.8.1913	Postřelmov	cestmistr	hanlivé výroky o čes. národu, urážel čes. dělníky	30.11.1946	zastaveno	
72	Hohlová Štěpánka	30.8.1911	Zábřeh	v domácnosti	terorizovala čes. dělníky, zravila něm. pozdravem	31.6.1946	zastaveno (odsunuta)	
73	Baláš František	20.9.1888	Mírov	důchodce	finančně přispíval NSDAP	2.10.1946	zastaveno	
74	Hrubá Františka	14.11.1903	Hrabová	v domácnosti	potravinami podporovala členy NSDAP Rossela a B. Kormanna	6.9.1946	zastaveno	
75	Müller Karel	28.1.1890	Dubicko	rolník	daroval 15kg pšenice něm. četníkovi	6.9.1946	zastaveno	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
76								
77	Merta Jaroslav	11.3.1895	Dubicko	rolník	manželce něm. starosty donášel maso a mléko	6.9.1946	zastaveno	
78	Fiedl Miroslav	5.4.1921	Janoslavice	zaměstnanec drah	v roce 1944 se hanlivě vyjadřoval o partyzánech	2.10.1946	zastaveno	
79								
80	Bezděk Alois	8.8.1889	Hrabová	rolník	spolupráce s Němci	24.1.1947	zastaveno	
81	Hájek Jaroslav	19.5.1907	Hrabová	hostinský	podporoval něm. starostu Friedricha potravinami	6.9.1946	zastaveno	
82	Vysoudil Hynek	30.3.1900	Dubicko	zemědělec	něm. starostovi dal maso ze zabíjačky	6.9.1946	zastaveno	
83	Šulová Anna	10.9.1883	Dubicko	v zemědělství	Němce Purkertové dala vejíčka a mléko	6.9.1946	zastaveno	
84	Houserek Stanislav	1.3.1892	Hrabová	hostinský	styk s něm. policistou Brumlou	30.11.1946	zastaveno	
85	Falz Leopold						zastaveno (odsunut)	
85	Falzová Helena						zastaveno (odsunuta)	
86	Habiger František	21.6.1883	Hoštejn	rolník	styk s Němci, v roce 1938 vyvěsil prapor s hák. křížem, odmítl dát stahujícímu se čes. vojsku brambory	23.4.1947	zastaveno	
87	Šimčík Jan							
88	Sitta Augustin	28.2.1893	Slavoňov	rolník	od července 1945 sepisoval stížnosti proti čes. lidu na základě něm. výpovědí	20.2.1947	zastaveno	
89	Nevtípa Jan		Rájec		§ 1		ŘNO	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
90	Urban Antonín		Vejprty	dělník	vítal něm. vojska, věřil ve vítězství Němců, chválil Hitlera	25.4.1947	vinen	3 000,- pokuta (15 dnů vězení), veř. pok.
91	Majer Vincenc	23.3.1897	Loštice	rolník	člen NOF	20.2.1947	zastaveno	
92	Elgner Ferdinand	15.10.1901	Zvole	dělník	V roce 1942 se podílel na pokácení lípy Svobody	2.10.1946	vinen	1 000,- pokuta (1 měsíc vězení), veř. pok.
92	Müller Jindřich							
93	Horká Anežka	22.2.1904	Leština	v domácnosti	oznámila E. Urbanovou, že neplnila prac. povinnosti	30.11.1946	vinna	veř. pokárání
94	Píč Jan	22.8.1895	Zvole	obchodník	hlásil se k přijetí něm.příslušnosti a využíval toho k nátlaku na čes. obyvatele	2.10.1946	vinen	6 týdnů vězení, 1 000,- pokuta (1 měsíc vězení), veř. pok.
95	Trávníček Alois	6.8.1886	Žádlovice	krejčí	člen Svatoplukových gard, vychvaloval Wehrmacht	24.1.1947	vinen	500,- pokuta, veř. pokárání
96	Šoustal František	29.3.1903	Klopina	rolník	udal svého čeledína něm. četnictvu za to, že se učil ruštinu	24.1.1947	zastaveno	
97	Grulich Josef		Brníčko					
98	Sitta František	7.6.1919	Václarov	soustružník	v loděnici v Kielu vstoupil do organizace Werkseher	24.1.1947	vinen	veř. pokárání
99	Sitta Alois		Horní Studénky					
99	Sittová Anna		Horní Studénky					
100	Šteidlová Josefa		Zábřeh	dělnice	udavačství			

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
101	Krobot Josef	8.12.1897	Písařov	rolník	styk s něm. četnictvem, konfident Gestapa	23.4.1947	zastaveno	
102	David František				udavačství			
103	Macek František		Písařov		udavačství			
104	Černíček Josef		Písařov					
105	Pospíšil Jaroslav		Šilperk		udavačství			
106	Smrčka Emil	2.7.1888	Moravský Karlov	účetní	v roce 1942 nabízel své služby Němcům, chtěl přihlásit své syny do Wehrmachtu, udal rodinu Tesařovu za výrobu másla	31.11.1946	zastaveno	
107	Janů Julie	7.5.1898	Zábřeh	švadlena	Blockleiterin NSDAP, napsala dopis Em. Moravci a dovolávala se jeho pomoci	31.8.1946	zastaveno (odsunuta)	
108	Jurenka Ladislav		Písařov		udavačství			
109	Portyšová Anna	1.9.1899	Loštice	obchodnice	společně s manželem udali obchodníka Vogla za tajný sklad zboží a za uchovávání štvavých letáků proti Říši a za sklad zbraní		zastaveno	
109	Portyš Josef				viz. Portyšová Anna		zastaveno	
110	Leopoldová Alice	7.12.1921	Zábřeh	dělnice	žádala a obdržela něm. státní občanství	20.2.1947	vinna	veřejné pokárání
111	Hájek František	27.4.1906	Moravičany	dělník	žádal a obdržel něm. státní občanství	20.2.1947	vinen	1 týden vězení, veř. pokárání
112	Smékal Edmund		Rovensko	zemědělec	styk s něm. četnictvem, konfident Gestapa	23.4.1947	zastaveno	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
113	Holanová Emílie	17.3.1921	Loštice	prodavačka	styk s Němci, ucházela se o o něm. státní občanství	20.2.1947	vinna	1 tisíc pokuta (1 týden vězení), veř. pokárání
114	Dušková Flora	25.3.1887	Moravičany	v domácnosti	v roce 1943 obdržela něm. státní občanství, po válce se vydávala za Češku a pobírala potravinové lístky	20.2.1947	zastaveno	
115	Morávková Marie	3.9.1914	Zábřeh-Rudolfov	kuchařka	v roce 1942 při narození jejího dítěte jí přísl. HJ připevnili na vrata věnec z chvojí	24.1.1947	zastaveno	
116	Schmuck Vojtěch							
117	Kolář Josef	1.2.1876	Zábřeh-Rudolfov	důchodce	v době okupace obdržel diplom za sběr kovů a Hindenburgův kříž 1914-1918	20.2.1947	zastaveno	
118	Altman Jan	31.3.1915	Zábřeh-Rudolfov	holič	v letech 1939-1942 bojoval ve Wehrmachtu, obdržel hodnost svobodníka, všeob. útočný odznak a odznak za zranění	20.2.1947	zastaveno	
119	Pohlová Marie	6.12.1883	Zábřeh-Rudolfov	v domácnosti	od Kreisleitara Russtlera obdržela Mutterkreuz	20.2.1947	zastaveno	
120	Tichý Jan	25.4.1898	Třeština	rolník	spolupráce s Němci	23.4.1947	zastaveno	
121	Pivný Karel	6.1.1891	Loštice	továrník	podpora okupantů, udával dělníky něm. úřadům, vyhrožování Gestapem	30.11.1946	zastaveno	
121	Pivná Františka	29.7.1890	Loštice	spolumajitelka továrny	viz. Pivný Karel	30.11.1946	zastaveno	
122	Fritscher Heřman	10.5.1929	Slavoňov	v hospodářství		25.4.1947	zastaveno (odsunut)	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
123	Fuglíček František	18.3.1883	Jedlí	invalida	jako obecní sluha přísluhoval Němcům a získával seznamy na WHW	16.1.1947	vinen	veřejné pokárání
124	Adámek Petr	16.12.1873	Postřelmov	výrobce nábytkových per	schvaloval nacistický režim, poskytoval dávky pro NSDAP z důvodu, aby získal propustku do Protektorátu	30.11.1946	vinen	40 dnů vězení, 5 000,- pokuta (1 měsíc věz.), veř. pok.
125	Ruský Alois	26.2.1892	Zvole	hrobník	spolupráce s Němci, děti v HJ a BDM	24.4.1947	vinen	1 000,- pokuta (5 dnů vězení, veř. pok.
126	Čulík (Czulik) František	28.3.1886	Zvole	důchodce	spustil sirénu na poplach, která oznamovala, krátce před osvobozením, že továrna je napadena partyzány	30.11.1946	zastaveno (odsunut)	
127	Herzig Alois							
128	Pavlíková Anna	12.10.1883	Zvole	v domácnosti	terorizovala a nadávala čes. obyvatelstvu, udávala za poslech cizího rozhlasu	30.11.1946	vinna	500,- pokuta (týden vězení), veř. pok.
129	Knob Karel a rodina		Zábřeh-Skalička					
130	Mr.Ph. Voborský Karel	1.1.1898	Loštice	lékárník	způsobil zatčení a udával Gestapu	25.4.1947	zastaveno	
131	Korotvička Ondřej		Lukavice					
132	Zatloukal Stanislav		Loštice		spolupráce s Gestapem			

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
133	Reichlová Marie				Blockleiterin NSDAP			
134	Kobek Antonín	30.3.1906	Šilperk	zemědělec	styk s Němci, zdravil něm. pozdravem, organizoval sbírky na Winterhilfe	23.4.1947	zastaveno	
135	Vavrda Antonín		Doubravice	rolník	vyhrožoval svým nájemníkům, doma měl na zdi obraz Hitlera, Goebellse a Goringa		ŘNZ	
136	Bláhová Otýlie							
137	Altmanová Teresie	25.2.1884	Zábřeh-Rudolfovo	v domácnosti	od Kreisleitara Rustlera v hotelu Eiche obdržela Mutterkreuz, doma měla obrazy Hitlera a Henleina	25.4.1947	zastaveno	
138	Giebl Ladislav	4.6.1901	Loštice	disponent	styk s Němci, měl německé smýšlení, účastnil se večírku s Němci	2.10.1946	vinen	40 dnů vězení, 5 000,- pokuta (1 měsíc věz.), veř. pok.
139	Kulhánek Josef	15.2.1891	Vitošov	topič	zapsal své děti do něm. školy, oznámil M. Křížkovou, že mu to rozmlouvala	21.2.1947	zastaveno	
140	Pěničková Emilie		Zábřeh-Skalička				ŘNO	
141	Bělíca Václav	12.11.1908	Slavoňov	rolník	v roce 1938 a 1939 se účastnil večírku na oslavu konce republiky	20.2.1947	zastaveno	
142	Halamásek Adolf							
143	Opravil Jan	17.10.1881	Václavov	rolník	v roce 1938 vedl hanlivé řeči o Ed. Benešovi, jako starosta napomáhal Němcům	24.4.1947	zastaveno	
144	Hedrich Leopold				udal rodiče za poslech cizího rozhlasu			

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
145	Škurek Jan							
146	Doubravský Rudolf	13.7.1901	Loštice	skladník	v roce vstoupil do fašistické org. (asi NOF)	24.4.1947	zastaveno	
147	Byvan Antonín				udavačství			
148	Štefěk Jan		Vranová					
149	Kunc Bohumil	10.4.1884	Loštice	rolník	díky jeho zásahu byli dva úředníci spořitelny totálně nasazeni	16.1.1947	zastaveno	
150	Žákovič Jan							
150	Kubová Růžena							
151	Malinková Ludmila	16.9.1881	Veselí	obchodnice	vychvalovala a podporovala nacismus, terorizovala občany obce, ohlásila souseda za poslech ciz. rozhlasu	18.5.1950	vinna	3 měsíce vězení, 10 000,- pokuta (2 měsíce věz.)
152	Koukal Jan		Bezděkov nad Třebůvkou					
153	Haltmar Jan		Jedlí	rolník	skácel strom na němž byli během okupace oběšeni tři občané z Jedlí	25.4.1947	zastaveno	
154	Šrot Jaroslav	6.7.1902	Zábřeh-Rudolfovo	úředník	hlásil se k Němcům, jako kontrolor Němce upřednostňoval	2.10.1946	zastaveno	
155	Valenta Richard	7.2.1889	Vyšehorí	obchodník	společenský styk s Němci	23.4.1947	zastaveno	
156	Kopa Ondřej							

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
157	Bidlák Josef	8.2.1896	Ráječek	technický úředník	přijal něm. státní občanství	24.1.1947	zastaveno	
158	Vabroušek Jan		Postřelmov	zemědělec				
159	Urbánek Jan	3.7.1883	Postřelmov	zemědělec	v době mobilizace v roce 1938 nechtěl ubytovat čsl. vojsko, za okupace ubytoval Wehrmacht., žádal o něm st. občanství	24.1.1947	zastaveno	
160	Kopřiva František	16.5.1908	Mohelnice	dělník	žádal o něm. státní občanství	24.4.1947	zastaveno	
161	Brzobohatá Anna		Sudkov	dělnice	terorizovala svého býv. zetě, hrozila udáním	24.4.1947	vinna	500,- pokuta (3 dny vězení), veř. pokárání
162	Krejčí Augustin	6.11.1890	Třeština	invalida	podpora okupantů	21.2.1947	zastaveno	
162	Krejčová Amalie	10.9.1890	Třeština		viz. Krejčí Aug.	21.2.1947	zastaveno	
163	Jašek Bedřich	28.12.1898	Lupěné	rolník	spolupráce s Němci	24.4.1947	vinen	1 000,- pokuta (5 dnů vězení), veř. pokárání
163	Pelcl Jan	13.6.1896	Lupěné	rolník	spolupráce s Němci			
164	Reslerová Ludmila	17.8.1895	Doubravice	dělnice	žádala o něm. státní občanství	24.4.1947	vinen	veřejné pokárání
165	Fickerová Anna	10.8.1898	Dubicko	rolnice	dovolila svému muži, aby se přihlásil k něm. národnosti, jako členka NSV pořádala sbírky pro raněné něm. vojáky	2.10.1946	zastaveno	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
166	Hell Josef	13.9.1923	Pavlov		v roce 1941 hrozil starostovi, že pokud mu nevydá domovský list, tak ho udá		pobyt nevypátrán	
167	Friedrich Rudolf	2.10.1927	Karviná	řeznický pomocník	jako příslušník HJ vyhrožoval Čechce Pospíšilové a vytáhl na ni nůž	24.4.1947	vinen	veřejné pokárání
168	Ilichman Antonín	11.10.1910	Bílá Voda	dělník	v roce 1941 posílal syna do německé školy	24.4.1947	zastaveno	
169	Matoušek Karel				styk s Němci, zdravil něm. pozdravem		řízení nezavedeno (promlčeno)	
170	Vašíček Antonín	24.2.1886	Dubicko	rolník	udal řezníka Žváčka za černé porážky	21.2.1947	zastaveno	
171	Šafář Josef	28.3.1919	Mohelnice	národní správce	podpora nacismu, vyhrožování Gestapem	21.2.1947	zastaveno	
172	Štencl Jan	10.4.1904	Loštice	továrník	v roce 1945 zařadil svého zaměstnance na výkopové práce	23.4.1947	zastaveno	
173	Stejskal Josef		Zborov	učitel	sympatizoval s okupanty			
174	Nimrichter Antonín	22.3.1874	Mohelnice		za okupace škodil čes. lidem		promlčeno	
175	Strouhal Josef		Nedvězí	rolník	po válce se vyjadřoval hanlivě o vládě, chválil Protektorát		upuštěno	potrestán dle org. zákona
176	Urban Alois		Krasíkov				ŘNZ	
177	Grulich Jaroslav	6.8.1910	Hoštejn	úředník	jako záv. dozorce přísluhoval okupantům	21.2.1947	zastaveno	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
178	Bartoš Vilém	17.7.1890	Šilperk	klempíř	ubytoval 2 něm. četníky, podal udání na klempíře Cibulu	23.4.1947	zastaveno	
179	Knápek Josef		Cotkytle					
180								
181	Bartoš Jiří		Šilperk	klempíř	udal P. Cibulu, že navádí jeho dělníky k sabotážím	20.2.1947	zastaveno	
182	Langhammerová Anna	6.8.1892	Písařov	v domácnosti	terorizování Čechů	23.4.1947	zastaveno	
182	Langhammer Jan	4.12.1916	Písařov	kartáčník	viz. Langhammerová Anna	23.4.1947	zastaveno	
183	Jančárek Bohumil							
184	Jančárková Berta							
185	Cibula Pavel	20.9.1909	Šilperk	klempíř	udal klempíře Bartoše u něm. úřadů	21.2.1947	zastaveno	
186	Schildtová Marie	20.4.1913	Tatenice			25.4.1947	zastaveno (odsunuta)	
187	Turek Jan	5.11.1894	Horní Studénky	rolník	na konci války udal něm. četnictvu 4 Rusy, kteří se nacházeli v obci	21.2.1947	zastaveno	
188	Vajdík Jaroslav	2.2.1907	Loštice	člen SNB	posílal svou dceru do něm. školy, absolvoval něm. četnickou školu	30.11.1946	zastaveno	
189	Rissnerová Ludmila	16.1.1920	Úsov	v domácnosti	spolupráce s Němci	25.4.1947	zastaveno	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
190	Povýšilová Anna	23.1.1922	Zábřeh	v domácnosti	schvalovala nacismus, litoval něm. vojáky na východě, doma měla obraz Hitlera	13.2.1947	osvobozena	
191	Dvořák František		Dlouhomilov	rolník	styk s Němci, zneužívání funkce starosty	23.4.1947	zastaveno	
192	Sitta Jaromír							
193	Axmann Josef	8.5.1895	Jedlí	rolník	jako Ortsbauernfuhrer si horlivě počínal při vybírání dávek	24.4.1947	zastaveno	
194	Hájek Josef	8.12.1871	Moravičany	pekař	přijal něm. státní občanství, chválil nacismus	25.4.1947	zastaveno	
195	Minář Petr	6.8.1907	Jedlí	rolník	udal J. Pavlíkovou, že u nich nenastoupil práci, ta byla následně uvězněna	21.2.1947	zastaveno	
195	Minářová Anna	20.11.1911	Jedlí	v domácnosti	viz. Minář Petr	21.2.1947	zastaveno	
196	Večeř Alois						zastaveno	
197	Šula Dominik	31.3.1913	Bílá Voda		špatné chování za okupace, nosil odznak s hák. křížem			
198	Běhalíková Drahomíra							
199	Fabiánek Petr		Cotkytle				ŘNZ	
199	Vorlíčková Filoména		Cotkytle				ŘNZ	
200	Skýba Antonín		Mohelnice				ŘNO	
201	Crhák Martin							
202	Vítek Ladislav							

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
203	Blažková Kateřina	27.3.1897	Olomouc	v domácnosti	udavačství			
204	Žváček Jaroslav						ŘNZ	
205	Vlček František	30.4.1894	Šumperk	úředník	posílal dceru do něm. školy, udal Fr. Scholze, za pomoci něm. úřadu si přivlastnil pozemek M. Voglové	14.11.1947 (OS Zábřeh)	vinen (25.4.1950)	veřejné pokárání (OS Zábřeh)
206	Číkl Josef	3.3.1908	Mitrovice	dělník	udal svého bratrance za poslech cizího rozhlasu a závadné zatemnění			
207	Pikart Gustav		Úsov					
208	Kropáč František						ŘNO	
209	Dostál Josef	5.8.1871	Litoměřice		udavačství pro poslech cizího rozhlasu a za přechovávání podezřelých osob (poškozená rodina značně problémová)	10.12.1948	ŘNO	
209	Tichý Jan	25.4.1898	Třeština		viz. Dostál Josef	10.12.1948	ŘNO	
210	Šmatlák František		Moravičany	hostinský	udavačství			
210	Vyjídáček Jan				udavačství			
211	Domesle František		Šumperk				ŘNO	
212	Macek Václav							
213	Kristová Anna							
214	Zlámal Hynek	27.11.1900	Rohle	obchodník dobyt看em	26.10.1945 znásilnil Němku A. Mikulaschovou, poté byla znásilněna i obec. strážníkem N. Vozihnojem	24.4.1947	promlčeno	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
215								
216	Wedrová Anastázie		Postřelmov					
217	Šafář František	23.3.1911	Zighartice	skladník	jako správce statku přísluhoval okupantům, nutil osazenstvo statku k mimořádným výkonům v prospěch Němců	24.4.1947	vinen	2 000,- pokuta (10 dnů vězení), veřejné pokárání
218	Renda Josef	13.1.1901	Klopina	zemědělec	společenský styk s Němci	24.4.1947	zastaveno	
219	Pospíšil Jaroslav							
220	David František		Písařov				ŘNO	
221	Macek František							
222	Pokorná Františka				chovala se jako Němka, spílala Čechům	25.4.1947	promlčeno	
223	JUDr. Knob Karel		Skalička u Zábřeha	právník			ŘNZ	
224	Kudláček Josef		Šilperk				ŘNZ	
225	Horáková Anastázie							
226	Kubiček František	8.1.1918	Šilperk	dělník	jako údajný Němec vstoupil do Luftwaffe, propuštěn poté, co jej funkcionář NSDAP ze Šilperku označil za komunistu			
227	Reineltová Marie		Tatenice				ŘNZ	
228	Ondráček Josef		Krasíkov				ŘNZ	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
229	Pecháčková Anna							
230	Hejkrlík Jan		Tatenice				ŘNZ	
231	Holá Emílie		Bílá Voda				ŘNZ	
232	Šafář Antonín							
233	Niederlová Marie		Šilperk				zastaveno	
234	Šafář Josef		Dubicko					
235	Kosíková Marie		Červená Voda				ŘNO	
236	Jurenka Vladislav	23.9.1895	Písařov	rolník	spolupráce s něm. četnictvem, v lese pátral po partyzánech, hlásil střelbu v lese	24.7.1950	vinen	14 dnů vězení, 5 000,- pokuta (14 dnů věz.), veř. pokárání
237	Ficner František	4.5.1900	Šumvald	hostinský	přihlásil dva syny k něm. národnosti		ŘNZ	
238	Haberland Richard	21.10.1909	Zvole	řezník	přijal něm. st. občanství a v roce 1943 - 1945 sloužil ve Wehrmacht			
239	Rotterová Anna	31.12.1904	Šumperk		přijala něm. státní občanství		ŘNZ	
240	Franková Božena		Mohelnice				ŘNZ	
241	Landa Václav		Loštice				ŘNO	
242	Vepřeková Anna		Loštice				ŘNZ	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
243	Červinková Marie		Loštice				ŘNO	
244	Gongolová Andrea		Karviná				ŘNZ	
245	Kornerová Marie		Mohelnice				ŘNZ	
246	Demelová Anežka		Pavlov				ŘNZ	
247	Hassová Žofie		Palonín				ŘNZ	
248	Fritscher Augustin		Loštice				ŘNZ	
249	Klecknerová Jenoféka		Moravičany				ŘNZ	
250	Streckerová Ludmila		Mohelnice				ŘNZ	
251	Blažek Josef		Klopina				ŘNZ	
252	Pilčíkova Alžběta		Mohelnice				ŘNZ	
253	Pikard František		Zadní Újezd				ŘNZ	
254	Hertlová Marie		Loštice				ŘNZ	
255	Hanková Jiřina		Loštice				ŘNZ	
256	Ochmatová Štěpánka		Loštice-Vlčice				ŘNZ	
257	Seidenbergová Anděla		Palonín				ŘNZ	
258	Jaklová Žofie		Písařov				ŘNO	
259	Juříček Jan		Dašice				ŘNZ	
260	Mayer-Malinovský Alois	23.1.1902	Dlouhé Loučky	učitel			ŘNO	
261	Straka František							

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
262	MUDr. Valenta Alois		Loštice				ŘNZ	
263	Stražil František		Zábřeh				ŘNO	
264	Večeřová Květoslava		Leština				ŘNO	
265	Ferebauer Otakar							
266	Šula Jarolín		Tatenice				ŘNZ	
267	Kopa František							
268	Jurásek František							
269	Guntnerová Anna		Zábřeh		udavačství			
270	Adámková Anna		Zábřeh					
270	Adámek Ludvík						ŘNO	
271	Winterová Pavla						ŘNO	
271	Štolová Blanka						ŘNO	
272	Skopalová-Beloviczová Gisela		Mohelnice				ŘNO	
273	Vaňková Karolína							
274	Smékalová Marie				v roce 1941 pomáhala něm. četníkovi při domovní prohlídce u V. Jarmary, hledali pytle s moukou	25.4.1947	vinna	veřejné pokárání

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
275	Pospíšilová Zdenka	24.4.1898	Vitošov	v domácnosti	terorizovala čes. obyvatelstvo, stěžovala si na M. Křížkovou u něm. úřadů	25.4.1947	zastaveno	
276	Urban Antonín		Červená Voda				ŘNO	
277	Lazebníček Karel		Zábřeh				ŘNO	
278	Rendová Růžena	29.6.1898	Klopina	v domácnosti	udavačství a přijetí něm. st. občanství	18.10.1947	promlčeno	
279	Karger Josef	1.9.1909	Svébohov	nástrojář	jako mistr v továrně týral čsl. dělníky, udával je za malý prac. výkon	24.1.1947	zastaveno	
280	Švestka Josef							
281	Přidal Josef							
282	Petřík Rudolf		Mohelnice					
283	Novotný Jindřich		Zábřeh				ŘNO	
284	Tejkl František		Mlýnický Dvůr				ŘNZ	
285	Hornischer Josef		Tatenice				ŘNZ	
286	JUC. Otzipka Alois	29.4.1904	Česká Radiměř	farář	jako farář ve Štítech vystupoval protičesky a pronacisticky, nosil odznak s hák. křížem		zastaveno	
287	Ficner Jan		Jedlí				ŘNZ	
288	Kunčarová Aloisie		Mlýnický Dvůr				ŘNZ	

<i>Číslo spisu</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Důvod obvinění</i>	<i>Datum rozsudku</i>	<i>Výrok komise</i>	<i>Trest</i>
289	Klimeš Josef		Zábřeh				ŘNZ	
290	Klimešová Marie		Zábřeh				ŘNZ	
291	Závodná Emilie		Zábřeh				ŘNZ	
292	Závodný Julius		Bludov				ŘNZ	
293	Běhalík Ignác		Květin				ŘNZ	
294	Koníček František		Jedlí		udavačství			
295	Eliáš Vojtěch		Mohelnice	autodopravce			ŘNZ	
296	Rossa Pavel		Zábřeh				ŘNZ	
297	Zatloukal František	12.10.1917	Žádlovice	hostinský			ŘNZ	
298	Hrdina Isidor	25.4.1884	Zábřeh	úředník	svého syna posílal do německé školy		ŘNZ	
299	Hradilová Anna	28.11.1893	Bystřice pod Hostýnem		žádala a obdržela něm. státní občanství		ŘNO	
300	Erletz Josef						ŘNO	
301	Drkoš Josef	11.3.1903			v roce 1939 přijal něm. státní občanství		ŘNZ	
302	Macek Bohuslav	12.2.1905	Postřelmov		udání na zedníka, který zpíval ruské písně		promlčeno	
302	Macková Marie	28.6.1908	Postřelmov		viz. Macek B.		promlčeno	